

INSTITUT ZA IZUČAVANJE RELIGIJE

**KOMENTARI
POSLANICE EFESCIMA**

Naziv djela:
Komentari Poslanice Efescima

Priredivač:
Pavle Simović

Izdavač:
Institut za izučavanje religije
www.religija.me

Dizajn korica i priprema za štampu:
Pavle Simović

Štampa:
„Donat Graf“ Beograd

Prvo izdanje, 2024. godine

Sadržaj

1. Bogatstva u Hristu	5
2. Životodavna blagodat u Hristu	18
3. Obznanjena tajna	35
4. Hrišćansko jedinstvo, duhovni darovi i život	47
5. Poslušnost Bogu i hrišćanski brak	66
6. Božja ratna oprema za hrišćane	83

Komentari Poslanice Efescima

1. Bogatstva u Hristu

Neki komentatori označili su Efescima poslanicu kao najsveobuhvatniju izjavu hrišćanske religije.

Šta je toliko posebno u ovoj poslanici? Prije svega, ovo je Pavlova zatvorska poslanica – pismo iz Rima. Piše vjernicima koji su bili obeshrabreni zbog njegovog zatočeništva i ovdje im daje u prvom dijelu svoje poslanice, divnu istinu kakva je u Hristu. Zatim, u drugoj polovini, govori o hrišćanskom životu i plodovima našeg spasenja u Hristu.

U prva dva stiha ovog pisma, Pavle se predstavlja onima kojima piše ovo pismo. On je živio među efeškim vjernicima značajno vrijeme. Dobro su ga poznavali i malo im je bilo potrebno predstavljanje. Riječ Pavle na latinskom znači „mali“. Njegovo pravo ime bilo je Saul, ali on posle obraćenja radije koristi ime „Pavle“. U 1. Korinćanima 15:9, Pavle sebe naziva „najmanjim od apostola“, a ipak je bio moćno Božje oruđe. Riječ „apostol“ jednostavno znači „onaj koji je poslan kao ambasador“ ili „onaj kome je dat poseban zadatak“ i Pavle je bio pozvan da objavljuje jevanđelje na vrlo poseban način u svijetu neznabožaca. Ali moramo imati na umu da on nije samoimenovani apostol. Kaže da je apostol Isusa Hrista „po volji Božjoj“. Bilo je nekih koji su se protivili njegovoj poruci spasenja po milosti koji su ga optuživali da je samoimenovani apostol kako bi potkopali njegovu poruku. Ali Pavle to jasno objašnjava; on je apostol kojeg je izabrao sam Bog. I specifično ime „Hrist Isus“ i Božja volja važne su teme u cijelom pismu. „Hrist Isus“ je upotrijebljen jedanaest puta u ovoj knjizi.

„...svetima koji su u Efesu i vjernima u Hristu Isusu.“ (1. stih)

Riječ „sveti“ jednostavno znači „sveti“ – odvojeni i posvećeni Bogu. Upotrijebljena je devet puta u ovoj poslanici i primjenjuje se na one koji su u Hristu, ne zbog njihovog djelovanja, već zbog onoga što je istina o njima u Isusu Hristu. Poslednja fraza ili izjava, „u

Efesu“, u drugoj polovini prvog stiha ne nalazi se u nekim starijim rukopisima. Stoga se vjeruje da je ova poslanica u stvari bila upućena kao opšte pismo narodu Male Azije.

„Blagodat vam i mir od Boga, našeg Oca, i od Gospoda Isusa Hrista“ (2. stih) je uobičajeni pozdrav u Pavlovim poslanicama. Rani hrišćani su jasno razdvajali ličnosti Boga Oca, vrhovnog suverena univerzuma, i Isusa Hrista. Nije bilo ni pomena o zbunjujućem „trojstvu“ koje je ušlo u crkveno-državnu teologiju Rimskog carstva između 4. i 5. vijeka kao proizvod filozofije starog svijeta i paganskih misterija koje su se uvriježile još od Nimroda, Semiramide i Tamuza.

Pavle u stihovima od 3 do 14 objašnjava bogatstvo u Hristu.

Da bismo cijenili ono što Pavle govori, moramo razumjeti šta znači taj izraz „u Hristu“. To je ključna fraza koja se provlači kroz Pavlove poslanice. Ako bismo ovu frazu izvukli iz ovih spisa, ostalo bi vrlo malo od Pavlovog izlaganja jevanđelja. To je središnja tema Pavlove teologije – „u Hristu“ ili „u Hristu Isusu“. Ona se ponekad izražava drugim sličnim frazama, to jest „u njemu“ ili „po njemu“ ili „preko (kroz) njega“ ili „u voljenom“ ili „zajedno s njim“ ili „u kome“. Ovo su sve sinonimi koji se odnose na motiv ili ideju „u Hristu“.

Istinu iza ove fraze prvi je uveo sam Hrist kada je rekao svojim učenicima: „Ostanite u meni“. Ovo su temeljne riječi jevanđelja i ako ne razumijemo šta Novi savez podrazumijeva pod ovim izrazom „u Hristu“, nikada nećemo moći u potpunosti razumjeti i cijeniti dobru vijest o spasenju koju Novi savez definiše kao „jevanđelje“. Ne postoji ništa što imamo kao hrišćani osim to što imamo u Hristu. Sve u čemu uživamo i čemu se nadamo kao vjernici, bilo da govorimo o miru u opravdanju ili o svetom životu u posvećenju ili o iskupljenju od ovog pokvarenog tijela koje će se dogoditi na proslavljanju, sve je to naše uvijek u Hristu. Izvan njega nemamo ništa osim grijeha, osude i smrti.

Međutim, ovaj izraz „u Hristu“ je prilično težak za razumijevanje. Kao što je Nikodimu bilo zapanjujuće „moraš se nanovo roditi“, tako je i nama koncept „u Hristu“ veoma težak za razumijevanje. Ovo se posebno odnosi na um koji toliki naglasak stavlja na pojedinca.

Pitanje koje se često postavlja u našim glavama je: „Kako ja, kao pojedinac, mogu biti u nekom drugom?“ Ovo nema smisla za naš individualistički način razmišljanja. Ali šta Sveto pismo znači kada nam kaže da smo bili zajedno sa Hristom u njegovoj smrti, sahrani i uskrsenju i da smo sada postavljeni na nebesima? (Ovo ćemo naći u Efešcima 2:5-6.) Šta Sveto pismo pod tim misli? Budući da ne možemo da shvatimo ove činjenice, skloni smo zanemariti ili preletjeti tu frazu „u Hristu“. Ipak, cjelokupno razumijevanje jevanđelja zavisi o našem razumijevanju značaja ove dvije vitalne riječi, „u Hristu“.

Ova ideja ili motiv „u Hristu“ zasniva se na onome što je poznato kao „biblijska solidarnost“ ili „jedinstvo društva“. Stoga, ako želimo da se uhvatimo u koštac s ovom frazom, prvo moramo razumjeti šta Biblija podrazumijeva pod solidarnošću. Ako pažljivo pogledamo našu Bibliju, otkrićemo tri činjenice, tri temeljne istine koje Biblija otkriva.

1. Činjenica broj jedan je da je Bog stvorio sve ljude u jednom čovjeku. Nismo stvoreni kao pojedinci. Stvoreni smo korporativno u jednom čovjeku, a to je Adam. Dakle, kada pogledamo izraz „u Adamu“, to znači korporativni čovjek u jednom čovjeku. U stvari, riječ „Adam“ na hebrejskom ima kolektivno značenje. To je korporativna riječ za „čovječanstvo“. Pogledaćemo dvije izjave iz Svetog pisma, jednu u Starom i jednu u Novom savezu o ovoj prvoj činjenici. U Postanju 2:7 zapisano je stvaranje Adama: „Gospod Bog je oblikovao čovjeka od zemaljskog praha i udahnuo mu u nozdrve dah života, i čovjek je postao duša živa.“ Nakon što je Bog stvorio Adama od praha zemaljskog, udahnuo mu je u nozdrve dah života, ali, u originalnom hebrejskom tekstu, riječ „život“ nije u jednini već u množini. Bog je udahnuo Adamu dah (više) „života“. Životi čitavog ljudskog roda stvoreni su u jednom čovjeku. U stvari, prelazeći na drugi tekst u Novom savezu, Djela apostolska 17:26, rečeno nam je da je Bog od jednog čovjeka stvorio cijeli ljudski rod koji je na ovoj zemlji: „I učinio je da od jedne krvi sav rod čovječji živi po svemu licu zemaljskom.“

Dakle, činjenica broj jedan je da su svi ljudi stvoreni u jednom čovjeku. U Rimljanima 5, kada je Adam zgriješio, svi su sagriješili u njemu i svi su u njemu osuđeni. Zašto? Zato što smo bili umiješani u njegov čin grijeha. Bili smo „u njemu“.

2. Ovo nas dovodi do činjenice broj dva: Sotona je upropastio sve ljude u jednom čovjeku. Čitamo u Rimljanima 5:12: „Zato, kao što je kroz jednog čovjeka u svijet ušao grijeh i preko grijeha smrt, i tako se smrt proširila na sve ljude jer su svi sagriješili...“ Grijeh je ušao u svijet, ljudski rod, preko jednog čovjeka. Rimljanima 5:18: „Zato, dakle, kao što je sagrešenjem jednog na sve ljude došla osuda, tako i pravdom jednog dođe na sve ljude opravdanje života.“

Neposlušnošću jednog čovjeka, osuda je stigla na sve ljude, presuda osude došla je na sve ljude. U 1. Korinćanima 15:21-22 rečeno nam je da „u Adamu svi umiru“. Zašto? Jer kada je Sotona dotakao Adama prije nego što je imao djece, dotakao je ljudsku rasu u Adamu.

3. Ali činjenica broj tri je divna dobra vijest jevanđelja. Bog je otkupio sve ljude u jednom čovjeku, Isusu Hristu. Da bi to postigao, Bog je stavio božanski život svog jedinorođenog Sina u Marijinu utrobu i on je utjelovljen kao Čovjek: zajednički život ljudskog roda, koji svi primamo od Adama, ali koji sada na sebe preuzima Sin Božji. Tako, prilikom utjelovljenja, čitav ljudski rod, svako ljudsko biće od Adama do poslednje osobe, stavljeno je u Hrista. Hrist je postao drugi ili poslednji Adam, ili drugo ili poslednje čovječanstvo. Baš kao što smo bili u Adamu, Bog nas je svojim činom utjelovljenja kroz Duha svetoga, stavio u Hrista tako da smo zajedno bili u Hristu prilikom utjelovljenja.

To nas još uvijek nije spasilo, ali je Mesiju kvalifikovalo da bude naš zamjenik i predstavnik. Sada, po Božijem činu, mi smo u njemu i ono što je on uradio, mi smo uradili u njemu. Ukratko, ovo je dobra vijest o spasenju. To je izraženo u 1. Korinćanima 1:30: „Iz kog ste vi u Hristu Isusu, koji nam posta mudrost od Boga i pravednost i posvećenje i iskupljenje.“

„Iz koga“ se odnosi na Boga Oca (vidi prethodni stih), „vi“, koje

je u množini, odnosi se na nas i, naravno, Hrist se odnosi na Sina Božjeg. Pavle ovdje kaže da nas je „Bog uzeo i stavio u Hrista Isusa“. Ovo se dogodilo prilikom utjelovljenja. Čineći to svojim životom i smrću, Hrist je za nas postao mudrost, što znači „posebno znanje od Boga“. Hrist je za nas postao naša pravednost, naše posvećenje i naše otkupljenje. Spasenje puno i potpuno za nas je postignuto u Isusu Hristu, počevši od utjelovljenja, kroz Njegov život i smrt na krstu. U utjelovljenju smo bili spojeni sa Hristom. Svojim životom i svojom smrću, Hrist nam je dao novu istoriju, istoriju u kojoj stojimo savršeni pred Bogom i Njegovim svetim zakonom.

To je osnova za Pavlovu izjavu u Efescima 1:3: „Blagosloven Bog i Otac Gospoda našeg Isusa Hrista, koji nas je blagoslovio svakim blagoslovom duhovnim na nebesima u Hristu.“ Zapazimo da „blagoslovio“ stoji u prošlom vremenu, to je sada istorija. Ova sveobuhvatna izjava ukazuje da je svaki blagoslov koji bi nam mogao zatrebati dat u Hristu. Pavle će dalje detaljno opisati ove blagoslove u ovom odjeljku. Ovdje on naglašava činjenicu da je „svaki“ duhovni blagoslov dat, a zatim slijedi lista konkretnih područja koja će dodatno definisati ono što ima na umu.

„...jer nas je prije postanka svijeta izabrao u njemu, da bismo bili sveti i bez mane pred njim u ljubavi.“ (4. stih)

Ovdje imamo motiv „u Hristu“: „On (Bog) nas je izabrao u njemu (Hristu) prije stvaranja svijeta“. Dakle, naš nastup nije imao nikakve veze sa ovim. To ima veze sa Božjim izborom i On je izabrao tebe, izabrao je mene, izabrao je čitavo čovječanstvo da bude u Hristu prije stvaranja svijeta, da budemo „sveti i besprekorni pred njim“. Mi, grešnici, u Hristu smo sveti i bez krivice jer u njegovoj istoriji smo „bez mane“, u njegovoj smrti smo dočekali pravdu zakona koji je nad nama.

Zapazimo da ovaj stih govori o Božjoj volji i namjeri za ljudski rod koja se ostvaruje u Hristu kroz Plan spasenja. To nije predestinacija ili arbitrarna odluka da jedni budu spaseni, a drugi ne. Ovdje je riječ o opštem učinku „u Hristu“ kao proizvodu Božje namjere.

Jer je unaprijed odredio da nas kroz Isusa Hrista usvoji kao si-nove, po ugodnosti volje svoje, da bi bio hvaljen zbog svoje slavne blagodati kojom nas je učinio prihvatljivim u voljenome, u kome i-mamo iskupljenje njegovom krvlju, oproštenje prestupa po bogatstvu njegove blagodati. (stihovi 5-7)

Plan spasenja je Božja nepromjenljiva volja i namjera i u tom smislu je to On unaprijed odredio. Pavle takođe uči zašto je Bog izabrao vjernike da budu Njegova djeca. Bilo je to „po ugodnosti njegove volje“. U činu ljubavi i kao dio svog božanskog plana, Bog je osmislio način da svi ljudi, čak i oni koji nisu dio jevrejskog naroda, dođu u Božju porodicu. Ovi nejevrejski vjernici bi posebno cijenili ovu bilješku od Pavla, pobožnog Jevrejina koji je postao misionar ne-Jevreja. Ovaj „Jevrej od Jevreja“ (Filipljanima 3:4-7) smatrao je svoje nejevrejske čitaoce kao jednake, kao braću i sestre u porodici Božjoj.

Mi smo bili Božja djeca po stvaranju, ali, kada je Adam zgriješio, ne samo da nas je osudio nego nas je prodao Sotoni. Postali smo Sotonino vlasništvo kada je Adam sagriješio (Luka 4:5-6). Zbog otkupljenja koje imamo u Hristu, sada smo Hristovi sunaslednici. Postali smo njegova usvojena djeca. Ovim spajanjem sa Hristom postajemo jedno sa Hristom. Pošto je Hrist Sin Božiji, mi postajemo, ovim sjedinjenjem sa Hristom, sinovi i kćeri Božiji.

Ovaj odlomak je upućen vjernicima koji su prihvatili istinu onakvu kakva je u Hristu. Bog je otkupio sve ljude u Hristu. Ovo je Njegov dar čovječanstvu. Međutim, ako ne prihvatimo ovaj dar, privilegije motiva „u Hristu“ nisu naše subjektivno. Ali ovdje se Pavle obraća vjernicima koji su prihvatili Hrista i kaže im da smo blagosloveni svakim duhovnim blagoslovom u Hristu; mi smo izabrani da budemo besprekorni i bez mane u Hristu čak i prije nego što je Adam stvoren i, naravno, bili smo predodređeni u Hristu da postanemo usvojena djeca Božja. U biblijske dane, kao i sada, usvojeno dijete ima sva zakonska prava prirodnog djeteta.

U Hristu, ne u nama samima, ne u našem nastupu, čak ni onome

što Bog čini u nama, nego u njemu, u njegovoj svetoj istoriji, imamo iskupljenje njegovom krvlju, odnosno njegovom žrtvom, oprostjenje grijehova, jer bez proliivanja krvi nema oprostjenja grijeha i, kada je Isus umro na krstu, ta čaša je u stanju da nam oprostí sve naše grijehé. To je ono što je Isus uveo na Gospodnjoj večeri: „Ova čaša predstavljá moju krv koja se proliva za oprostjenje grijeha.“ I, u Isusu Hristu, mi imamo ne samo pozitivnu pravednost već imamo oprostjenje svih grijeha, ne zato što to zaslužujemo, već zbog ogromnog bogatstva Božje blagodati.

Obilno nam je udijelio tu blagodat zajedno sa svom mudročú i razboritošú, time što nam je obznanio tajnu svoje volje. (stihovi 8-9a)

Pavle nam govori da ovo znanje – to je ono što znači riječ „mudrost“, grčka riječ koja znači „posebno znanje“ („Upoznaćete istinu i istina će vas osloboditi.“) – istinu kakva je u Hristu, jer ta istina je naša jedina nada, naše jedino spasenje. I u ovom znanju, koje je takođe razborito ili razumno, imamo ljubav i otkupljenje koje obiluje od Boga prema nama.

Pavle kaže da je Bog nama – Jevrejima i neznabošcima – obznanio tajnu svoje volje. Jevanđelje je predstavljeno Jevrejima i svijetu preko Jevreja, kroz obećanje i bilo je mnogo skrivenih činjenica koje nisu bile u potpunosti otkrivene, nisu bile shvaćene od strane Božjeg naroda prije Hristovog dolaska. Ali od krsta, misterije spasenja više nisu skrivene od nas. Sada je iznijeto na otvoreno. A ta misterija je, naravno, motiv „u Hristu“, nova istorija koju je Bog dao svakom čovjeku u svetoj istoriji našeg Gospoda Isusa Hrista.

Ta tajna je u skladu s onim što želi, s njegovom namjerom da se sve uredi kad se navršé razdoblja, naime da se sve ponovo sastavi u Hristu – ono što je na nebesima i ono što je na zemlji. (stihovi 9b i 10)

Božja želja je da niko ne propadne, da svi dođu do pokajanja, da ko vjeruje ne propadne nego da ima život vječni (Jovan 3:16). To je bila Božja namjera od postanka svijeta. Adamov pad nije iznenadio Boga, ali Bog ima nešto divno za nas i, kao što vidimo u Rimljanima 5, ono što je Bog učinio za nas, ono što je Bog zadobio za nas u svom

Sinu Isusu Hristu, nešto je daleko veće od onoga što smo ikada imali u Adamu čak i prije pada. Kroz otkupljenje našeg Gospoda Isusa Hrista koje je Bog zadobio u njemu, mi smo podignuti kao Hristovi su-naslednici. Mi ćemo vladati s njim; mi ćemo kraljevati s njim. To je divna privilegija koju nam Novi savez donosi, misterija koja je bila skrivena u prošlosti, a sada je postala očita.

Božji plan je sveobuhvatan i tiče se kako naše planete tako i cijelog univerzuma. Pavle posebno napominje da „sve stvari“ uključuju „stvari na nebu i stvari na zemlji“. Problem pobune je kosmički problem (Efescima 6:12). Pavle je jasno vidio potrebu da se raspravlja o duhovnom i fizičkom, pokrivajući sva područja u kojima Bog djeluje. U Hristu, Bog postiže sve svoje ciljeve. Da bi se realizovao kompletni Božji plan, neophodna su određena razdoblja koja pokrivaju njegov progres ili različite faze, nakon čega će svi biti kompletirano.

...u kom je takođe naš udio, unaprijed određen prema namjeri onoga koji sve čini prema savjetu volje njegove, da mi koji smo se prvi uzdali u Hrista budemo na hvalu i slavu Bogu. (stihovi 11-12)

Spasenje, od početka do kraja, je sve od Boga. Mi smo jednostavno primaoci Njegove ljubavi, Njegove blagodati, Njegove milosti. I naš udio se nalazi u tome. „Mi koji smo se prvi pouzdali u Hrista“ su hrišćani iz prvog vijeka. Pavle u stvari kaže: „Mi smo bili prvi koji su se uzdali u Hrista počevši od učenika, zatim od neznabožaca posle Pedesetnice i, naravno, Jevreja.“ To je odgovor sa naše strane na ponudu spasenja. Tada i sami imao naš udio i možemo biti na hvalu i slavu Bogu.

U kome ste i vi – čuvši riječ istine, dobru vijest o svom spasenju – u koga i vjerujete, zapečaćeni Duhom obećanja svetog, koji je zalag našeg nasljedstva, za oslobođenje otkupnine, njemu na slavu i hvalu. (stihovi 13-14)

Imajmo na umu da je ovo zatvorsko pismo. Pavle nije zabrinut za sebe. On piše ljudima koji su bili obeshrabreni, ljudima, kao što ćemo vidjeti kada dođemo do trećeg poglavlja, koji su počeli razmišljati ovako: „Ako Bog ne može zaštititi velikog apostola Pavla koji

sada čami u rimskom zatvoru, kakva je nada tu za nas?“ A Pavle kaže: „Gle, ja sam u zatvoru jer me Bog želi tamo.“ Ali Pavle nikada ne spominje sebe kao zarobljenika Rima, već kao zarobljenika Isusa Hrista. Iznad svega, on ovdje u ovom prvom dijelu Efescima 1 kaže da je naša sigurnost, naše sidro u Hristu i da je ta sigurnost zapečaćena Duhom svetim koji nam je dat da imamo na umu nadu našeg spasenja u Hristu koji je garancija. Okolnosti u kojima se trenutno nalazimo to ne mijenjaju ni na koji način.

Ovo obećanje je zalog ili depozit nasljedstva vjernih u Hristu. Kada Hrist dođe drugi put, spasenje će postati stvarnost. To je nada, ali to je nada koja sad ima garanciju. Nije nada kojoj smeta problem „možda“. Ne postoji „možda“ u Hristu. Naše spasenje je zagarantovano u Hristu, jer u Njemu imamo istoriju koja je u potpunosti zadovoljila Božji zakon u smislu njegovih pozitivnih zahtjeva kao i u smislu pravde. U Hristu, imamo spasenje puno i potpuno i nije važno kakva je naša trenutna situacija. U Hristu smo otkupljeni i ono što se još čeka je konačno oslobođenje te otkupnine.

Duhovna mudrost (Efescima 1:15-23)

Stih 15 počinje novi segment Pavlovog pisma, koji se proteže do kraja poglavlja u stihu 23.

Pavle je već tri godine živio među efeškim vjernicima i znao je za njihovu vjeru. To što je Pavle takođe „čuo“ za njihovu vjeru vjerovatno se odnosi na ono što su drugi rekli o efeškim vjernicima. Ovi drugi su vjerovatno oni koji su posjetili Pavla u Rimu.

Osim vjere, Pavle je takođe dobio dobre izvještaje o istinskoj, dobro poznatoj međusobnoj brizi Efežana. Zbog toga je Pavle mogao zahvaliti za njih u svojim molitvama (Efescima 1:16). Njihova skupština je uglavnom bila ujedinjena, iako je Pavle poučavao vođe zajednice da opremaju vjernike za jedinstvo (Efescima 4:12-13). Pavle je vidio ljubav jednih prema drugima kao izvor snage u jednom tijelu Hristovom (Efescima 4:1-6). Upotreba izraza „sveci“ ovdje još jednom pokazuje da su, u Hristu, svi hrišćani „sveci“. Mi smo „izdvojeni“

narod, koji treba da živi svetim životom pred Gospodom.

Pavle se moli za duhovnu mudrost za svoje čitaoce. Prije svega, on ih podsjeća na bogatstvo koje imaju u Isusu Hristu i da bi odricanje od toga bila najgluplja stvar koju iko može učiniti.

U 15. stihu on iznosi dvije vitalne, važne karakteristike svakog pravog vjernika. Svaki pravi vjernik je:

1. osoba čija je vjera u Gospoda Isusa Hrista, i
2. osoba koja ima ljubav prema svojim suvjernicima svecima na isti način na koji voli sebe.

To su dvije karakteristike pravog hrišćanina. U stvari, ovo dvoje je zaista ispunjenje Božjeg zakona (1. Jovanovu 3:23). Pavle će ovo detaljnije objasniti u trećem poglavlju Efescima.

Najveći dokaz da je jevanđelje sila Božja za spasenje je kada se iskupimo od sebičnosti, koja je osnovni element naše grešne prirode, i naučimo i upražnjavamo ljubav jedni prema drugima kao što nas je Hrist volio. To su dvije karakteristike, kaže Pavle, pravog hrišćanina. I on zbog toga zahvaljuje Bogu i stalno moli za te ljude u Maloj Aziji.

...da bi vam Bog našeg Gospoda Isusa Hrista, Otac slave, dao Duha mudrosti i otkrivenja kako biste ga upoznali... (17. stih)

Riječ „mudrost“, *sofia* na grčkom, znači posebno znanje, a to posebno znanje je motiv „u Hristu“. Motiv „u Hristu“ je istina kakva je u Hristu, istina koja nas kvalifikuje za nebo, istina koja nas oslobađa, istina koja je najmoćnije oružje protiv đavolskih lukavstava. Svo bogatstvo vjernika je u Hristu i, u Hristu, mi smo sinovi i kćeri Božiji. Mi u Hristu imamo nebesko građanstvo. U Hristu smo sunaslednici Hristovi, usvojena djeca Božja, i mi ćemo s njime vladati kada nas odvede na nebo. I Pavlova molitva je da njegovi čitaoci imaju ovo znanje ukorijenjeno u svoja srca, utisnuto u svoja srca usijanim gvožđem, žigosano ovom istinom da je nikada ne zaboravimo, otkrivenjem koje je znanje o Isusu Hristu i istinom koju je u njemu.

Ne možemo doći do znanja jevanđelja kroz svoje intelektualne moći, kroz svoje obrazovanje, jer jevanđelje nije filozofija. Ne možemo doći do znanja jevanđelja naučnim metodom jer jevanđelje nije

ljudska nauka. To je istina kakva je u Hristu koja dolazi od Boga kroz osvjedočenje u Duhu svetom. Dolazi kroz otkrivenje i to je ono što Pavle kaže: „Dato vam je otkrivenje istine i moja molitva je da se toga pridržavate da je nikada nećete zaboraviti, da će se ona stalno manifestovati u vašim životima.“

...prosvjetlivši oči srca vašeg, da spoznate kakvo je to očekivanje njegovog poziva, kakva su bogatstva slave nasljedstva njegova u svetima...“ (18. stih)

Svo bogatstvo koje posjedujemo na svijetu je ništa. Pravo bogatstvo je u Hristu. Sve što bismo mogli steći na zemlji je prolazno. Šta je onda najveće bogatstvo vjernika? To je nešto što ne možemo dohvatiti; nije opipljivo; to je nešto što ne možemo vidjeti; to je nešto što je u našem srcu i to je naša vjera u Isusa Hrista.

Pravednost koja nas kvalifikuje za nebo, pravednost koja nas predstavlja savršene i besprekorne pred Bogom, uvijek je u Hristu, nikada u nama. Čak ni ono što Hrist čini u nama ne doprinosi onoj pravednosti koja nas kvalifikuje za nebo sada i na sudu. Uvijek je u Hristu. Ali vjera koja čini tu pravednost našom, vjera koja čini opravdanje koje imamo u Hristu djelotvornim u nama nije u Hristu; ona je u nama. To Sotona može dohvatiti i to je najveća želja neprijatelja svih duša koje zovemo đavo. U trenutku kada prihvatimo Hrista i vjerujemo u sve ove blagoslove, još uvijek živimo na neprijateljskoj teritoriji i Sotona će dati sve od sebe da uništi tu vjeru i liši nas spasenja.

Dakle, Pavle se moli za oči, duhovni vid, našeg razumijevanja. On koristi oči kao model prozora koji donosi u naš um istinu kakva je u Hristu. Bez Hrista, mi smo u tami; beznadežno pipamo u tami, bez nade, bez mira, puni nevolje, puni krivice. Ali kada se otvore oči na prozorima naše vjere i dođe istina kakva je u Hristu i mi postanemo prosvjetljeni, to je ono što Pavle govori u 18. stihu prve glave poslanice Efescima, tada imamo spoznaju šta je nada njegovog poziva, kakvo je bogatstvo slave njegovog nasljedstva u svetima. Mi sveci u Hristu smo najbogatiji ljudi u svemiru jer smo Hristovi sunasljednici.

U 1. Jovanovoj 3. apostol Jovan govori da nije važno šta smo, ali kada On dođe, bićemo kao On. Zašto? Zato što smo postali sinovi i kćeri Božiji i Hristovi sunaslednici.

...i kakva je to nenadmašna veličina njegove sile za nas koji mu vjerujemo, po djelovanju njegove silne moći... (19. stih)

Pavle sada pokušava ukazati vjernicima na nenadmašnu Božju silu (dynamis) koja je ne samo stvaralačka i životodavna sila, već i sila koja može dati uskrsenje iz mrtvih.

...koju je na djelu pokazao na Hristu kad ga je podigao iz mrtvih i postavio sebi zdesna na nebesima, daleko iznad svake vladavine i vlasti i sile i uprave i svakog imena koje je dato, ne samo u ovom dobu nego i u onom koje treba da dođe. (stihovi 20-21)

Sila grijeha je smrt; plata za grijeh je smrt; najveća manifestacija moći grijeha je smrt. Koliko nas, koliko ljudskih bića je samo po sebi pobijedilo smrt? Odgovor je niko, jer sila grijeha i sila smrti ima dominaciju nad nama. Ali Bog je dozvolio da naši grijesi stave Hrista u grob. Ipak, naši grijesi ga nisu mogli zadržati tamo i, kada je došao treći dan, on je pobijedio grob i, pobijedivši grob, pobijedio je grijeh, naše grijehe. Dakle, kada je Hrist uskrsnuo iz mrtvih, Bog je otkrio univerzumu, otkrio je ovom osuđenom svijetu snagu jevanđelja u Isusu Hristu.

Kada je Isus visio na krstu, rekao je svom Ocu: „Oče, oprosti im“, misleći na one koji su ga razapinjali, „oprosti im, jer ne znaju šta čine“ (Luka 23:34). Bog je bio voljan da oprostí Jevrejima što su razapeli svog Mesiju. Čak ni tada nisu stigli do tačke bez povratka, ali nakon što je Hrist uskrsnuo iz mrtvih, više nije bilo izgovora za odbacivanje, jer je Hristovo uskrsenje bilo najveći dokaz da je on Mesija. Samo je Mesija mogao uskrsnuti iz mrtvih. Samo je Mesija mogao pobijediti grob. I kada je Hrist uskrsnuo iz mrtvih silom Očevom (kao što kaže Rimljanima 6:4), to je verificovalo istinu da je Isus Spasitelj cijelog čovječanstva.

Hrist nas je otkupio, uskrsnuo i uzašao na nebo daleko iznad svih poglavarstva i sila i vlasti i svakog imena ne samo u ovom dobu nego

i u onom što će doći. Bog postavlja Hrista sebi zdesna, što je metafora za prvu osobu po autoritetu do samog Vrhovnog suverena univerzuma. On je pokorio svu moć koju Sotona može prikupiti. Pobjedio je zloga i oslobodio nas. I sada on posreduje za nas, stavljajući nam na raspolaganje svog svetog Duha, šaljući svoje anđele da nam služe.

I sve mu je pokorio pod noge i učinio ga poglavarem nad svim za dobro pozvanih, koji su njegovo tijelo, punoća onoga koji ispunjava sve u svemu. (stihovi 22-23)

Pozvani su opisani u Novom savezu kao tijelo Hristovo. Hrist je glava, mi smo tijelo. Tijelo prima svoj smjer, svoju moć od glave, a Glava tijela je Isus Hrist. Poglavar Hristu je sam Bog Otac. Tako je sve je pod Hristovim nogama. Mi smo njegovi učenici, mi smo njegovi sledbenici, mi smo dio njega, mi smo pod milošću i milost je sila, energija Božja, ne samo koja nas je spasila u Hristu nego nam je sada dostupna. Mi smo tijelo Hristovo, „punoća“ Onoga koji ispunjava sve u svemu. Sve što je istina o tijelu, istina je zbog Glave.

Pavle se moli da hrišćani shvate ovu divnu istinu kakva je u Hristu. Možemo biti ispunjeni istinom kakva je u Hristu, tako da možemo biti sudionici punoće Božje.

Izvor te moći nisu naša obećanja; to nisu ni naše odluke da živimo moralno i dobro. Naša nada, naša sigurnost, naša moć da živimo hrišćanskim životom, naše nasleđe – sve je to u Hristu. Izvan njega nemamo ništa osim grijeha, osude i smrti. U Hristu nam je oprošteno; u Hristu smo opravdani; u Hristu smo se pomirili sa Bogom; u Hristu, imamo Duha svetoga koji prebiva u nama da nam bude Utješitelj, da zapečati naše spasenje, da nam da snagu, moć, energiju da živimo hrišćanskim životom, da nas podsjeti da smo Božja djeca.

Naša privilegija je da uvijek ostanemo na svom položaju u Hristu, da naša vjera, bez obzira na sva iskušenja i protivljenja na koja može naići, opstane do kraja. Jer ko istraje do kraja biće spasen (Matej 10:16-22).

2. Životodavna blagodat u Hristu

Oživio je i vas koji ste bili mrtvi u prestupima i grijesima, u kojima ste nekada živjeli prema dobu ovog svijeta, u skladu sa knezom koji vlada u zraku, duhom koji sada djeluje u sinovima neposlušnosti. I među njima smo svi mi nekada živjeli po željama svog tela ugadajući prohtjevima tela i uma, i po svojoj prirodi bili smo djeca gnjeva, kao i ostali. (Efescima 2:1-3)

Pavle počinje drugo poglavlje u prva tri stiha ukazujući na čovjekovu nevolju, naš univerzalni problem grijeha. Pozivanje na „prestupe i grijeh“ sadrži obje grčke riječi koje se obično koriste u odnosu na grijeh. Ovo su od korijena riječi *paraptoma* i *hamartia*. Kombinacija ovih izraza pokriva i namjerne, svjesne grijeha, kao i nenaamjerne greške. Ono što Pavle misli je da su po prirodi bili duhovno mrtvi i nesposobni da izađu iz začaranog kruga grijeha. On dalje kaže da nisu samo grešni po prirodi, već su grešnici i po djelovanju. Naravno, naš učinak je jednostavno plod onoga što jesmo.

Zašto je to tako? Jer su živjeli u skladu sa kolotečinom ovog svijeta. Šta znači slijediti tok ovog doba? To je opis satanskog svijeta čovjeka, mreža duhovnog svijeta ili nevidljiva kontrola koja djeluje na ljude. Stanovnici ovog svijeta uočavaju određene probleme i pretjerivanja u zlu, ali svijet je njihov dom i oni se tu „osjećaju“ dobro, vole svoje grijeha. Oni žive prema „ovom dobu“. Pavle ukazuje na činjenicu da ovim svijetom vlada nevidljivi gospodar – Sotona – sakriven iza kulisa i fasada ljudskih nastojanja da stvari izgledaju dobro i privlačno. Ali ljudi su jednostavno „djeca neposlušnosti“. Nevjerni i neposlušni Bogu, odvojeni od Tvorca i u neprijateljstvu sa Njegovim načelima života. Na taj način zao duh djeluje u onima u svijetu. Sotona kontroliše ljude dovodeći ih u zabludu, zasljepljujući ih od svog prisustva i uticaja u njihovom svakodnevnom životu (2. Korinćanima 4:4). On koristi našu dominantnu mentalnu sklonost protiv

nas, koristeći društvo i zabavu da gurne našu ionako grešnu prirodu u stil života koji stvara navike, bezbrižan mentalitet ili neposlušan, prkosan stav. Pavle koristi doslovni vazduh, ili atmosferu, da ilustruje opšti duh, ili dominantni stav sebičnosti i neposlušnosti, koji odražavaju ljudi otuđeni od Boga.

U Pavlovoj poslanici Rimljanima, on je prvo poglavlje, 18. stih sve do trećeg poglavlja, 20. stih posvetio problemu univerzalnog grijeha, da bi zaključio da su i Jevreji i neznabošci pod grijehom. Njima dominira grijeh; nema pravednika; nema nikoga ko čini dobro, čak ni jednog.

Zatim, u 7. poglavlju Poslanice Rimljanima, 14. stih, dao je ovu izjavu: „Jer znamo da je Zakon duhovan, a ja sam tjelesan, prodat u ropstvo grijehu.“

Dakle, ovo „ja“ je korporativno Ja, univerzalno Ja, ljudska rasa, Ja sam „prodat kao rob grijehu.“ Mi slijedimo svoje ljudske želje u ovom ili onom stupnju, nastojeći ugoditi sebi, a ne Bogu. Pavlovim riječima, svi mi smo motivisani hirovima i porivima pokvarenih tijela i umova. Živimo u grijehu, i u našim djelima i u našim mislima. Iako iskušenje nije grijeh samo po sebi (Jevrejima 4:15), i nečiste misli i nemoralni postupci su grešni. Bez Boga, mi nemamo moć da se suprotstavimo ovim silama.

Pavle kaže da je sudbina nevjernika sudbina djeteta „gnjeva“. Ovo ukazuje na osobu kojoj je izrečena presuda. Prije nego što su upoznali Hrista, Pavle i njegovi čitaoci bili su podložni sudu kao i ostatak čovječanstva. Mi smo pod grijehom i pod zlim smo (1. Jovanova 5:19), a to je đavo. Nema šanse da pobjegnemo odvojeno od Isusa Hrista. To je naša nevolja. Nema nade za vas osim kroz Isusa Hrista. I to je ono što je sadržano u prva tri stiha drugog poglavlja poslanice Efescima.

Zašto to Pavle naglašava? Iz najmanje dva razloga.

1. Broj jedan je da se ne oslanjamo na sebe za svoje spasenje. Naša vjera nikada ne smije biti u nama samima. Nismo spašeni zbog naše vjere. Novi savez uči da smo spašeni kroz Hrista, Božjom

blagodaću. Vjera je samo instrument ili kanal kojim primamo spasenje, ali Izvor našeg spasenja, uzrok našeg spasenja je predmet vjere koji je Isus Hrist.

2. Naravno, drugi razlog je taj što kada otkrijemo svoju beznačajnu grešnost, jevanđelje postaje poželjnije. Bog oslikava ovu mračnu, sumornu sliku čovječanstva kroz Pavlove spise kako bi jevanđelje postalo poželjno.

Ali Bog, koji je bogat milosrđem, zbog svoje velike ljubavi kojom nas je volio, još dok smo bili mrtvi u grijesima – oživio nas je zajedno sa Hristom – blagodaću ste spaseni – i uskrsnuo nas s njim i postavio nas s njim na nebesima u Hristu Isusu, da bi nam pokazao u eonima koji dolaze neizmjerena bogatstva blagodati njegove u svojoj dobroti prema nama u Hristu Isusu. (stihovi 4-7)

Božja inicijativa je jedina koja može promijeniti naše stanje. Navedena su dva razloga za Božju promjenu u našim životima. Prvo, Pavle spominje Božje milosrđe. Bog je povezan s milosrđem u cijelom Svetom pismu, posebno u Rimljanima u kojima Pavle nudi svoja najopsežnija učenja o spasenju (Rimljanima 9:15, 16, 18, 23; 11:30, 31, 32; 12:8; 15:9).

Drugo, Pavle spominje Božju veliku ljubav prema nama. Bog ima ljubav i daje ljubav nama. Bog je ljubav i izražava ljubav spašavajući ljude od grijeha (1. Jovanova 4:8; Rimljanima 5:8). Ljubav sama po sebi ne spašava. Kako nas je Bog spasio? Ljubav je besmislena ako je ne prati akcija. I stihovi Efescima 2:5-6 se bave Božjim djelovanjem koje nas je spasilo. Razlika između našeg nespašenog i spašenog stanja očigledno nije zasnovana na ljudskom trudu (Efescima 2:8-9), već je u skladu s Božjom intervencijom u našim životima. Bez Hrista, ne možemo učiniti ništa (Jovan 15:5); bez Boga nismo u stanju čak ni prići vjerom da prihvatimo Njegov dar spasenja (Jovan 6:44).

Dok smo bili bespomoćni, dok smo bili bezbožnici, dok smo bili grešnici, još uvijek grešnici i dok smo bili Božji neprijatelji, mi smo se, u prošlom vremenu, pomirili s Bogom smrću Njegovog Sina

(Rimljanima 5:6-10). „Mi“ u Efescima 2:5 se odnosi na Jevreje i neznabošce. Čak i kada smo mi ljudi bili nesposobni da činimo bilo kakvu pravednost, čak i kada smo bili bespomoćni u smislu nemogućnosti da se spasimo, Bog nas je oživio zajedno sa Hristom. To je moćna, ogromna izjava. To je nešto što se već ostvarilo i, stoga, ovdje Pavle ne govori o našem subjektivnom iskustvu kao hrišćana. On ne govori o našem iskustvu novorođenja. On govori o istini koja se dogodila u Hristu.

Da bismo razumjeli šta Pavle govori, moramo se vratiti na Postanje i pad čovjeka. Kada je Bog stvorio Adama i Evu, ne samo da ih je stvorio na svoju sliku, već ih je stvorio da u njima prebiva Duh sveti. Mi ljudi smo stvoreni kao hram Božji, ali kada je Adam sagriješio, okrenuo je leđa Bogu. Postao je samozavisan, Duh sveti ga je napustio i njegov život je utonuo u tamu. Drugim riječima, u Padu su naši praroditelji umrli duhovno, ne fizički, već duhovno. I pošto je Bog stvorio čovjeka da proizvede svoju vrstu, budući da Adam i Eva nisu imali djece kada su pali – sva njihova djeca su rođena nakon pada Adama i Eve – dakle, oni su takođe rođeni duhovno mrtvi. To je ono što Pavle govori u 2. poglavlju, 1. stih Poslanice Efescima. Mi smo rođeni duhovno mrtvi.

Stoga, da bi nas spasio, Bog je prvo morao da kvalifikuje svog Sina da bude naš Spasitelj. Kao Sin Božji već je imao jedinstvenu pretkvalifikaciju ali to nije bilo dovoljno. Pravno, nijedan zakon neće dozvoliti da jedna osoba, posebno nevina osoba, snosi krivicu i kaznu krivca. Ne možete prenijeti krivicu i kaznu. Isto tako, pravno, ne možete prenositi pravednost. Dakle, prije nego što nas je Hrist mogao spasiti, morao je biti kvalifikovan da bude naš Spasitelj. Morao je da se kvalifikuje da bude naš predstavnik. Morao je da se kvalifikuje da bude naša zamjena. Kako je Bog kvalifikovao Hrista, svog jedinorođenog Sina, da bude naš Spasitelj?

On je uzeo božanski život svoga Sina, koji mu je Sin dao kroz samopražnjenje o kojem Pavle govori u Filipljanima 2:6-8, Sin Božji se ispraznio, predao Ocu koji je uzeo njegov božanski život i Duhom

svetim, Njegovom životodavnom silom, stavio ga u utrobi Marijinoj da bi, u utjelovljenju, Hristov božanski identitet i naše korporativno čovječanstvo bilo spojeno u jednu Ličnost. Iako ovaj čin djeluje misteriozno, ono što možemo razumjeti iz Svetog pisma je da je Hrist zaista uzeo našu ljudsku prirodu kojoj je potrebno iskupljenje, istovremeno zadržavši svoj identitet Sina Božjeg, ali sada na drugačiji način, kao čovjek, jedan od nas. Međutim, Isus nije postao „bogočovjek“ ili neka vrsta supermena skrivena pod ljudskim obličjem (Jevrejima 2:16-18).

Kako je otpad od izvornog hrišćanstva jačao i biblijski Bog zamijenjen misterijskim trojstvom, tako je ideja o Isusu kao „bogočovjeku“ postala opšteprihvaćeno gledište u hrišćanskoj crkvi. To je zahtijevalo premisu o Hristovoj urođenoj moći. Hrist je Bog → Hrist je samopostojeć → utjelovljeni Isus stoga mora biti „bogočovjek“. Pošto Isus nije davao nikakve izjave u kojima se poistovjećuje sa Bogom, već je naprotiv bio dosledan monoteizmu, da bi se podupro koncept „bogočovjeka“, bilo je neophodno uvesti pretpostavku o skrivenim moćima Isusa Hrista. Drugo što je takođe neophodno za podršku „bogočovjeku“ je obesmisлити svjedočanstva Svetog pisma o Isusovom rođenju od Boga na Nebu i prikazati ga kao „samopostojećeg“ i „vječnog“. U ovakvom razmišljanju Otac ne može biti stvarni otac niti Sin stvarni sin. To je zbrka koju je donijela dogma o trojstvu. I taj koncept takođe prenebregava činjenicu da je Otac **dao** Sinu život (Jovan 5:26). Ako je Otac dao Sinu život, kako objavljuje sam Isus, tada postoje stvarni Otac i stvarni (jedinorođeni) Sin. Otac je Izvor, od koga je sve, a Sin je Kanal, kroz koga je sve (1. Korinćanima 8:6).

Sama ideja da je Isus „100% čovjek i 100% Bog“ je međusobno isključiva – oksimoron. Sledeći veliki problem je da „Bog Isus“ ne bi zaista mogao umrijeti za nas, jer Bog ne može umrijeti. Stoga se moramo držati Biblije ukoliko ne želimo upasti u teološke ćorsokake. Važno je upamtiti da „Isus bogočovjek“ nije zahtjev biblijskog jevanđelja – to je isključivi zahtjev dogme o trojstvu. Naprotiv, ako je koncept trojstva – tri su-jednaka i su-vječna Boga koji su „jedan Bog“

– tačan, tada je jevanđelje puki pozorišni komad u kojem se glavni akteri lažno predstavljaju. Kad dođemo do 4. poglavlja, vidjećemo da Sveto pismo apsolutno isključuje mogućnost postojanja trojstva.

Dakle, kroz Hrista kao drugog Adama, novog opšteg Čovjeka, ljudski rod je mogao biti oživljen i ponovo se spojiti sa Bogom, uspostaviti spasonosni odnos.

I to je isključivo čin Božje spasonosne blagodati. Blagodaću smo spaseni. To jednostavno znači da nismo učinili ništa da ovo zaslužimo.

„I vas, koji ste bili mrtvi zbog svojih prestupa i zbog neobrezanosti svoga tijela, on je oživio zajedno s njim, oprostivši vam sve prestupe.“ (Kološanima 2:13; vidi takođe Rimljanima 5:10)

Oživljeni smo zajedno sa Hristom. Njegovom milošću Bog nas je uzeo, uzeo je korporativnog čovjeka i uzeo je svog Sina i spojio nas zajedno i, kada se to dogodilo, ljudska rasa je duhovno oživjela u Hristu (1. Korinćanima 1:30). Ovo nas još nije spasilo, već je to kvalifikovalo Hrista da bude naš Spasitelj jer smo on i mi postali jedno. U stvari, ovo sjedinjenje je učinilo Hrista drugim Adamom. Baš kao što je čitav ljudski rod bio u Adamu kada je sagriješio i stoga je osuđen, tako je i sada Bog stavio čitav ljudski rod u Hrista kako bi njegova istorija bila naša istorija. Svojim savršenim životom i svojom žrtvenom smrću i svojim uskrsnjem, on je ljudskom rodu donio divnu istinu spasenja. To jest, dao nam je nadu koju nam ništa drugo ne može dati.

Ujedinivši nas u Hristu koji je proživio život ne sagriješivši i posrednički umro za naš grijeh, Bog je dobio zakonsko pravo da nas postavi sa Hristom na nebesima. On nas je podigao, ali primijetite da nas nije podigao kao pojedince nego nas je podigao zajedno, a to zajedno znači zajedno sa Hristom. Pošto smo se u utjelovljenju sjedinili s njim, onda njegov život postaje naš život, njegova smrt postaje naša smrt, njegovo uskrsenje postaje naše uskrsenje. To je način na koji nas Bog spasava. Očigledna je istina da ovaj status možemo imati samo i isključivo „u Hristu Isusu“ (Efescima 2:6).

Međutim, problem mejnstrim hrišćanske teologije je učenje da

proces spasenja završava sa Hristovim uskrsenjem. Upravo zbog toga mnogi hrišćanski učitelji i vjernici lako skreću na kolosijek zvani „jeftina milost“. Biblija uči da se proces spasenja nastavlja posle Hristovog uskrsenja, baš kao što prema tipologiji zemaljskog svetišta tretman grijeha nije bio završen prinošenjem žrtve za grijeh na oltaru u dvorištu svetišta. Grijeh je simbolički unesen u svetinju, a samo svetište se jednom godišnje, na Dan pomirenja (Jom Kipur) konačno čistilo od svih unesenih (pokajanih) grijeha. To se shvatalo kao Dan suda za Božji narod. U velikom antitipu, nakon svog uznesenja, Hrist, sada sa kvalifikacijom našeg Prvosveštenika, posreduje u originalnom nebeskom svetištu za svoj narod, o čemu govori poslanica Jevrejima. Hristovo posredništvo okončaće se antitipskim Danom pomirenja odnosno Istražnim sudom (1. Petrova 4:17; 2. Korinćanima 5:10) koji prethodi Drugom dolasku, a koji je, prema najdužem vremenskom proročanstvu iz Danila 8:14, započeo od 1844. godine.¹

Tako prinošenje žrtve u dvorištu svetišta predstavlja pokajanje grešnika, transfer i tretman grijeha unutar svetišta predstavljaju opravdanje vjerom, dok završna služba u svetinji nad svetinjama predstavlja sud, čišćenje grijeha i konačno spasenje. U antitipu, samo prvi čin odvija se na zemlji, dok sve ostalo pripada službi na Nebu.

Šta nam ovo govori? Evo nekoliko važnih činjenica koje moramo imati na umu.

1. Hristova žrtva bila je posrednička (Jovan 1:29; 1. Petrova 2:24), a ne zamjenska, baš kao što je to bila i žrtva nevinog jagnjeta. To znači da je Hrist zaista ponio grijehove svijeta na krst i otkupio ljudski rod, ali ne i platio konačnu kaznu za te grijehove. Kad bi bilo tako, on bi morao umrijeti drugom smrću, što je zbogom životu zauvijek.

¹ Ključ za tumačenje proročanstva o 2300 „dana“ (doslovno „večeri i jutara“) nalazi se u biblijskom principu primjene „dan za godinu“ (vidi 4. Mojsijeva 14:34; Ezekiel 4:6), pošto je anđeo objasnio da je dato „za mnogo vremena“ (8:26) kao i da je „zapečaćeno do poslednjeg vremena“ (12:9), kada će se razumjeti (12:4-10). U Danilu 9:24-27, kao pojašnjenje proroku (9:20-21), dato je dodatno proročanstvo o 70 sedmica koje ukazuje na polaznu 457. godinu prije n.e. od kada se računaju oba perioda (vidi Ezra 7:7, 12, 13).

Božji Zakon ne dozvoljava da nevini plati kaznu za krivoga; nevini može samo da ponese grijeh kao kvalifikovani zastupnik. Isus se žrtvovao potencijalno za sve grijehе, ali On nosi i posreduje samo za pokajane grijehе (nepokajani grijeh se nije mogao unijeti u svetinju). Zašto bi se grijesi dalje tretirali u nebeskoj Svetinji ako je Isus na Golgoti platio kaznu za grijehе drugom smrću?

Dakle, konačna kazna za grijeh je druga, vječna smrt (Otkrivenje 20:9-15) kojom će biti kažnjeni svi nepokajani grešnici, Sotona i pali anđeli. Upravo iz tog razloga se u nebeskom svetištu tretiraju uneseni pokajani grijesi (Jevrejima 9:23-24) i nakon njihovog konačnog čišćenja prenose na Sotonu, uzročnika grijehа (vidi 3. Mojsijeva 16. glava; uporedi sa Otkrivenje 20:1-3). Dakle, konačnu kaznu za pokajane grijehе Božjeg naroda ispašta Sotona, čime se u potpunosti zadovoljava pravda Zakona. Prema proročanstvu iz knjige Postanja 3. glava, Sotona Hrista „ujeda za petu“, ali glava koja na kraju biva smrskana je Sotonina!

2. Drugi razlog zašto nije „sve završeno na krstu“ je to što se mi i dalje borimo sa grijehom i imamo grijehе za koje se treba pokajati koji su sada „relacijski“ u našem odnosu sa Bogom (1. Jovanova 2:1). Naša pala priroda ostaje sa nama sve do smrti ili Drugog Hristovog dolaska.

3. Treće, iako su hrišćani zaista promijenili svoje građanstvo pomirenjem sa Bogom u Hristu, mi i dalje imamo slobodnu volju i možemo se odreći nebeskog građanstva odnosno otpasti ili se vratiti opet ovom svijetu (Jevrejima 6:4-6; 2. Petrova 3:17). Zbog toga Sveto pismo ističe važnost istrajnosti do kraja u vjeri i jasno povezuje to sa spasenjem (Matej 10:22; 24:13; Marko 13:13; Otkrivenje 14:12). Ako smo već neopozivo spaseni, to bi bili besmisleni napori.

Zaključujemo da je spasenje proces koji efektivno traje sve do Drugog Hristovog dolaska, dok će Plan spasenja biti konačno realizovan nakon izvršnog Božjeg suda i obnove Zemlje i univerzuma.

Vraćamo se Efescima poslanici. Pavle prelazi iz prošlosti (Efescima 2:1) u sadašnjost, a u 7. stihu u budućnost. Bog će otkriti svu

moć i slavu svoje milosti u eonima koji dolaze kroz Plan spasenja. Božja veličina je očigledno izvan ljudske mjere, kako u onome što primamo sada, tako i u onome što nam je obećao za budućnost.

Božja milost se ponovo bilježi kao blagoslov vezan za božansku dobrotu. Božja dobrota ima za cilj da nas odvede do pokajanja (Rimljanima 2:4). Dobrota se također treba pokazati u životima vjernika koji žele da slijede Gospoda (2. Korinćanima 6:6; Galatima 5:22; Kološanima 3:12). Titu 3:4 također govori o Hristovoj dobroti u spasavanju nas. Milost je ljubazni gest Boga prema onima koji vjeruju.

Tom blagodaću spaseni ste kroz vjeru. I to nije od vas, dar je Božji. Ne od djela, da se niko ne bi hvalio. (Efescima 2:8-9)

Spasenje je više od opskrbe. To je stvarna činjenica. Bog nas je zapravo spasio milošću. Ovo spasenje je, naravno, dar i mora se primiti i ovo primanje se zove vjera. Pavle kaže da smo spašeni onim što je Bog učinio u Hristu i ovo spasenje postaje naše kroz vjeru.

Milost je dar. Mi smo spašeni kroz dar zbog Božjeg preobilnog milosrđa, zbog Njegove velike ljubavi prema nama i zbog Njegove otkupiteljske aktivnosti u Isusu Hristu. U Hristu je Bog zadobio spasenje puno i potpuno i razlog zašto to spasenje može biti naše je taj što smo „stavljani“ u Isusu Hristu i tako poistovječeni sa njim u njegovom utjelovljenju, životu, smrti i uskrsenju.

Hrist nije bio samo jedan čovjek među mnogim ljudima, već su svi ljudi bili u njemu tako da smo bili organski sjedinjeni s njim. Dok prihvatamo ovu istinu, njegova smrt postaje naša smrt, njegov život postaje naš život, njegovo uskrsenje postaje naše uskrsenje, njegovo uznesenje postaje naše uznesenje, njegovo sjedenje na nebu s desne strane Boga postaje i naš položaj. I u eonima koji dolaze otkrićemo ovo divno bogatstvo, ali sada ga prihvatamo vjerom.

Zatim Pavle dodaje u stihu 9: „ne od djela“. Naš doprinos je nula kada je u pitanju naše spasenje. Nismo dali ni jotu doprinosa našem spasenju. Mi smo potpuno spašeni milošću, „ne djelima, da se niko ne može pohvaliti“. Kad bi se spas mogao zaslužiti, oni koji su ga zaslužili hvalili bi se svojim uspjehom u tome. Pavle je sigurno imao

iskustva s onima koji su smatrali da su im njihova djela zaslužila posebnu naklonost kod Boga (Filipljanima 3:2-11). Isto tako, Pavle je svjestan našeg problema. On je svjestan da mi hrišćani, iako smo spašeni milošću, iako stojimo savršeni u Hristu, nismo imali promjene koja se dogodila u našoj prirodi. Kada prihvatimo Hrista, kada doživimo obraćenje, kada se pokajemo, dolazi do promjene uma.

U Efescima 2:3, Pavle nam kaže da su u našem grešnom stanju i grešna priroda i um bili u harmoniji. Ali kod hrišćanina, um je napravio preokret. Više nije u skladu sa tijelom. Okrenuo se Bogu; prihvatio je Hrista kao svoju pravednost. Grčka riječ koja se ovdje koristi znači „promjena mišljenja“. Ali priroda ostaje grešna baš onakva kakva je bila prije našeg obraćenja. Dakle, mi imamo prirodu koja još uvijek voli griješiti. Jevanđelje nije samo bezuslovna dobra vijest, to je opasna vijest jer ovu dobru vijest možemo prihvatiti i reći: „Pošto sam spašen milošću, nije važno šta radim.“ To se zove „jeftina milost“. Stoga Pavle kaže u 10. stihu:

Jer mi smo njegovo djelo, stvoreni u Hristu Isusu za dobra djela, koja je Bog unaprijed pripremio da u njima hodimo.

Primijetite, mi smo spašeni milošću, ali nismo spašeni samo da idemo na nebo; mi smo spašeni da činimo dobra djela koja je Bog unaprijed pripremio, to jest u Hristu, ali sada, pošto smo ga prihvatili, treba da hodimo po njima. Dobra djela su važna u životima vjernika, iako ne pružaju spas. Rečeno je da radimo kao rezultat našeg spasenja, a ne da bismo obezbijedili svoje spasenje. Bog ima jedinstven plan za svakog od nas da mu služimo na ovom svijetu. Ovo uključuje određene duhovne darove i djelovanje svetog Duha u našim životima da nas vodi u služenju Njemu.

Zato imajte na umu da ste ranije po tijelu bili neznabošci – nazivali su vas „neobrezanima“ oni koji sebe nazivaju „obrezanima“, koji su obrezani rukom na tijelu – da ste u to vrijeme bili bez Hrista, otuđeni od izraelske zajednice i stranci za koje nisu važili savezi obećanja, bili ste bez nade i bez Boga u svijetu. (stihovi 11-12)

Pavle napominje Efežanima da su ranije kao neznabošci bili

nazivani „neobrezanima“ od onih koji su bili tjelesno obrezani – Jevreja. Jevreji su taj ritual gledali kao neophodan znak članstva među Božjim izabranim narodom. Osim toga, oni koji su se držali tradicionalnog judaizma često su odbacivali ove nejevrejske vjernike kao „neobrezane“. Drugim riječima, označavali su ih kao autsajdere i tretirali kao autsajdere. Za tradicionalni judaizam, to su bili ljudi koji nisu pripadali Božjoj porodici.

Pavlova poenta je da su ti stavovi u potpunosti stvoreni od strane čovjeka. Fizičko stanje obrezivanja bilo je nešto što su ljudi mogli učiniti, ali to je bio samo simbol. Duhovno, „istinsko“ obrezanje bilo je nešto što je samo Bog mogao promijeniti.

Prije nego što su upoznali Hrista, „neznabošci“ su imali niz razdvajanja. Prvo, veza i ljubav za koje su sada znali u svojim srcima ranije nisu postojali. Drugo, oni nisu imali nikakve veze sa Božjim narodom i Jevrejski narod ih je smatrao strancima. Treće, oni nisu bili dio Božjih obećanja. Božji savezi sklopljeni su sa jevrejskim narodom, a ne s neznabošcima. Ali Jevreji su trebali da budu svjetlost neznabošcima koja će ih dovesti Bogu i to su propustili da urade. Četvrto, nisu imali nade prije nego što su upoznali Hrista. Pavle koristi ovu frazu na jednom drugom mjestu, opisujući kako kada vjernici umru, preživjeli vjernici „ne tuguju kao drugi koji nemaju nade“ (1. Solunjanima 4:13). Peto, bili su „bez Boga na svijetu“.

Ovih pet osobina, zajedno sa uslovima pomenutim u 11. stihu, nude listu razloga koji su isključili Pavlove čitaoce iz Božje porodice prije spasenja u Hristu.

A sad u Hristu Isusu, vi koji ste nekada bili daleko, blizu postadoste krvlju Hristovom. (13. stih)

Pavle sada naglašava da se sve promijenilo sa Isusom. Ovi vjernici su bili „daleko“, ali sada su „privedeni“. Njihov odnos i blizina promijenili su se zbog Hrista. Kao što je spomenuto u prethodnim stihovima, ova promjena nema apsolutno nikakve veze s ljudskom vrijednošću ili ljudskim naporom (Efescima 2:8-9). To je isključivo zahvaljujući Božjoj milosti.

Naglasak je takođe stavljen na „krv Hristovu“. Pavle spominje ovu frazu samo još jednom u 1. Korinćanima 10:16, u vezi sa Gospodnjom večerom. Međutim, Poslanica Jevrejima uključuje ovu frazu u 9:14, napominjući da Hristova krv može „očistiti našu savjest od mrtvih djela da bismo služili živom Bogu“. Prva Petrova 1:19 dodaje da je dragocjena krv Hristova „poput krvi nevinog i čistog jagnjeta“. Hristova krv je savršena da ukloni mane koje su nas odvojile od Boga i čini nas prihvatljivima za Njega.

Hrist naš mir (Efescima 2:14-22)

U ovom odjeljku Pavle se bavi Hristom kao našim mirom. Riječ „mir“ apostol Pavle koristi u dva značenja. U Rimljanima 5:1, Pavle nam je rekao da opravdani vjerom imamo mir s Bogom. Isus je došao da donese mir između grešnog čovjeka i svetog Boga i kroz jevanđelje i kroz prihvatanje jevanđelja, kroz opravdanje vjerom.

Ali sada, u 2. poglavlju Efescima, od 14. stiha nadalje, Pavle ne govori o našem vertikalnom miru između grešnih ljudi i svetog Boga, već govori o horizontalnom miru između ljudi i ljudi.

Jer je on naš mir, koji je oboje sastavio u jedno i srušio pregradni zid koji nas je razdvajao. U svom tijelu onemogućio je neprijateljstvo Zakona propisa sa [službenim] naredbama, da bi u njemu od oboje stvorio jednog novog čovjeka gradeći mir, i oboje u jednom tijelu pomirio s Bogom posredstvom krsta, ubivši neprijateljstvo u njemu. (stihovi 14-17)

Pavle očito ima na umu barijeru koja je ranije postojala između Jevreja i neznabožaca. To se najbolje uklapa u kontekst odlomka, koji je fokusiran na to da pagani postaju dio Božje porodice. Dakle, fokus vjernika treba biti na zajedničkom spasenju, u Isusu, što nas čini jednom porodicom.

O kojem se Zakonu ovdje radi? Riječ je svakako o pisanom Zakonu i uredbama. Kološanima 2:16-17 dodaje više preciznosti na šta je tačno Pavle mislio: „Zato neka vas niko ne osuđuje zbog jela i pića, bilo kao dio praznika ili mladina ili šabata, jer je to sjenka onoga što

predstoji, tijela Hristova.“

Biblija govori o dva zakona oko kojih postoji mnogo zabune, ali to ne mora biti tako, jer kad shvatimo svrhu ovih zakona sve postaje vrlo jasno. Zakon broj 1 naziva se „Deset Uputa (tradicionalno „zapovijesti“) ili dvije ploče svjedočanstva, „moralni zakon“ i „dekalog“. Zakon broj 2 naziva se „Mojsijev zakon“, „Knjiga Zakona“ ili „Knjiga Saveza“, „Uredbe“ i (u teologiji) „Obredni zakon.“

Dakle, jednostavno rečeno, kada bi Izraelac zgriješio i prekršio zakon, da bi izvršio iskupljenje za svoj grijeh, morao je da ispoštuje zakon broj 2. Ovaj obredni zakon se lako identifikuje u Bibliji jer govori o obrezivanju, žrtvovanju, prinosima, očišćenju, praznicima i drugim obredima koji su bili povezani sa jevrejskim svetištem. Dakle, evo dva vrlo različita zakona. Naš Gospod i Spasitelj, Isus Hrist je trajno zauzeo mjesto Zakona broj 2 kada je povikao „svršeno je“ i pognuo glavu i umro. Hrist je „ukinuo prvo da bi uspostavio drugo“ (Jevrejima 10:9). Ovaj stari sistem žrtvovanja je nepotrebno i nesvrhovito ropstvo nakon što nas je Hrist oslobodio i stavio, kroz njegovu pripravu, pod okrilje spasonosne blagodati. Svaki pokušaj vraćanja na staro u stvarnosti je negiranje Hristovog postignuća i izlaženje ispod okrilja spasonosne blagodati.

Postojao je problem u Starom savezu. Bog je Jevrejima dao uputstvo da ne treba da budu u nejednakom jarmu sa neznabošcima. Ali riječ „ne-Jevreji“ u Starom savezu, pa čak i u Novom savezu, koristi se na dva načina. Ona može značiti nacionalnog ne-Jevreja, ali Biblija takođe koristi tu riječ da se odnosi na nevjernika ili pagana. A ono što je Bog mislio u Starom savezu nije „samo za Jevreje čuvam spasenje“. Božji plan je bio spasenje za sve ljude, od samog početka. Bog je mislio da vjernik i nevjernik ne bi trebali biti u istom jarmu jer vjernik pripada kraljevstvu Božjem; nevjernik pripada kraljevstvu Sotone, ovog svijeta. Ova dvojica su neprijatelji, kraljevstvo Božje i kraljevstvo ovoga svijeta su neprijatelji jer su njihovi vladari neprijatelji. Postoji kontroverza između Sotone i Hrista. Ne može biti kompromisa i, prema tome, to je instrukcija koju je Bog dao i koja

važi pod oba saveza.

Ali, nažalost, judaizam je uzeo tu riječ i primijenio je na nacionalnom osnovu. Gledali su na neznabošce kao na pse, kao na nečiste ljude i žene bez nade u spasenje. Zbog toga su u svom hramu sagradili pregradni zid i danas je arheologija otkrila natpis koji je bio okačen na tom zidu na koji Pavle ovdje misli. Evo šta je pisalo, parafrazirano: „Nijedan stranac ne smije ući unutar barikade“, odnosno iza ovog zida, a riječ „stranac“ se odnosi na ne-Jevreja. „Svako – to jest, bilo koji neznabožac – ko bude uhvaćen u tome, sam će biti kriv za smrt koja je uslijedila.“ Drugim riječima, svaki ne-Jevrejin koji je otišao dalje od tog pregradnog zida, koji je bio rezervisan samo za Jevreje, bio je kažnjen smrću. Zašto? Zato što su Jevreji uzeli riječ „ne-Jevreji“ i, umesto da je primjenjuju na nevjernike, primijenili su je na one koji nisu bili doslovni Abramovi, Isakovi i Jakovljevi potomci.

U devetom poglavlju Poslanice Rimljanima, Pavle je vrlo jasno rekao da je greška Jevreja bila u tome što nisu biološki Abramovi, Isakovi i Jakovljevi potomci ti koji čine pravi Izrael, već osobine ove trojice ljudi kvalifikuju nekog da bude Izraelac. Drugim riječima, Abram je predstavljao vjeru i, ako imate vjeru Abramovu, onda ste Abramovo potomstvo. Isak predstavlja rođenje odozgo i, kao što Pavle kaže neznabošcima u Galatima 4, mi koji smo rođeni odozgo pripadamo Isaku. I, naravno, Jakov se zaista odnosi na one čija vjera istrajava do kraja. Drugim riječima, ako imate vjeru Abramovu, ako ste iskusili novorođenje, rođenje odozgo kao što je Isak rođen odozgo, i ako vaša vjera traje do kraja, onda pripadate Izraelu. Ali Jevreji su primijenili riječ „Izrael“ samo na one koji su imali krv Abrama, Isaka i Jakova. Pavle ovdje kaže da je ovo lažno učenje uklonjeno kroz Isusa Hrista. Zašto? Jer, u utjelovljenju, on je uzeo k sebi, ne samo jevrejski narod, već je uzeo čitav ljudski rod k sebi. Bog je u Hristu uzeo korporativni život čitavog ljudskog roda, od Adama do poslednje osobe, jer, iako pripadamo različitim nacijama i plemenima, kraljevstvima i zemljama, dijelimo zajednički život.

Ljudski rod dijeli zajednički život ili, kako bismo to rekli iz

Riječi Božje, ljudska rasa je umnožavanje Adamovog života. Bog je uzeo taj zajednički život ljudske rase i pridružio ga Hristu u utjelovljenju. Zatim nam je Hrist savršenim životom i svojom žrtvenom smrću i svojim uskrsnjem dao novu nadu, novu istoriju, novi status u kojem imamo spasenje, puno i potpuno. To je otkupljenje jevanđelja; to je dobra vijest. I u tom otkupljenju, uklonjena je svaka razlika između Jevreja i ne-Jevreja. Kao što Pavle kaže u Rimljanima 3:22-23, nema razlike između Jevreja i neznabožaca. Obje strane su u ropstvu grijehu, ali u Hristu smo otkupljeni. Nema više pregradnog zida. Bog je uklonio svaku barijeru između ljudi i ljudi. Danas je svijet razbijen na sve vrste frakcija. Ali jevanđelje uklanja sve ljudske barijere (Galatima 3:28). Hrist je donio mir, ne samo između grešnih ljudi i svetog Boga, već je donio mir između ljudi i ljudi. Samo jevanđelje može donijeti mir ovoj ljudskoj rasi koja je razbijena svim vrstama frakcija. Jevanđelje nas stavlja u „jednog čovjeka“ (Galatima 2:15b) u Hristu.

I došao je i objavio dobru vijest mira vama koji ste bili daleko od Boga i onima koji su bili blizu Boga, jer kroz njega i jedni i drugi imamo pristup Ocu u jednom Duhu. (Galatima 2:17-18)

Naše ropstvo grijehu dovodi do sukoba i podjela između ljudi i ljudi. Hrist je došao i objavio mir vama koji ste bili daleko (vama neznabošcima) i onima koji su bili blizu (Jevrejima). Jer kroz njega, kroz Hrista, mi, i Jevreji i neznabošci, imamo pristup Ocu u jednom Duhu. Da bi se dogodilo ovo spajanje, novorođenje je od suštinskog značaja da bi jevanđelje postalo djelotvorno u našem životu. Kao hrišćanin, nije važno da li ste Jevrej ili bilo koje druge nacionalnosti, sada ste primili Duha kao sponu života, tog vječnog života koji vam je Bog dao kroz svog Sina, Isusa Hrista. Taj status uklanja sve barijere između čovjeka i čovjeka.

Dakle, više niste stranci ni došljaci, nego ste sugrađani svetih i Božji ukućani, nazidani na temelju apostola i proroka, a ugaoni kamen temeljac je sam Hristos Isus. (stihovi 19-20)

Evo benefita jevanđelja. Prvo, oni su „sugrađani“. U Rimskom

carstvu, rimsko državljanstvo je bilo veoma važno (Djela 16:37-38; 21:39; 22:25-29; 23:27). Građani jedne nacije imaju prava i beneficije koje ne-građani ne uživaju. Osoba je mogla biti rođena kao građanin ili je mogla dobiti državljanstvo po određenoj cijeni. Zahvaljujući spasenju u Isusu, ovi neznabošci su sada bili građani u Božjoj porodici, zajedno sa svim ostalim vjernicima. Pavle je takođe spomenuo vjernikovo nebesko građanstvo u Filipljanima 3:20.

Drugo, oni su sada članovi porodice. Iako bi se grčka riječ za domaćinstvo mogla odnositi na članove porodice i kućne slugе, ovdje je fokus na tome da budete cijenjeni član porodice. Spašeni neznabošci su sada bili zvanični građani Božjeg kraljevstva i bili su članovi Njegove porodice, jednaki sa svim ostalim vjernicima.

Svi su sada dio iste „građevine“. Drugim riječima, spasenje koje je planirano od postanka svijeta planirano je za čitav ljudski rod. To je ono što su proroci učili; to su apostoli učili, ali Hrist Isus je sam glavni kamen temeljac.

Ono što Pavle govori je da je naše hrišćanstvo, sve čemu se nadamo kao hrišćani – bilo da govorimo o našem miru u opravdanju ili o svetom i pravednom životu u posvećenju ili kada govorimo o promjeni naše pokvarene prirode u netruležnost pri drugom Hristovom dolasku koji Novi savez naziva proslavljanjem – sve ovo ima svoj izvor u Isusu Hristu. Sve se mora mjeriti Isusom Hristom – naše misli, naš smjer, naše ambicije, naše želje. Sve mora biti Isus Hrist. Drugim riječima, hrišćanin je osoba koja sa Pavlom kaže: „Za mene je život Hristos“. On je kamen temeljac i budući da u Hristu nema razlike između Jevreja i neznabožaca, to mora biti osnova našeg jedinstva, budući da je izgrađeno na temelju apostola i proroka, ali je Isus Hrist kamen temeljac.

Proroci su nam ponudili spasenje kao obećanje. Apostoli su ukazivali na Hrista kao na naše spasenje, ali je Hrist taj koji je kamen temeljac. Ono što su apostoli i proroci jednostavno učinili je da nas ukazu na Hrista, proroci obećanjem, apostole istorijskom istinom o rođenju, životu, smrti i uskrsnuću Isusa Hrista.

U kome je cijela građevina skladno povezana i izrasta u sveti Gospodnji hram. U Hristu i vi se ugrađujete u građevinu u kojoj Bog prebiva Duhom. (stihovi 21-22)

Ovo je duhovna građevina zasnovana na Hristu. Svaki vjernik ima vitalnu ulogu u hramu Božjem i kada Novi savez govori o hramu Božjem, ne govori o građevinama.

Na žalost, hrišćanske „crkve“ su pale u sličnu zamku kao Jevreji i ukazivali na crkvena zdanja i razna „svetilišta“ kao mjesta gdje se prima spasenje ili određeni blagoslovi. Međutim, Božja „eklesija“ – zajednica pozvanih – nije nikakva zgrada. To su muškarci i žene u kojima prebiva Duh Hristov, koji su spojeni sa Hristom kao duhovnim kamenom temeljcem. Takva zajednica se skladno povezuje i nadograđuje.

Ovo djelo odvija „po Duhu“. Služimo u Duhu (Filipljanima 3:3), živimo po Duhu (Galatima 5:25), vođeni smo Duhom (Galatima 5:18), hodimo po Duhu (Galatima 5:16), poučeni smo od Duha (1. Korinćanima 2:13), te oprani, posvećeni i opravdani Duhom (1. Korinćanima 6:11). Kao što je spasenje nešto što se duguje isključivo milosti Božjoj (Efescima 2:8-9), uspjeh u hrišćanskom životu u potpunosti se ostvaruje u Božjoj sili kroz Duha svetoga.

Hrišćanstvo je iskustvo rasta. Ne postoji prepreka između svetog Boga i grešnog čovjeka u jevanđelju Isusa Hrista. I nema barijere između ljudi i ljudi kroz jevanđelje našeg Gospoda Isusa Hrista. Ako postoji svađa unutar hrišćanske zajednice, ako postoji podjela, to uvijek dolazi iz „tjelesnosti“.

Pavle još jednom naglašava stvarnost hrišćanskog jedinstva. Bog stvara novu porodicu među vjernicima, spajajući nas i u ovom životu i u vječnosti (Jovan 17:20-26).

3. *Obznanjena tajna*

Treće poglavlje počinje govorenjem o otkrivenoj Hristovoj tajni (Efescima 3:1-13). Drugi dio ovog poglavlja je Pavlova molitva za duhovnu snagu, koja zatvara prvu polovinu njegovog pisma (Efescima 3:14-21). On počinje ovaj odlomak podsjećajući svoje čitaoce na svoj status zatvorenika. U to vrijeme bio je u kućnom pritvoru u Rimu. Osim toga, u ime njegovog služenja ne-Jevrejima, on je bio uhapšen. To se dogodilo u Jerusalimu kada su Pavla uhapsili Jevreji koji su mislili da je odveo jednog paganina u neprikladan dio hrama (Djela 21:7 – 22:29). Od tog trenutka nadalje, Pavle će provesti ukupno četiri do pet godina u pritvoru, između zatvora i tranzita do kućnog pritvora u Rimu. Njegov život je bio obilježen patnjama i progonima, što ga je učinilo „zatočenikom za Hrista Isusa“. Ipak, čak i dok je bio okovan, Pavle je koristio svoje vrijeme da prenosi jevanđelje i piše pisma skupštinama, kao što je ovo pismo koje je prenosilo Hristovu tajnu.

On je služio u ovoj skupštini tri godine. Dobro su poznavali njegovu priču. Kada Pavle govori o upravljanju, on prenosi ideju da mu je povjerena odgovornost da dijeli jevanđelje. U grčkom originalu koristi se riječ „ekonomija,“ što se odnosi na služenje blagodaću u dodjeli iste Božjem izabranom narodu za proizvođenje i izgradnju zajednice pozvanih (eklesije), odakle potiče poziv apostola, upravitelja u Božjem domu.

Nakon što je Pavla pozvao Hrist na putu za Damask (Djela 9), Gospod je rekao Ananiji u viziji: „Idi, jer mi je taj čovjek izabrano oruđe da nosi moje ime neznabošcima, a i kraljevima i Izraelovim sinovima. Ja ću mu pokazati koliko mora pretrpjeti za moje ime.“ (Djela 9:15-16) Pavle je služio paganima, Jevrejima, običnim ljudima i političkim vođama. On je takođe izdržao teška iskušenja u ime Hrista. Dok je bio u kućnom pritvoru u Rimu, pisao svojim prijateljima

u Efesu, sva su se ova predviđanja već ispunila, i nastavljaju da se ispunjavaju.

Šta je božanska tajna o kojoj Pavle govori u 3. stihu i još tri puta u istom poglavlju?

Božanska tajna, koju su Jevreji donekle potisnuli u Starom savezu, jeste da je Bog uključio neznabošce u plan spasenja. Ovo je donekle bila tajna u vremenima Starog saveza. U stvari, postojala je barijera koju su Jevreji podigli u svetištu, u svom hramu, što nije dozvoljavalo bilo kom paganu da pređe preko te barijere.

To je postalo poznato otkrivenjem (Efescima 3:3), došlo je od Hrista (Efescima 3:4), uključilo je Jevreje i neznabošce u jednakost kao vjernike (Efescima 3:6) i otkrilo nešto skriveno u prošlosti (Efescima 3:9). Pavle je želio hrabro objaviti tajnu jevanđelja (Efescima 6:19; Kološanima 4:3). Ova tajna je sada otkrivena i drugim vjernicima (Kološanima 1:26). Pavle je takođe otkrio tajnu Hristovog povratka (1. Korinćanima 15:51-58).

Pavle ovdje pokazuje nejevrejskom svijetu da spasenje neznabožaca nije bilo naknadni plan. Postoje mnoge izjave u Starom savezu koje jasno otkrivaju da je Bog imao na umu sve narode kada je poslao svog Sina da spasi svijet (Postanje 3:14-15; 12:3). Drugim riječima, u Isusu Hristu, Bog je dao cijelom čovječanstvu, Jevrejima i neznabošcima, novu istoriju, novi status, u kojem smo opravdani. To je Božji dar čovječanstvu.

Pavle je primijetio da bi čitanje njegovog pisma dalo mudrost u Hristovu misteriju. Čini se da je poslanica Efescima napisana za više od jedne skupštine. Dakle, ove riječi bi imale važniju primjenu jer bi se uključilo mnogo čitalaca. Ideja „opažanja“ Pavlovog uvida bila je da čitaoci razumiju šta je Pavle znao o jedinstvu koje je sada bilo dostupno između Jevreja i neznabožaca u Hristu.

Opet je naglašena tajna u 3. stihu. Kološanima 4:3 je jedini drugi odlomak u kojem Pavle koristi frazu „tajna Hristova“. Pavle to navodi kao razlog zbog kojeg je bio u zatvoru. Poslanice Kološanima i Efescima napisane su otprilike u isto vrijeme, dok je Pavle bio u

kućnom pritvoru. Pisma dijele nekoliko sličnosti koje podržavaju apostola Pavla kao autora oba. Međutim, Efescima je jedina zatvorska poslanica koja ne uključuje Timoteja kao koautora. To samo može značiti da se on ne spominje, ili da je Pavle lično napisao ove riječi ili da mu je pomogao neko drugi osim Timoteja.

U drugim naraštajima ta tajna nije bila obznanjena ljudskim sinovima kao što je sada Duhom otkrivena njegovim svetim apostolima i prorocima, naime da drugi narodi budu sunaslednici i sastavni dio istog tijela i učesnici obećanja u Hristu Isusu, kroz dobru vijest. (stihovi 5-6)

Ovi stihovi suprotstavljaju tajnu, razjašnjenu apostolima i prorocima u Pavlovoj generaciji, a koja nije bila objašnjena u prošlosti. Zanimljivo je spominjanje „sinova ljudskih“ koje se koristi na drugim mjestima samo u Starom savezu u odnosu na ljude uopšteno (2. Samuelova 7:14; Psalam 45:2). Pavle suprotstavlja „druge naraštaje“ generaciji u kojoj su on i njegovi čitaoci živjeli. Ovo je bilo uzbudljivo vrijeme tokom kojeg je Isus živio na zemlji i njegovim apostolima i prorocima je dato potpunije otkrivenje.

Naglasak „Duhom“ je takođe važan. Hrišćansko doba je obilježeno posebnim prisustvom Duha svetoga. Prisustvo Duha koji prebiva u svim vjernicima uključivalo je otkrivanje ove posebne misterije vođama rane zajednice (Djela 10): da su Jevreji i neznabošci sada jedno u Hristu Isusu. To je potrajalo, jer su se hrišćanske vođe morale sastati da razgovaraju o ovom pitanju u Jerusalimu (Djela 15). Pavle i Petar su se i dalje mučili oko ove teme, kao što je objašnjeno u Poslanici Galatima. Međutim, zajednica je brzo došla do potpunog razumijevanja da je Bog dao Duha neznabošcima na isti način kao što je dao i Jevrejima. Nije bilo razlike; oboje su bili jednaki u Hristovom tijelu.

Ova misterija otkrivena apostolima i prorocima (Efescima 3:5) uključivala je tri aspekta. Prvo, da su nejevrejski i jevrejski vjernici u Mesiju sada ravnopravni članovi duhovne porodice. Drugo, ne-Jevreji su „članovi istog tijela“ sa jevrejskim vjernicima. Zajednica

se od samog početka sastojala od svih ljudi koji su vjerovali u Isusa, a ne samo onih jevrejskog porijekla.

Treće, jevanđelje nije bilo ograničeno na Jevreje, već je bilo dostupno svima koji bi vjerovali (Rimljanima 1:16). To je bio razlog zašto je Isus mogao dati nalog učenicima da učine učenicima sve nacije ili grupe ljudi (Matej 28:18-20). Pavle je bio posebno pozvan kao misionar među neznabošcima. To je uključivalo efeške hrišćane, koji su gotovo svi bili pagani. Kao što je Pavle primijetio u Galatima 3:28, „Nema ni Jevrejina ni Grka, nema ni roba ni slobodnog, nema muškog i ženskog, jer ste svi jedno u Hristu Isusu.“

Ove ideje bi bile utješne za nejevrejske hrišćane, a izazovne za jevrejske hrišćane. Dugogodišnja barijera između Jevreja i neznabožaca sada je bila besmislena, sa svim vjernicima ujedinjenim u Hristu.

Pavle sebe smatra slugom jevanđelja: „Ovome jevanđelju postadoh sluga“. U 7. stihu se ne koristi grčka riječ za pastira, već radije *diakonos*, od čega smo dobili riječ „đakon“. To doslovno znači sluga drugih. Pavle pristupa svom poslu kao službi, a ne statusu. On služi „po daru milosti Božije“. Njegova sposobnost da vodi zasniva se na njegovim Bogom datim talentima. Znak pravog hrišćanskog vođe je osoba koja prepoznaje da je njegovo ili njeno vođstvo dar od Boga i koristi taj dar da služi drugima.

Poslednja fraza „dato mi je ispoljavanjem sile njegove“ izražava ideju službe kao duhovnog dara. Pavle sebe ubraja među apostole u 1. Korinćanima 9:1-2. Ovi glasnici su postojali da bi usmjeravali svece (Efescima 4:12). Nije se razlikovao od vjernika kojima je pisao, osim što je primio duhovni poziv da vodi kao apostol neznabošcima (Rimljanima 11:13). Ovaj poziv su takođe potvrdili Jakov, Petar i Jovan (Galatima 2:9), pri čemu je Petar pozvan da služi kao apostol Jevrejima.

Pavle je sebe nazivao „najmanjim od svih svetaca“. U velikoj mjeri, to je zbog njegovog života prije obraćenja. Tada je progonio Hristovu zajednicu kao Saul iz Tarsa (Djela 9:1-9). Uprkos svojoj prošlosti, Pavle je primijetio da ga je Bog posebno odredio. Nije tražio

svoj poziv, nego ga je primio po milosti, slično kao što je primio spasenje po milosti kroz vjeru. Njegov poziv je bio da služi ne-Jevrejima u Hristovom jevanđelju.

Pavle dio svoje poruke naziva „neistraživim bogatstvom“ Hristovim. Pavle koristi sličnu formulaciju u Rimljanima 11:33 kako bi opisao neispitive Božje sudove. Ukratko, Božji putevi su izvan našeg razumijevanja. Njihovo bogatstvo prevazilazi ljudske mogućnosti da ih pretraži ili ispita. Pavlova formulacija ponovo naglašava tu činjenicu da je njegova služba od Boga, a ne njegov vlastiti plan. Nije mogao i nije htio izabrati svoj tačan put. Ipak, Bog je imao svrhu pozivajući Pavla što je promijenilo bezbroj života.

Pavle je govorio u Izraelu i daleko izvan njega, tražeći čak da odnese jevanđelje u Španiju (Rimljanima 15:24, 28). Ovo propovijedanje je uključivalo „zajedništvo tajne koja je od eona sakrivena u Bogu.“ Tajna je bila da su Jevreji i neznabošci mogli jednako primiti spasenje kroz Isusa Hrista (Efescima 3:3-6).

Ova tajna je otkrivena od Boga. Pavle spominje Boga kao stvoritelja (Postanje 1:1), potvrđujući Božju direktnu namjeru svih stvari, živih i neživih. On je takođe govorio o Bogu kao stvoritelju u Rimljanima 1:25 i Kološanima 3:10. Bog je „Stvoritelj zemljskih krajeva“ (Isaija 40:28). U Efescima 2:10, Pavle je pisao o vjernicima koji su stvoreni u Hristu Isusu za dobra djela, potvrđujući Isusa na drugim mjestima kao učesnika u stvaranju (Kološanima 1:16). Pavle je učio da je „sve što je Bog stvorio dobro“ (1. Timoteju 4:4). U Jevrejima 11:3 dodaje da su „eoni uređeni prema Božjoj objavi“, dok Otkrivenje 4:11 objavljuje Božje stvaranje svega Njegovom voljom.

Otkrivanje tajne u njihovoj generaciji imalo je velike implikacije (Efescima 3:3-6). Pavle je napisao da je zajednica hrišćanskih vjernika bila sredstvo za otkrivanje Božje mudrosti u ovoj tajni. Zanimljivo je da je ovo specifično otkrivenje dato „vladarima i vlastima na nebesima“. Ko su ti vladari i autoriteti? Spominjanje nebeskih mjesta uključuje duhovno područje (Efescima 6:12). Oni u duhovnom kraljevstvu mogu uključivati samog Boga, svete anđele, Sotonu i demone.

Pošto je fokus na otkrivenju, a Bog već sve zna, čini se da Pavle govori o anđelima, a moguće da se to odnosi i na druge stvorene svjetove.

Pavlova implikacija je da Božja mudrost postaje poznata, čak i među anđelima i stanovnicima neba, kao rezultat onoga što se dešava kroz zajednicu. Efescima 6:12 sugeriraju da ovo uključuje i lojalne anđele i pale anđele, koji služe Sotoni, koji je također pali anđeo. Ovo također znači da anđeoska bića nisu sveznajuća; mogu učiti i rasti u mudrosti. Određene Božje tajne su također skrivene od onih u duhovnom carstvu. Prva Petrova 1:12 spominje da postoje određene „stvari u koje anđeli žele zaviriti“.

Iako do sada nije u potpunosti objašnjeno, ovo nije nova ideja koju je Bog izmislio. On nije izmislio ovaj plan u posljednjem trenutku, već je znao za njega u prošlosti. Neki spisi impliciraju Božje namjere prije „temelja zemlje“ (Izreke 3:19; Jov 38:4; Isaija 48:13). Ovdje Pavle primjećuje da je to bio dio Božje svrhe sa eonima. Eoni su dugi vremenski periodi vezani za bitne faze Plana spasenja. Eone je stvorio Bog (Jevrejima 1:2) i podesio ih (Jevrejima 11:3) za ispunjavanje svoje namjere. Bog je uvijek znao svoj plan i otkrio ga tačno onako kako je pripremljen. Božji planovi ne samo da su poznati, već On „sve čini po savjetu svoje volje“ (Efescima 1:11).

Ovaj plan je „ostvaren u Hristu Isusu Gospodu našem“. Drugim riječima, tajna je otkrivena kroz Isusa. On je Mesija i ispunjenje prošlih proročanstava o Dolazećem slugi Patniku (Isaija 53) i Pomazaniku (Danilo 9:24-27). Kroz Isusa je jednako osigurano spasenje i Jevrejima i neznabošcima, ne kroz zakon, već kroz vjeru (Efescima 2:8-9).

Pavle nudi dvije nevjerovatne prednosti koje vjernici imaju u Hristu (12. stih). Prvo je „sloboda“. Ovo je grčka riječ *parrēsia*, koja podrazumijeva povjerenje, otvorenost, slobodu i jasnoću. Pavle traži molitve za istu odvažnost u Efescima 6:19, kako bi mogao sa sigurnošću objaviti jevanđelje, kako treba (Efescima 6:20). Pavle je ponekad čak pisao pisma „hrabro“ kao dio svoje službe (Rimljanima

15:15). Djela pominju nekoliko prilika kada je rana zajednica pokazala odvažnost (Djela 4:13; 13:46).

Drugo, Pavle primjećuje da imamo „pristup s pouzdanjem“. Imamo put do Oca kroz Isusa Hrista. Zbog Hristovog postignuća, možemo s pouzdanjem pristupiti Bogu (2. Korinćanima 3:4). U Jevrejima 4:16 stoji: „Pristupimo, dakle, slobodno prijestolu blagodati, kako bismo stekli milost i našli blagodat kad nam zatreba pomoć.“ Jevrejima 10:19 uči da „imamo potpuno pouzdanje da možemo ući u sveto mjesto krvlju Isusovom“ i to povjerenje ima veliku nagradu (Jevrejima 10:35). Ponovo, Pavle primjećuje da ovaj pouzdan pristup dolazi kao rezultat naše vjere. Ne možemo učiniti ništa da zaslužimo ovaj pristup, već ga primimo kao besplatan dar milosti.

Ukorijenjeni i utemeljeni u ljubavi (Efescima 3:13-21)

Zbog razloga za veliko pouzdanje, Pavle sugerise da njegovi čitaoci ne bi trebali biti obeshrabreni da čuju o njegovim borbama. Pavle je takođe govorio o tome da ne gubimo srce u 2. Korinćanima 4:1, rekavši: „Zato, budući da ovu službu imamo po milosrđu koje nam je ukazano, ne posustajemo“ (vidi takođe 2. Korinćanima 4:16). Pavle ponovo priznaje da je njegova služba zbog Boga, a ne njegovih sopstvenih ljudskih dostignuća. Do kraja svog života, Pavle je sebe i dalje smatrao glavnim grešnikom (1. Timoteju 1:15), iako ga je Bog u velikoj mjeri koristio da utiče na mnoge živote.

Pavle takođe svoju patnju naziva nečim što je njihova „slava“. On u ovom pismu koristi „slavu“ šest puta, ali samo ovdje spominje nešto što je namijenjeno slavi zajednice, a ne Božjoj. Čini se da je ideja bila da je Pavle patio u njihovo ime, i to časno. Nije uhapšen zbog bezakonih aktivnosti ili nemorala, već zbog svoje vjere u Isusa Hrista. Kao rezultat toga, mnogi su došli do vjere i hrabrije govorili za Gospoda (Filipljanima 1:12-18). Mogli su biti ohrabreni kako je Bog nastavio djelovati u Pavlovoj službi, uprkos svemu s čim se Pavle suočavao u to vrijeme.

Pavle prelazi s rasprave o „tajni“ Božjoj na vrijeme molitve u

Efescima 3:14-21. Njegova molitva se zasniva na onome o čemu je prethodno razgovarao. Svoju molitvu započinje upućivanjem na svoj osjećaj poniznosti, kroz „klanjanje“ pred Bogom, koga precizno naziva „Ocem našeg Gospoda Isusa Hrista“.

Otac je onaj „po kome se zove svaka porodica na nebu i na zemlji“. Pavlov opseg uključuje Boga kao savršeni model Oca za vjernike i nevjernike, budući da je On stvoritelj svega. Prva Porodica na Nebu zapravo uključuje Oca i Sina, i to je prototip za sve ostale odnose stvorenih bića. „Porodice“ na nebu mogu uključivati anđele i druge stvorene svjetove. Međutim, moguće je da je Pavle ovo zamislio jednostavno kao referencu na sva živa bića, slično njegovoj formulaciji ranije u stihu 9. Pavlova formulacija ovdje je takođe slična Filipljanima 2:10 i Kološanima 1:16.

Koristeći „na nebu i na zemlji“, Pavle ponavlja reference iz starosavezničkih odlomaka kao što su Psalam 135:6 i Danilo 6:27. Isus je takođe rekao u Velikom nalogu: „Data mi je sva vlast na nebu i na zemlji“ (Matej 28:18). Otkrivenje 5:13 odnosi se na hvalu Bogu od „svakog stvorenja na nebu i na zemlji i pod zemljom i u moru, i svega što je u njima.“ Apostolova molitva nije nova, već se uklapa u prošlost, sadašnjost i budućnost Božjih učenja u obraćanju Gospodu u molitvi.

Da bi vam prema bogatstvima svoje slave omogućio da se utvrdite kroz Duha njegovog u unutrašnjem čovjeku, i da Hristos prebiva kroz vjeru u vašim srcima, da budete u ljubavi ukorijenjeni i utemeljeni, kako biste u potpunosti mogli razumjeti, zajedno sa svima svetima, šta je širina i dužina i visina i dubina i poznati ljubav Hristovu koja prevazilazi razum, da biste se ispunili svakom punoćom Božjom. (stihovi 16-19)

U 16. stihu Pavle koristi sličnu formulaciju kao u Rimljanima 9:23 u vezi s „bogatstvom njegove slave za posude milosrđa.“ Božja slava se pominje u poslanicima Efescima kako bi se čitalac stalno vraćao na Njega (Efescima 1:12, 14, 17; 3:21). Pavle zatim traži duboku, duhovnu snagu od Boga, kroz Duha svetoga, za ove hrišćane u

Efesu.

„Unutrašnje biće“ je duhovni dio osobe. Pavle spominje svoje „unutrašnje biće“ u Rimljanima 7:22, govoreći da uživa u zakonu Božjem u svom unutrašnjem biću, ili svom umu (Rimljanima 7:23). Pavle kaže u Efescima 2:3 da smo mi, dok nismo bili obraćeni, služili grešnim željama tijela i uma. Neobraćeni čovjek nema kontradiktornost između svoje grešne prirode i svog uma. Oboje su u jedinstvu, u skladu sa grijehom. Ali, kada prihvatite Hrista, u umu se dešava promjena. Ta promjena se naziva pokajanje. Grčka riječ znači promjenu mišljenja. Kada se osoba obrati, ona se svojim umom, svojom voljom, okreće Bogu u znak poštovanja i zahvalnosti i prihvata dar Božji, Isusa Hrista, kao svog ličnog Spasitelja. Ali grešna priroda se nije promijenila ni za jotu, tako da su grešna priroda nevjernika i grešna priroda vjernika identične. Razlika između vjernika i nevjernika nije priroda nego um. U vjerniku je um napravio preokret. To više nije bježanje od Boga; sada je u skladu sa Bogom. To je ono što Pavle naziva unutrašnjim čovjekom, preobraćenim umom. Pavle želi da sveti Duh djeluje u duhovnom životu Efežana u velikoj moći, nešto što su rani vjernici iskusili u Djelima apostolskim. Pavle je to isto iskusio tokom svoje službe. Ova moć nije proizašla iz pukih emocija, već iz ponizne molitve.

Efežani su svakako već bili u Hristovoj vjeri. Međutim, Pavle se moli da Hrist trajno prebiva vjerom u njihovim srcima, da to bude kontinuirano iskustvo. U Jevanđelju po Jovanu 14:23 i 17:21, Isus je govorio o prebivanju Oca i Sina u vjernima. Efescima 3:17 kaže da se to događa vjerom kroz Duha svetoga (16. stih), i to je važno znati da se sačuvamo od duhovne narkomanije onih koji tvrde da Otac i Sin lično borave u njima.

Kako možemo biti „ukorijenjeni i utemeljeni u ljubavi“? Jedan od najvećih problema sa kojima se mi hrišćani suočavamo je razumijevanje Božje ljubavi. Jedan od razloga zašto imamo poteškoća u razumijevanju ljubavi prema Bogu je lingvistički problem. Imamo samo jednu riječ za ljubav. Učenici su imali najmanje četiri riječi na

grčkom jeziku za ljubav. Izabrali su riječ *agape*. Postoje najmanje dvije glavne razlike koje čine ljudsku ljubav suprotstavljenom Božjoj ljubavi:

1. Ljudska ljubav je uslovna. Zavisi od spoljašnje privlačnosti; zavisi od dobrote. Mi prirodno ne volimo svoje neprijatelje; mi znamo da volimo samo one dobre, one koji su dobri prema nama ili našim voljenima. Ne znamo kako da volimo svoje neprijatelje. Za nas je to neprirodno. To je ljudska ljubav jer je uslovljena sebičnošću i interesima. Potrebno ju je uzbuditi jer zavisi od ljepote, od dobrote i tako dalje. Božja ljubav, u potpunoj suprotnosti, je nesebična. Ne mora se podstaći; ne zavisi od spoljašnje ljepote, od dobrote. Zato Novi savez jasno kaže da je Bog pokazao svoju ljubav prema nama dok smo još bili grešnici. Isus se molio na krstu za one koji su ga razapinjali. To je *agape*.

2. Ljudska ljubav je promjenjiva. Najveći dokaz za to je stopa razvoda brakova. Zašto? Jer svaki brak koji je zasnovan na ljudskoj ljubavi je na klimavim nogama. Činjenica da vam je neko izjavio i obećao ljubav ne znači da će vas voljeti tri godine kasnije. Šta se desilo sa tom ljubavlju? Nestala je jer je promjenljiva. Petar je ovo otkrio na teži način. Ali nam je rečeno u Jeremiji 31:3 da nas Bog voli vječnom ljubavlju. Rečeno nam je u 1. Korinćanima 13:8 da *agape* ljubav nikada ne prestaje. Rečeno nam je u Jovanu 13:1 da nas je Isus volio do samog kraja.

Imamo Boga koji nas postojano voli i čija ljubav nikada ne prestaje. Postoji ogroman odlomak u Rimljanima 8:35-39 gdje stoji da ne postoji sila koja nas može odvojiti od Božje ljubavi. Sin Božji je bio voljan da se isprazni, potpuno, za nas. Bog je toliko zavolio svijet da je ispraznio nebo za nas dajući nam svog jedinorođenog Sina. To je Bog kojeg obožavamo. I to je ta ljubav u kojoj trebamo da budemo ukorijenjeni i utemeljeni. Pavle koristi dvije metafore: ukorijenjen je iz botanike; utemeljen je iz arhitekture. Duboki korijeni i čvrsti temelji neophodni su svakom hrišćaninu ako želimo podnijeti progon i o-beshrabrenje. A kada smo ukorijenjeni i utemeljeni u ovoj *agape*

ljubavi, ispunjeni smo punućom Božjom. I kada budemo ukorijenjeni i utemeljeni u ovoj istini, kada sa svim svetima shvatimo koja je širina, visina, dubina i dužina ove ljubavi, kada se ispunimo punoćom Božjom, moći ćemo izdržati pritiske ovog života. Pavle poetski bilježi opseg Božje ljubavi, uključujući svaku moguću fizičku dimenziju. Tajna da Hrist trajno prebiva u vjerniku je da budemo ukorijenjeni i utemeljeni u nesebičnoj ljubavi Božjoj.

Pavlova želja da njegovi čitaoci rastu u Božjoj ljubavi ima posebnu svrhu. Ova „punoća Božja“ spominje se samo još jednom u Svetom pismu, u Kološanima 1:19: „Jer je [Očeva] volja bila da sva punoća prebiva u njemu [Hristu].“ Tamo je fokus na Božjoj punoći koji postoji u Isusu, jasno označavajući Isusov božanski karakter ali takođe i ukazujući na sveobuhvatnost njegove misije i postignuća. Na sličan način, Pavle želi da njegova publika bude ispunjena božanskom punoćom što je više moguće. On zna da je ljubav, kako u mislima tako i u djelima, ključ za ovo što se dešava u životu vjernika.

A onome koji svojom silom koja djeluje u nama može učiniti neizmerno više od svega što molimo ili zamislimo, njemu neka je slava u pozvanima u Hristu Isusu u svim naraštajima u vijek vjekova. Amin. (stihovi 20-21)

Božje sredstvo za postizanje više nego što možemo zamisliti dolazi kroz Njegovu moć. Njegovo djelo se vrši snagom Duha svetoga u nama, a ne našom ljudskom snagom. Kao što je Isus poučavao svoje apostole: „Duh je voljan, a tijelo je slabo“ (Matej 26:41; Marko 14:38). Pavle takođe govori o „moći“ u ovom pismu (Efescima 1:19, 21; 2:2; 3:7, 16; 6:12). Efescima 3:7 opisuje Pavla kao služitelja „djelovanjem [Božje] sile“. Pavlovi čitaoci, isto tako, mogli su služiti Božjom silom.

Pavlova molitva završava ovo poglavlje, kroz kratku doksologiju u stihovima 20 i 21. Ovdje on uključuje slavu Bogu, kao i napomenu gdje treba vidjeti slavu: i u vjernicima i u Isusu. Zajednica treba da bude čista, jer je dizajnirana da promovise slavu Božju. Prva Timoteju 3:15 zajednicu naziva „Božjim domom, zajednicom živog Boga,

stubom i uporištem istine.“ Pozvani, što znači skup svih vjernika, je porodica u kojoj treba da boravi i jasno se vidi Božja slava. Bog je Bog odnosa, ne neki daleki Bog „negdje gore na Nebu“, i taj odnos treba da se spozna i živo manifestuje.

Konačno, Božja slava treba da se proteže dalje od jedne starosne grupe ili vremena. Ove riječi odražavaju mnoge Psalme (Psalam 33:11; 45:17; 61:6). Pavle traži da se Božja slava, kroz Hrista, objavi među svim narodima i svim vjekovima. Njegova namjera je bila da vidi kako se Isusova nada pruža svakom čovjeku (Matej 28:18-20).

4. Hrišćansko jedinstvo, duhovni darovi i život

Četvrto poglavlje opisuje i jedinstvo vjernika i novu nadu koju hrišćani imaju u Hristu. Prvi dio poglavlja počinje Pavlovim spominjanjem njegovog zatočeništva i njegovog fokusiranja na jedinstvo hrišćana (Efescima 4:1-16). Drugi dio razvija koncept novog života koji vjernici imaju u Isusu (Efescima 4:17-32). Stih 1 podsjeća čitaoca na Pavlovo trenutno stanje, koji dvije godine živi u kućnom pritvoru u Rimu (Djela 28:30-31). Predstavlja se, ne kao zarobljenik Rima, već kao zarobljenik Gospoda, Isusa Hrista. I on to jednostavno govori kao onaj koji je potpuno predan Bogu i pozivu svoje službe, svom apostolstvu.

Pavle ohrabruje vjernike da žive živote koji poštuju Božji dar milosti. Pavle je ponudio slične riječi Filipljanima (Filipljanima 1:27) i Solunjanima (1. Solunjanima 2:12; 2. Solunjanima 1:11). Vjernici su pozvani da slijede Hrista Isusa. Dakle, vjernici treba da žive kao Hrist Isus.

Život na način dostojan Hristovog poziva uključuje četiri osobine opisane u 2. stihu. Prvo, hrišćani treba da žive u poniznosti. Hrist je pozvao druge da žive sa poniznošću djeteta (Matej 18:4) i poučio: „Ko se uzvisuje, biće ponižen, a ko se ponizuje, biće uzvišen“ (Matej 23:12). Hristov život na ovoj zemlji bio je život poniznosti, život koji je bio u potpunoj potčinjenosti Ocu. Pavle kaže da to treba da se desi u životu svakog vjernika.

Drugo, vjernici treba da žive s blagošću. Biti blag dio je roda Duha (Galatima 5:23) i važno je u životu svakog vjernika. Krotkost nije slabost. Na primjer, Sveto pismo kaže za Mojsija: „A Mojsije je bio smjeran, iznimno krotak čovjek na licu zemlje.“ (Brojevi 12:3) Takav čovjek je bio podesan da izvede Izrael iz ropstva i bude njihov vođa. Ova osobina ne samo da pomaže da se izbjegnu nepotrebni

sukobi, već izražava i ljubav koju treba da pokazujemo u svakom trenutku (Jovan 13:34-35).

Treće, vjernici treba da pokažu strpljenje. Strpljenje je još jedan plod Duha (Galatima 5:22) i takođe je neophodno ako želimo pokazati ljubav prema drugima. Na drugom mjestu, Pavle podsjeća vjernike da je „ljubav strpljiva“ (1. Korinćanima 13:4).

Četvrto, vjernici treba da žive s ljubavlju jedni prema drugima. Pavle je to spomenuo u Efescima i drugim pismima, posebno u 1. Korinćanima 13 gdje je „najveći od [Božjih darova] ljubav.“ Naročito kako se koristi u Novom savezu, „ljubav“ nije samo osjećaj ili emocija. To znači poduzimanje radnji koje su od koristi drugima. Osjećaj koji ne rezultira djelovanjem nije biblijska „ljubav“.

Pavle je često govorio o hrišćanima kao da su „jedno“ (Efescima 2:5, 21, 22), jer je tijelo jedna jedinica sastavljena od udova.

Ovo duhovno jedinstvo bi takođe trebalo da se održava „u svezi mira“. Mir je još jedna tema koju Pavle spominje više puta u ovom pismu (Efescima 1:2; 2:14, 15, 17; 6:15, 23). Hrist je naš mir, on je sklopio mir, propovijedao mir, daje jedinstvo u miru i nudi jevanđelje mira. Mir je rod Duha (Galatima 5:22) i važan je za svakog vjernika (Rimljanima 5:1). Pavle mir naziva „svezom“, što je zanimljiv izbor riječi.

Jedno je tijelo i jedan duh – kao što je i jedna nada na koju ste pozvani – jedan Gospod, jedna vjera, jedno krštenje, jedan Bog i Otac svih, koji je nad svima i kroz sve i u svima vama. (Efescima 4:4-6)

Ovi stihovi izražavaju jedinstvo i unikatnost. Ponavljanje koncepta „jedinstva“ naglašava bliskost i harmoniju koju trebamo imati kao vjernici. Prvo, jedinstvo o kojem Pavle govori u 3. stihu zahtijeva zajednički fokus kao ujedinjeno tijelo. Drugim riječima, zapravo ne postoje različite „crkve“, već jedna istinska, univerzalna zajednica Hristova. Svaki istinski vjernik u Hrista je član ovog jednog tijela.

Drugo, Duh sveti je jedina duhovna sila koja ujedinjuje sve vjernike u Hristu. Svi mi dijelimo isti duhovni život kroz Duha svetoga, jedan poziv, jednu nadu. Bog je Bog jedinstva.

Pavlova upotreba „jednog Gospoda“ je jasna referenca na Isusa Hrista. On je u ovom pismu Efescima nazvan „Gospodom“ u više od 20 navrata. Isključivo Hrist ima pravo na taj naslov.

Dalje, postoji „jedna vjera“. Ovdje Pavle prvenstveno misli na hrišćansku vjeru ali kontekst se takođe proširuje i podrazumijeva neophodna, temeljna učenja. Postoji prostor za slobodu u pogledu nebitnih stvari u Hristovom tijelu (Rimljanima 14). Međutim, postoje osnove istine koje bi svaki hrišćanin trebao prihvatiti. Ovi temelji vjere važni su za istinsko jedinstvo unutar zajednice.

Krštenje se često dešavalo istog dana kada je osoba prihvatila Hrista (Djela 2:41). Identifikovalo je osobu kao Hristovog sledbenika, osobu koja je prihvatila Isusa kao Spasitelja i Gospoda. Kad osoba shvati i prihvati autentično biblijsko jevanđelje i druge osnovne biblijske istine, ona može primiti i „jedno“ pravo krštenje.

Konačno, Pavle navodi jednog Boga i Oca. On naglašava da je ovaj Otac „nad svima i u svima“. Svaka od četiri reference ovog stiha na „sve“ dolazi od istog grčkog korijena riječi, *pas*. Pavle je ovu frazu koristio da pokrije svaki mogući aspekt nad kojim bi Bog mogao biti suveren. Nema boga ili bića višeg od Njega. Svaki legitimni Hristov sledbenik se pridržava ovog vjerovanja u „jednog Boga“. Ovaj koncept je toliko fundamentalan i toliko kritičan za vjeru, da se može pratiti do prvih riječi Svetog pisma: „U početku stvori Bog“ (Postanje 1:1). Temeljno vjerovanje Tore je da je Bog jedan (Ponovljeni zakon 6:4-5). Na grčkom jeziku, izraz „despotos“, gospodar ili vlasnik u apsolutnom smislu, onaj koji ima potpunu jurisdikciju nad svime, primjenljiv je samo na Boga Oca (Juda 1:4; Luka 2:29; Djela 4:24; Otkrivenje 6:10; 2. Petrova 2:1), dok se termin „Kirios“ (Gospod) može odnositi i na Hrista (kao u Efescima 4:5).

Monoteizam je jasno učenje i Starog i Novog saveza (Izlazak 20:2-3; Ponovljeni zakon 4:39; 6:4; 32:39; Isaija 45:5; 46:9; Marko 12:28-34; Jovan 17:3; Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:5-6; Galatima 3:20; 1. Timoteju 2:5; Jakov 2:19).

Nevjerovatno je koliko sofistike je potrebno uložiti od strane

trinitarskih teologa da se negira, izvrne ili prikrije ovo biblijsko fundamentalno učenje. Teološki značaj Efescima 4:4-6 je ogroman upravo iz razloga što su u ova tri stiha pomenuti svi činioци navodnog trojstva kao zasebni i unikatni i odvojeni od jednog Boga. Četvrti stih pominje jednog Duha, što je referenca na Duha svetog. Peti stih navodi „jednog Gospoda“ – Isusa Hrista. Ali „jedan Bog“ u 6. stihu je unikatno, i u tom pojmu nema miješanja prethodnih zasebnih takođe unikatnih pojmova. Sveto pismo jasno uči o Bogu i Hristu kao o zasebnim ličnostima koje su predstavljene kao Otac i jedinorođeni (jedinu pravi, doslovni) Sin. Ali Hrist nikada nije i ne može biti isto što i Bog Otac, su-jednak ili su-vječan sa Ocem. Pavle jasno navodi da je Hristu poglavar Bog (1. Korinćanima 11:3c; uporedi sa Jovan 14:28; 20:17; Otkrivenje 3:12).

Možemo konstatovati da je u Efescima 4:4-6 trojstvo neopozivo „razmontirano“, iako to izvjesno nije bila Pavlova namjera pošto rani hrišćani nisu ni imali takav problem. Pavlova svrha je bila da ukaže na jedinstvo i jedinstvene fundamente hrišćanske vjere.

Među apostolima i ranim hrišćanima nije bilo ni primisli o „trojstvu“. I to pokazuje ovaj pasus. Da su pisci Novog saveza imali tako nešto na umu, oni bi to morali i svakako umjeli izraziti. To bi bez sumnje izazvalo i potrebu za obimnom teološkom raspravom. Ali takvih diskusija nema jer je izvorno shvatanje Boga ostalo isto.

Da bismo ispunili svoj dio u cijelom kontekstu Božje misije za tijelo, zajednicu, Bog je svakom vjerniku dao duhovne darove. Ovdje Pavle opisuje ove duhovne darove koji su snaga i izvor našeg hrišćanskog jedinstva i našeg hrišćanskog življenja i, naravno, našeg svjedočenja. Hrišćanstvo nije religija posmatrača, to je religija u kojoj svaki član ima vitalnu ulogu u okviru tijela. Niko nije isključen. Svakom vjerniku, svakom nanovo rođenom hrišćaninu daje se blagodat po mjeri Hristovog dara. Riječ „blagodat“ se koristi u Novom savezu u kontekstu spasonosne Božje milosti ali takođe, i posebno od strane apostola Pavla, kao referenca na moć Božju koja je dostupna nanovo rođenim hrišćanima kroz Duha svetoga kako bismo mogli ispuniti

Božju svrhu u našim životima (1. Korinćanima 15:10; 2. Korinćanima 12:9; Efescima 3:7).

Bog svakoj osobi donosi upravo ono što joj je potrebno, zavisno o tome ko se i gdje nalazi.

Drugim riječima, Božja blagodat se daje lično. Bog tačno zna šta nam treba i kako tu potrebu zadovoljiti. Ova blagodat se daje na različitim nivoima kako Bog smatra prikladnim „prema mjeri Hristovog dara“. Duhovni darovi uključuju različite sposobnosti (Efescima 4:11; Rimljanima 12:4-6; 1. Korinćanima 12:4-6), ali svi naši darovi treba da rade zajedno u službi „jednog Boga“.

U Efescima 3:8 Pavle je učio da mu je „data blagodat“ da propovijeda neznabošcima. Pozvan je kao apostol, ali mu nije dat svaki od raznih darova milosti koje je Bog opskrbio. Nije bio zabrinut zbog darova koje nije imao, već je Pavle bio fokusiran na to da izvuče maksimum iz onoga što mu je Bog dao.

Prva Petrova 4:10 kaže: „Služite jedni drugima u skladu s darom koji je svaki od vas primio, kao dobri primaoci Božje blagodati, koja se izražava na razne načine.“ Mi živimo od blagodati i djelujemo u skladu sa svojim duhovnim darovima po blagodati.

U 8. stihu Pavle citira Psalam 68:18. Čini se da je Pavle pretpostavio da će njegova publika prepoznati ovu referencu na Psalme, a da Pavle nije morao da je izgovara. To implicira da su rani hrišćani obično koristili psalme na svojim skupovima. Sam citat upućuje na dvije radnje ispunjene u Isusu.

Prvo je Isusovo uznesenje. Nakon njegovog uznesenja, posebni darovi Duha svetog došli su Božjem narodu na Pedeseticu (Djela 2).

Drugo, Isus je „davao darove ljudima“. Ova izjava koristi grčku riječ *antrōpōis*, koja je opšta riječ za ljudska bića. Svi vjernici imaju barem jedan duhovni dar. Neki su navedeni u Svetom pismu, dok je moguće da postoje drugi koji nisu eksplicitno spomenuti u Bibliji. Fokus Pavlovog učenja nije na tome koliko darova, pa čak ni koje darove, osoba ima. Umjesto toga, poenta je da hrišćani trebaju nastojati koristiti darove koje je Bog dao kako bi služili drugima.

Stihovi 9 i 10 su zanimljiva sporedna napomena u Pavlovom glavnom toku odlomka. Promjena teme je dovoljno nagla da većina prevoda sadrži ove riječi u zagradama. Uz ovo na stranu, Pavle zaključuje da, ako je Isus „uzašao“, Isus je prvo morao doći na zemlju.

Na žalost, ovaj tekst se zloupotrebljava za podršku dogmi o paklu. Naravno Pavle suprotstavlja Isusovo uznesenje s njegovim vremenom na zemlji. Pominjanje uzlaska na nebo svakako je direktna aluzija na činjenicu da je Hrist pobijedio smrt i grob. On je uzašao na nebo i poslao je darove svom narodu na zemlji.

Isus je uzašao u nebeska područja, područje izvan poznatog fizičkog svijeta (Efescima 6:12), i sada sjedi s desne strane Oca (Efescima 1:20; Rimljanima 8:34).

Posljednja fraza „da sve ispuni“ ukazuje na činjenicu da Hristova misija nije kompletirana onim što je obavio na zemlji. Jevrejima poslanica nas uči da Hrist posle svog uznesenja vrši veliku antitipsku posredničku službu u originalnoj nebeskoj Svetinji kako bi se ispunila kompletna starosavezna tipologija ilustrovana u službi u svetištu i godišnjim praznicima (Hristova služba na nebu zapravo ispunjava set jesenjih praznika). Nakon što završi svoju službu kao naš Prvosveštenik, Hrist će doći po drugi put da svoje izabrane odvede na Nebo (Jovan 14:2-3). To je period poznat kao milenijum ili hiljadu godina koje će spaseni provesti na mjestu Božjeg prebivanja (Otkrivenje 20:4). Zatim slijedi povratak na Zemlju i izvršni Božji sud nad nepokajanima zlima i palim anđelima (Otkrivenje 20:9-15). Plan spašenja se napokon završava obnovom Zemlje i univerzuma (Otkrivenje 21:1, 5; 22:3).

I dao je neke da budu apostoli, neke da budu proroci, neke da budu propovjednici dobre vijesti, neke da budu pastiri i učitelji... (11. stih)

Ovdje riječ „apostoli“ znači misionari. Apostoli su prvenstveno putovali da dijele jevanđelje i osnivaju nove skupštine. „Proroci“ su osobe koje imaju dar proroštva. Pastori i učitelji su se fokusirali na vođenje određene kongregacije ili eventualno grupe lokalnih kućnih

zajednica. Čini se da struktura izvornog grčkog povezuje „pastire“ i „učitelje“ kao jednu službu.

Dalje, važno je napomenuti da je ova lista pisana za određenu publiku. Pavle je pisao hrišćanima iz Efesa o tipovima vođa na koje su nailazili. Ovo bi uključivalo Pavla kao apostola. Sada živimo u vremenu nakon ovog početnog perioda apostola i proroka. Iako ljudi danas mogu služiti na sličan način, oni se razlikuju od stvarnih apostola i proroka Novog saveza.

Evangelisti (propovjednici dobre vijesti) su doslovno oni koji dijele dobre vijesti. Ova riječ se na drugim mjestima koristi samo za Filipa (Djela 21:8) i Timoteja, kome je bilo povjereno da obavlja djelo evanđeliste (2. Timoteju 4:5). To možda i nije bio njegov primarni duhovni dar. Pastori se spominju na drugim mjestima kao stariješine (1. Timoteju 3; Titu 1) i vode lokalne skupštine. Učitelji su oni sa sposobnošću da efektivno prenesu Božju Riječ drugima. Svi pastiri moraju imati sposobnost poučavanja (1. Timoteju 3:2), ali neki ljudi mogu biti nadareni kao učitelji, a nisu pozvani da budu pastiri (Rimljanima 12:7).

Sveukupna misija hrišćanskog vođstva je „opremiti svete za djelo službe“. Ovo uključuje ideju osposobljavanja vjernika da služe Bogu ovdje na zemlji. Imajte na umu da ova obuka nije fokusirana isključivo na akademike, već snažno naglašava praksu. Vođe treba da obučavaju druge u zajednici da služe drugima. Osim toga, služba je „rad“. To uključuje trošenje energije i stavljanje potreba drugih na prvo mjesto. Službu je teško raditi sa distance, jer je potrebno lično učešće da bi se postigao najveći uticaj.

Razlog zbog kojeg vođe obučavaju svakog vjernika da služi drugima je „izgradnja tijela Hristova“. Cijelo tijelo vjernika je obuhvaćeno. Na taj način svaki vjernik raste u zrelosti i čini učenike od drugih.

13. stih dodaje tri dodatna razloga. Prvo, Pavle želi da vjernici žive u jedinstvu. Ovo jedinstvo je zasnovano na bitnim osnovama naše vjere. To ne podrazumijeva kompromitovanje glavnih uvjerenja ili nedostatak vjerovanja.

Drugo, vjernici treba da rastu u „poznanju Sina Božjeg“. Prirodno, što je veće ovo poznanje, to nam je ne samo bliskiji i poznatiji Bog Otac (Jovan 14:9), već se i karakter Oca i Sina bolje oslikava u nama i preko nas.

Treće, Pavle želi da svaki vjernik raste u zrelosti. On misli na duhovni rast, koji uključuje povećanje rodova Duha (Galatima 5:22-23) i našu ljubav prema Bogu i drugima (Matej 22:37-40). Krajnji cilj je biti „pun“ Hrista ili „punoća Hristova“ (vidi takođe Efescima 1:23; 3:19). Pavle je često pisao o važnosti zrelosti za vjernike (1. Korinćanima 2:6; 14:20; Filipljanima 3:15; Kološanima 1:28; 4:12). U Jevrejima 5:14 se dodaje da je „čvrsta hrana za zrele, za one kojima je moć zapažanja iskustvom uvježbana za razlikovanje dobra od zla.“

Mi živimo u svijetu gdje je sve relativizovano, gdje su izvrnute vrijednosti i prioriteti, satanistički orijentisanom mentalitetu i umnom sklopu ljudi, tako da je od suštinske važnosti da sazrimo kao hrišćani ne samo zbog nas samih, za naše dobro, već i da bismo mogli razlikovati stvari, uzdići se i prepoznati prevarne mješavine dobra i zla.

Jedan pozitivan rezultat zrelosti kod vjernika je sposobnost da ne bude prevaren lažnim učenjem. Oni koji „više nisu mala djeca“ mogu se suprotstaviti lažima i obmanama. Pavlova analogija da nas „talasi bacaju tamo-amo“ zvuči kao Jakov 1:6, gdje smo upućeni da se molimo u vjeri bez sumnje. Juda 1:13 takođe koristi ideju o „divljim valovima mora“. Cilj je izbjeći da nas „nosi svaki vjetar doktrine“. Lažno učenje neprestano mutira. Oni koji su nezreli lako se mogu prevariti da misle da je lažno učenje tačno.

To se može odvijati na dva načina. Prvo, vjernici mogu biti prevareni „ljudskim lukavstvom“. Ovo je moć ljudskog ubjeđivanja; uglađen i harizmatičan govornik može uticati na druge tako da im ideje svojstvene paloj prirodi i ljudskim interesima predstavi kao hrišćanske ideje. Drugo, osoba može biti prevarena „lukavim umjećem za dovođenje u zabludu“. Ovo su zli planovi koji mogu izgledati kao dobri, ali zapravo promovišu nešto lažno. U Efescima 6:11 Pavle će dodati da vjernici moraju „obučiti svu Božju opremu, da bi mogli

opstati protiv đavolskih šema.“ Kološanima 2:4 opominje na „primamljive riječi“ (na grčkom „pitanologija“) – uvjerljivost govora, lažni diskurs koji druge dovodi u zabludu. U 23. stihu pominje se i „prividna mudrost“ – izraz koji odgovara pojmu sofizma – umijeća nadmudrivanja i zavodačenja kroz prikrivanje namjernih logičkih grešaka.

Još jedan znak zrelosti hrišćanina je govorenje istine u ljubavi. Zanimljivo je da je sposobnost promovisanja onoga što je ispravno ispravnim stavom u direktnoj suprotnosti sa nezrelošću i prevarom. Nezreli vjernici mogu postati žrtve lažnog izbora da govore istinu bez ljubavi ili govore o ljubavi na štetu istine. Prvi problem promoviše legalizam; drugi problem promoviše izopačenost i jeftinu milost. Božji nalog je da rastemo u zrelosti, napredovanju koje uključuje i akciju i informacije (Efescima 4:11-12).

Govoriti istinu u ljubavi uključuje način na koji hrišćani komuniciraju i s vjernicima i s nevjernicima. Vjernici su pozvani da žive u harmoniji jedni s drugima kao porodica. Kod nevjernika nam je rečeno da u svakom trenutku budemo spremni da „damo odgovor svakom čovjeku koji od vas traži obrazloženje nade koja je u vama, ali činite to s blagošću i strahom“ (1. Petrova 3:15). Nema razloga zašto hrišćanin mora biti zao da bi bio tačan kada dijeli svoju vjeru s drugima. Umjesto toga, trebali bismo govoriti istinu u ljubavi, puštajući da Božji Duh slobodno djeluje u nama i kroz nas kako bismo pomogli drugima da dođu do vjere u Hrista.

Baš kao što neki ud koji se odvoji od glave postaje paralizovan, danas ima mnogo hrišćana koji su paralizovani jer ne ispunjavaju ono na što ih je Bog pozvao. Ne samo da mora postojati živa veza vjernika sa Glavom, Isusom Hristom, kroz molitvu, proučavanje Biblije i svjedočenje, već svaki vjernik mora koristiti dar koji mu je Bog podario.

Svaki pojedinačni ud mora raditi zajedno, prema svom dizajnu i namjeni, i na predviđen način, kako bi tijelo pravilno funkcionisalo. To znači da kada je jedna osoba slaba, ostatak Hristovog tijela pati.

Zdravo tijelo, koje funkcionise u harmoniji, takođe „čini da tijelo

raste“. Duhovno govoreći, kada članovi Hristovog tijela rade zajedno u jedinstvu, kao što bi trebalo, zajednica se „izgrađuje u ljubavi“. To privlači druge jevanđelju Hristovom, a ti ljudi se pridružuju porodici Božjoj (Djela 2:47). Zajednica poznata po tome što govori istinu u ljubavi biće poznata kao zdrava zajednica, zdravo tijelo. Svi oni u tijelu funkcionišu i rade zajedno kako bi ostvarili zadatke zajednice (Djela 2:42-47).

Zdravlje zajednice, a ne njena veličina, je ono što definiše uspjeh unutar skupštine. Živo i proživljeno hrišćanstvo bilo je ključni faktor u brzom brojčanom rastu i širenju rane zajednice.

Novi život u Hristu (Efescima 4:17-32)

Da bismo mi hrišćani razumjeli ovaj novi život u Hristu, važno je da razumijemo veoma važnu istinu koja je iznesena u Novom savezu, posebno od apostola Pavla. Novi savez na svom izvornom jeziku koristi dvije riječi za život. Prva riječ je naš prirodni život koji je osnova svih naših nastupa i naših radova. Ta riječ je *bioza*, od čega imamo riječ „biografija“.

Riječ *bioza* je u osnovi život koji živi i čini stvari prirodnog čovjeka. U stvari, svaka paganska religija je zasnovana na biozi. Čovjekova religija pokušava transformisati ili modifikovati tu biozu tako da postane ugodna Bogu. Životom bioze, on je sposoban učiniti dvije stvari: (1) živjeti životom grešnih djela ili (2) živjeti životom samopravednosti koji je, u Božjim očima, prljave haljine ili bezakone jer zagađen je sebičnošću. Zato je svaka ljudska religija religija spasenja djelima. Hrišćanstvo, s druge strane, nije zasnovano na tome da čovjek pokušava promijeniti svoj stari život. Hrišćanin dobija novi život u zamjenu za stari.

Kroz Hrista postignute su dvije stvari:

1. Naša bioza je došla do kraja.

2. U zamjenu, Bog nam je dao život svog Sina (1. Jovanova 5:1). U Jovanu 1:4 stoji: „U njoj [Riječi tj. Hristu] je bio život i život je bio svjetlost ljudima.“ Zatim u Jovanu 10:10 Hrist kaže: „Ja sam došao

da imaju život, da ga imaju u izobilju.“

To je ono što hrišćanin prima kada doživi novorođenje. Novorođenje nije modifikacija starog, već primanje potpuno novog života koji dolazi od Boga kroz Duha svetoga. Sada, pošto su primili ovaj život kroz opravdanje vjerom, Pavle govori Efežanima i preko njih, nama, u Efescima 4:17-32 kako bi ovaj novi život trebao kontrolisati nas, dominirati nad nama i kako bi trebao promijeniti naš način življenja, i po motivaciji i po učinku. Pavle to naziva „novim čovjekom“ za razliku od starog života koji on naziva „starim čovjekom“.

Pavle u 17. stihu kaže da, za razliku od svake druge ljudske religije, hrišćanstvo nije modifikacija starog života, već hrišćanstvo hodi u Gospodu s novim životom koji primamo s iskustvom novog rođenja. On kaže da je ovaj novi život u potpunoj suprotnosti sa putevima ovog svijeta. Apostol Jovan u 1. Jovanovoj 2:15-16 govori nam da su osnovni nagoni svjetovnog, nepreobraćenog čovjeka, čak i religioznog čovjeka, požuda tijela, požuda očiju i ponos života. Ovo je život, život bioze, sa kojim smo rođeni. Dakle, Pavle ovdje u Efescima kaže: Ne hodajte kao nekada i kao pagani, nemojte hodati kao nevjernici koji (1) ne znaju za zoe, novi život koji imamo u Hristu, i (2) čija su srca pomračena jer su odbacila ili odbijaju vjerovati u radosnu vijest spasenja. To je isprazan život u ispraznosti uma. Njihova sposobnost razumijevanja stvari je pomračena. Pavle na drugim mjestima primjećuje da i lažnim učiteljima nedostaje razumijevanje (1. Timoteju 1:7); Gospod je taj koji daje razumijevanje (2. Timoteju 2:7; Jakov 3:13). Drugim riječima, nevjernici su odvojeni od Izvora života.

Pavle takođe navodi dva razloga koji objašnjavaju zašto su ove karakteristike istinite. Prvo je nepoznavanje ili nerazumijevanje Božjih puteva. Ovo „neznanje“ nema nikakve veze sa inteligencijom, kao što pokazuje druga tačka. Ovaj naknadni detalj je da nevjera u osnovi nije mentalna, već moralna. Nevjernik živi život sa srcem otvrdnutim protiv Boga, tako da ne može razumjeti šta Bog pokušava da ih nauči (Jovan 7:17; 1. Korinćanima 2:14).

Oni su umrtvljeni i neosjetljivi na grijeh. Drugo, nevjernici su se

stavili pod kontrolu svojih seksualnih nagona. Ovo upućivanje na seksualni nemoral je uopšteno i može uključivati različite prakse. Pavle koristi grčki izraz *paredōkan*, koji implicira da je neko predat tuđoj vlasti, izdan ili zarobljen. Grijeh nije samo destruktivan, već stvara zavisnost. Najtužnije od svega, brutalno ugnjetavanje grijeha je nešto što sami sebi nanosimo: „predajemo se“ tome. Treće, čini se da nevjernici žele pomjeriti granice ljudske izopačenosti. Pavle koristi ovu frazu kao opšti opis, umjesto da pravi dužu, konkretniju listu grijeha. To je evidentno zbog prelaza koji pravi u 20. stihu, „ali“, kako bi podsjetio vjernike da tako ne treba živjeti. Pavle je često govorio da je nečistota nemila Bogu (Rimljanima 1:24; 6:19; 2. Korinćanima 12:21; Galatima 5:19; Kološanima 3:5; 1. Solunjanima 2:3; 4:7).

S druge strane, podsjetimo se šta nam Pavle kaže u 2. Korinćanima 5:17: „Dakle, ako je neko u Hristu, on je novo stvorenje. Ono što je staro prošlo je, i evo, novo je nastalo.“

Bioza je razapeta sa Hristom (Galatima 5:24) ili je predana na krst našom vjerom, poslušnošću jevanđelju i, u zamjenu, moramo pustiti da novi život živi u nama.

Naš hrišćanski život mora biti potpuna kontradikcija svjetovnim ljudima. Između svijeta koji je pod Sotonom i zajednice koja je pod zastavom Hristovom stoji Hristov krst i Bog ne želi da se ništa od svijeta uvuče u zajednicu. Naši životi moraju biti u suprotnosti sa životom svijeta. Mi smo „so zemlje“; mi smo ti koji moraju odražavati Isusa Hrista.

Pavle u 20. stihu brzo i snažno suprotstavlja grešne postupke nevjernika sa onim čemu su poučeni Efežani. Pavlove upute Efežanima jasno pokazuju da hrišćani nisu namijenjeni za život u grijehu i sramoti. Razdvojenost između onoga što smo bili i onoga što jesmo je duboka i trebalo bi da se odrazi na naše živote.

Pavle pojašnjava da je ova istina – promijenjen život, sa slobodom od vlasti grijeha – za one koji su čuli jevanđelje i upoznali Hrista. Kao što je istina u svakoj skupštini, moguće je da će tamo biti nekih koji ne poznaju Hrista. Pavle nastoji da razjasni da su njegove

riječi posebno za vjernike. Nije poenta jednostavno pokušavati da živite dobro. Pavlova primjedba povezuje sposobnost osobe da živi u skladu sa njenim spasenjem u Hristu.

Stari život, bioza je još uvijek u nama. Ovo „staro ja“ ima dvije karakteristike. Prvo, ono „pripada“ tom prethodnom stanju, a ne trenutnom statusu djeteta Božjeg. Vjernik ne smije biti povezan s istim grešnim postupcima za koje je živio prije nego što je upoznao Hrista.

Drugo, „staro ja“ je obilježeno zlom izazvanim pogrešno postavljenim, varljivim porivima. Kao što su prethodni stihovi ukazali, nevjernici ne samo da se „predaju“ grijehu, već izgledaju željni da idu sve dublje i dalje u grijeh. Ovo ne samo što ih razdvaja sa Bogom, već šteti njihovim životima i fizičkim tijelima (Rimljanima 1:27). Grijeh je varljiv, tjera nas da mislimo da je ono što je zapravo štetno ono što je najbolje za nas. Grešne stvari su razorne i beskorisne, bez vrijednosti ni za sebe ni za druge. Nasuprot tome, vjernici su pozvani da služe drugima kao korisni Hristovi sluge.

Ove dvije prirode obje žele kontrolisati um jer bez volje, bez odluke uma, nijedna priroda nas ne može kontrolisati. Želja tijela je da hodi u tijelu. Želja Duha je da mi kao hrišćani hodimo u Duhu i ta bitka neprestano bjesni u našim umovima.

Umna obnova je moguća samo kroz Hrista, za one koji su ga upoznali kao Spasitelja (Efescima 4:21), i kada osoba tome posveti svoj um i srce. Pavle često govori o važnosti „obnovljenosti“, posebno u nečijem razmišljanju (Rimljanima 12:2; Kološanima 3:10). Ovo je snažan i trajan aspekt našeg odnosa sa Hristom (2. Korinćanima 4:16; Titu 3:5).

Pavlova najbliža paralela ovom konceptu nalazi se u Rimljanima 8:5: „Jer oni koji žive po tijelu razmišljaju o onome što je svojstveno tijelu, a oni koji žive po Duhu o onome što je svojstveno Duhu.“ Vjernik je pozvan da živi po Duhu fokusirajući svoj um na ono što je pobožno. To uključuje misli i postupke vjernika. Oni koji to čine su „stvoreni po Bogu“ (Efescima 4:24).

U Kološanima 3:10, Pavle primjećuje da se „nova ličnost“

„obnavlja u spoznaji prema obličju onoga koji ju je stvorio“. Drugim riječima, nova ličnost je život koji raste da bi postao sličniji Hristu. Zabilježena su dva aspekta kako bi se objasnilo kako se stvara nova ličnost kao odraz Stvoritelja.

Prvo, Pavle spominje „istinsku pravednost“. Ova tačna fraza nalazi se samo ovdje u Novom savezu. Međutim, pravednost je uobičajena biblijska tema. U Efescima 6:10-18, Pavle će razviti poznatu analogiju o „ratnoj opremi Božjoj“, koja uključuje oklop pravednosti (Efescima 6:14). Gospod je pravedan i očekuje od Njegovih sledbenika da traže ono što je ispravno.

Drugo, nova ličnost se stvara u „istinskoj svetosti“. Vjernici treba da kontrolišu svoja tijela „u svetosti i časti“ (1. Solunjanima 4:4). Svetost je u suprotnosti sa nečistotom (1. Solunjanima 4:7), što ukazuje na to da svetost znači biti odvojen, čist i različit od onoga što nas okružuje. Vjernici treba da žive svetim životom kao Hristovi sledbenici.

Pavle zaključuje da „nova ličnost“ uključuje odbacivanje laži. To znači da naši hrišćanski životi ne trebaju biti samoobmanjivački, nepošteni ili spletkarski.

U Isusu nema laži (Jovan 7:18). Praktikovanje laži je povezano s nevjernicima koji će propustiti vječni život (Otkrivenje 22:15). Umjesto toga, Pavle uči svoje čitaoce da govore istinu u ljubavi (Efescima 4:15), naglašavajući tu istinu u 25. stihu. Spominjanje bližnjeg može aludirati na biblijsko učenje „voli bližnjega svoga kao samoga sebe“ (Matej 22:39). Pavlov razlog za ovaj apel djelimično je zasnovan na odnosima koje vjernici imaju jedni s drugima. Grčka riječ prevedena kao „udovi“ je riječ koja se uopšteno koristi za djelove tijela. Pavle često koristi ljudsko tijelo kao analogiju za zajednicu, tijelo Hristovo (1. Korinćanima 12). Moramo se dobro odnositi jedni prema drugima kao prema vjernicima jer pripadamo jedni drugima i na kraju smo jedno tijelo.

Lista praktičnih uputa koju je Pavle započeo u stihu 25 nastavlja se baveći se temom ljutnje. Navedena su dva principa. Prvo, Pavle

uči da ljutnja nije nužno pogrešna. Ljutnja sama po sebi nije grijeh; postoje neke stvari zbog kojih bi hrišćani trebali biti ljuti. Bog izražava ljutnju (Izlazak 4:14). Isus je pokazao kontrolisanu ljutnju kada je prevrnuo stolove trgovaca u hramu (Jovan 2:13-17). Međutim, nekontrolisani bijes brzo dovodi do pogrešnih postupaka. Biti ljut nije izgovor za grijeh. Potrebna je samokontrola da bi se ljutnja kanalisala na način koji poštuje Boga.

Jedan od načina da se kontroliše ljutnja je ne dozvoliti da ljutnja ostane nerazjašnjena. Fokus nije na doslovnom zalasku sunca, kao da postoji određeno doba dana kada se sva pogoršanja moraju zanemariti. Umjesto toga, poenta je da ne dozvolite da vrijeme prođe prije nego što se suočite s ljutnjom. Vjernici treba da stave rješavanje ljutnje kao prioritet. U suprotnom, gorčina ili želja za osvetom mogu rasti, što će dovesti do još grešnijih misli i postupaka. Ljutnja može biti korisna emocija, ali se njome treba pažljivo i brzo rukovati kako ne bi došlo do grijeha. Nije zamišljeno da se u njoj „živi“, već da se njome pozabavimo i raščistimo stvari.

Pavlovo upozorenje u 27. stihu teče od ljutnje, konkretno, do šire ideje da Sotoni ne damo nikakvog pristupa u naše živote.

Zanimljivo je da se još jedno spominjanje đavola u ovom pismu nalazi u Efescima 6:11. Tamo ćemo pročitati: „Obucite svu Božju ratnu opremu da biste mogli da se oduprete Đavolovim spletkama.“ Đavo „smišlja“ ili nastoji da prevari (Efescima 4:22). Vjernik mora marljivo paziti da đavo ne dobije priliku ili prednost.

Vjernici bi trebali nastojati držati Sotonu podalje od svakog aspekta našeg života. Svaki „otvoreni prostor“ za Đavola je previše otvorenog prostora. Kao vjernici, podložni smo laži da možemo rasti u jednom duhovnom području u isto vrijeme, dok puštamo druge da leže bez nadzora. Međutim, moramo se čuvati bilo koje oblasti života koja bi se mogla iskoristiti da ugrozi naš integritet i svjedočanstvo za Hrista. „Budite trezveni, budno pazite! Vaš protivnik, Đavo, ide unakolo kao ričući lav i traži koga da proždere.“ (1. Petrova 5:8) Moramo stalno biti na oprezu.

U velikom gradu kao što je Efes, krađa je vjerovatno bila uobičajena. Oni koji se nisu mogli izdržavati zanatom možda su živjeli gotovo u potpunosti od krađe. To je više nego vjerovatno uključivalo neke Pavlove čitaoce, prije nego što su došli do vjere u Hrista. Pavlove riječi bi bile lične za ove pojedince jer je napisao: „Neka lopov više ne krade.“ Prvi korak je bio da prestanete raditi ono što nije u redu, čak i ako je to značilo potpuno promjenu nečijeg života.

Pavle zatim daje dvije pozitivne promjene u ovoj oblasti. Prvo, praktičan odgovor za lopova je prilično jednostavan: radi i zaradi, ne kradi. Drugo, Pavle precizira da „krađa“ uključuje više od pukog uzimanja fizičkih predmeta od drugih. Obavljeni posao treba da bude „pošten“. Oni koji su bili nepošteni su prevaranti isto kao i „lopovi“. Bivši lopov više nije trebao lagati niti manipulirati drugima, već lično raditi na zadovoljavanju svojih potreba.

Kao i uvijek, Pavle opisuje hrišćansko ponašanje u smislu onoga što nam dozvoljava da činimo za druge. U ovom slučaju, pošten život omogućava vjerniku da podijeli ono što ima sa onima koji ne mogu sami sebe izdržavati. Gospod se raduje osobi koja je nekada iskorišćavala druge a sada je naučila kako da se brine za druge.

Kao što se krađa povezuje s nevjernicima, tako se i pokvareni govor povezuje s onima koji ne poznaju Hrista (29. stih).

Zanimljivo je da Pavle izričito ukazuje da mi zaista imamo kontrolu nad onim što govorimo: „Nikakva ružna riječ da ne izlazi iz vaših usta.“ Ovo je u suprotnosti sa uobičajenim izgovorom „Nisam mogao a da to ne kažem.“ Prema Bibliji, mi smo odgovorni za riječi koje koristimo (Matej 12:36). Samo mali dio ljudi pati od zdravstvenih stanja koja ometaju kontrolu vokabulara. Čak se od takvih ljudi može očekivati da koriste bilo koju kontrolu koju imaju, koliko god mogu. Hrišćani imaju kontrolu nad svojim riječima, koje imaju snažan uticaj na to kako nas svijet doživljava.

Umjesto korištenja „pokvarenog“ ili negativnog govora, Pavle daje dvije smjernice kako govoriti. Prvo, treba da govorimo na koristan način o značajnim stvarima. Drugo, treba da govorimo na način

koji odgovara situaciji u kojoj se nalazimo. Ono što bi u jednoj situaciji moglo biti potpuno prihvatljivo može biti nepristojno ili neljubazno u drugoj. Cilj je pokazati milost onima koji slušaju naše riječi. Ne bi trebalo da dajemo prioritet sopstvenim osjećanjima, već da nam je namjera da svojim riječima pomognemo drugima.

U 30. stihu Pavle dodaje zanimljivu napomenu da ne žalostimo duh sveti Božji. Grčka riječ je *lupeite*, što znači „prouzrokovati tugu“. Pavlova poenta je fundamentalna za cjelokupno hrišćansko razumijevanje grijeha. Ukratko, vjernici mogu rastužiti Duha Božjeg našim grešnim postupcima.

Ovo povezuje nekoliko kritičnih ideja. Prvo, to znači da su hrišćani još uvijek sposobni za grijeh. Drugo, to znači da je Bogu, u stvari, stalo do toga kako živimo svoje živote nakon što smo primili Hrista. Treće, ovo je dio motivacije koju hrišćani imaju za pobožan život. Jevanđelje nije dozvola za grijeh, jer pravi vjernici ne žele da rastuže našeg Spasitelja!

Kako se „duh Božji“ može „ožalostiti“? Neki trinitarski teolozi ovo uzimaju kao dokaz da je Duh sveti još jedna osoba, „treće lice Božanstva“. Naravno nema govora o tome u Svetom pismu. Duh Božji pripada Bogu. Na isti način na koji se može ražalostiti ljudski duh, koji pripada čovjeku, može se ražalostiti i Božji duh. Ožalostiti Duha svetoga znači djelovati suprotno Božjem vođstvu. Tu nema nikakve misterije. Ali Božji duh se razlikuje od našeg duha po tome što je Bog „sveprisutan“ – On svojim duhom može doprijeti svuda, a posebno boraviti u vjernima (Rimljanima 8:14-16).

Pavle konstatuje da smo Duhom zapečaćeni za dan izbavljenja. Ali taj pečat može biti slomljen s naše strane. Novi savez je jasan. Zato je hrišćanski život borba i pohod. Mnogo je hrišćana koji osjećaju da su zato što su nanovo rođeni u kraljevstvu Božjem, da ne mogu napustiti to Božje kraljevstvo. Međutim, Bog nas je stvorio sa slobodnom voljom. Kao što nas neće prisiliti na ulazak u kraljevstvo Božje, neće nas prisiliti ni da ostanemo u kraljevstvu Božjem. Moćuje je da hrišćanin otpadne i pohuli na Duha svetoga u smislu da

okrene leđa Bogu i vrati se u svijet. Pavle je u pismu Timoteju rekao da je Dimas, koji je bio ko-evanđelista Pavlu, napustio istinu i vratio se u svijet (2. Timoteju 4:10). U Jevrejima 6:4-6, pisac Poslanice Jevrejima vrlo jasno daje do znanja da je moguće nekom nakon što je čuo jevanđelje, nakon što je prihvatio jevanđelje, nakon što je iskusio novorođenje i postao dijete Božje i okusio dobre stvari koje će doći, okrenuti leđa Bogu i iznova razapeti Hrista (uporedi sa Jevrejima 10:38-39).

Hrišćani pripadaju kraljevstvu nebeskom, ali još uvijek žive u svijetu. Drugim riječima, mi još uvijek živimo na neprijateljskoj teritoriji. Moramo biti na oprezu. Ne smijemo dozvoliti da đavo preuzme vlast kroz tijelo.

U 31. stihu Pavle brzo govori o šest područja grijeha koje bi hrišćani trebali svjesno izbjeći.

Prvo je gorčina, nedostatak u našem stavu koji može izazvati probleme sa drugim ljudima (Djela 8:23; Rimljanima 3:14; Jevrejima 12:15). Gorčina je usko povezana sa ljubomorom (Rimljanima 13:13) i sa nezadovoljstvom (1. Timoteju 6:6).

Druga mana koju treba „odložiti“ je gnjev. Grčki izraz ovdje je *tumos*, što podrazumijeva nešto vruće, žestoko i strastveno. Ovo bi se pošteno moglo opisati kao „bijes“. Ljutnja koja proključa do te mjere da nas kontroliše, tjerajući nas da se ponašamo divlje ili nemarno, nije pravedna ljutnja, to je „bijes“.

Treće, Pavle primjećuje srdžbu. Pavle je nedavno jasno stavio do znanja da nije svaki gnjev grijeh (Efescima 4:26). Pa ipak, srdžba se ovdje pominje kao nešto što treba „odložiti“. Pavlova referenca ovdje je na svjetovniji tip ljutnje, koji je rezultat frustracija u životu. To je „uporni“ bijes koji postaje navika. Iritacije i smetnje ne mogu se uvijek izbjeći, ali možemo raditi na tome da ograničimo koliko srdžbe izražavamo u svojim životima.

Četvrto, Pavle navodi galamu, koristeći grčku riječ *kraugē*. Ovaj izraz podrazumijeva buku, metež i viku (Djela 23:9). Vjernici ne bi trebali biti poznati kao odvratni, buntovni, svađalice koji stvaraju

probleme i dodijavaju ljudima.

Peto, Pavle govori protiv klevete, što uključuje govorenje lažnog zla o drugima. Međutim, koncept klevete ne uključuje samo laži. Svaki pokušaj ponižavanja drugih, na neprikladan način, i dalje je „kleveta“.

Šesto, Pavle dodaje zlobu. U ovom slučaju koristi riječ *kakia*, što implicira zlu namjeru. Riječ nosi ideju namjernog nanošenja štete, ili namjere da se povrijedi. Ovo je stav koji se aktivno nada da će vidjeti kako drugi trpe posljedice, štete ili nevolje. Zloba je stav koji vodi do osvete (Izreke 20:22; Rimljanima 12:19). Vjernici ne smiju biti poznati po zlu, nego treba da pobjeđuju zlo dobrim (Rimljanima 12:21).

Pavlov posljednji stih ovog odjeljka nudi tri kratka uputa. Prvo, on izričito govori svojim čitaocima da pokažu ljubaznost. Fokus nije samo na generičkoj korisnosti. Pavle posebno misli na samilost prema drugim vjernicima u skupštini.

Drugo, Pavle koristi grčku riječ *eusplanhnoi*, što znači biti „nježna srca“ ili „saosjećajan“. Pavlova upotreba ovdje se fokusira na ideju pokazivanja simpatije. Vjernici ne trebaju biti poznati po grubom stavu, već prije po samilosti. Izvještaj o milosrdnom Samarićaninu nudi Hristovu sliku života sa saosjećanjem prema drugima (Luka 10:25-37).

Treće, Pavle upućuje čitaoce da oprostite jedni drugima. Ovo uputstvo dolazi sa objašnjenjem, koje se odnosi na oprost koji su vjernici primili od Hrista (Matej 18:21-35). Opraštanje je jedinstvena karakteristika hrišćanske vjere. Sveto pismo često uključuje podsjetnike na Božji oprost prema nama. Na primjer, Matej 6:12, dio „Molitve Gospodnje“, traži od Boga da „oprosti nama dugove naše, kao što smo i mi oprostili dužnicima svojim“. Matej 26:28 nas podsjeća da je Isusova krv posebno „prolivena za mnoge radi oproštenja grijeha“.

5. Poslušnost Bogu i hrišćanski brak

Poglavlje 5 pokriva dvije važne teme: poslušnost Bogu u našim životima i ispravan odnos između muževa i žena. Ovaj prvi dio govori o tome kako vjernici treba da oponašaju Boga, s posebnim fokusom na Hristovu ljubav (Efescima 5:1-21). Naši praktični ciljevi sažeti su riječju „ugledati se“ ili „oponašati“. Ugledati se na Boga znači nastojati da činimo ono što bi On učinio.

Pavle takođe objašnjava način razmišljanja koji bi trebao motivisati hrišćane na poslušnost. Vjernici u Hrista uživaju u odnosu Otac-dijete sa Bogom. Dijete prirodno nastoji kopirati ono što vidi u ocu koji ga voli. Vjernici takođe trebaju kopirati ono što uče o Bogu. Pavle često spominje djecu u ovom pismu (Efescima 2:3; 4:14; 5:8). Iako su većina ovih spominjanja samo ilustracije, to može sugerisati da je Efeška skupština imala obilje mladih ljudi i roditelja, što je područje o kojem Pavle govori u Efescima 6:1.

Osim da se ugledaju na Boga, vjernici moraju neprestano djelovati iz ljubavi. Izraz preveden „živjeti u ljubavi“ koristi se samo ovdje u Svetom pismu. Grčki izraz *peropateite en agape* odnosi se na „nastavljanje u nesebičnoj ljubavi“, na doslednu, svrsishodnu praksu. Ovo je uobičajena tema u Efescima (Efescima 2:2, 10; 4:1, 17; 5:8, 15). Vjericima se kaže: „Pažljivo gledajte kako hodite“ (Efescima 5:15). Primjer kako hoditi – kako živjeti po navici – je Hrist.

Opis Hrista u 2. stihu vrti se oko četiri teme. Prva je Hristova ljubav prema čovječanstvu. Druga je Hristova žrtva, učinjena u naše ime. Treće, ova žrtva je opisana kao „mirisni prinos“. Ovo se odnosi na ideju mirisne ponude u tabernakulu ili hramu. Četvrto, Isus je dao svoj život za nas, kao žrtvu Bogu, i za naše dobro i kao čin obožavanja Oca. Poslanica Jevrejima razvija ovu temu detaljnije, pokazujući da je Hrist prinio žrtvu jednom za svagda. Kao rezultat toga, vjernici u Isusa više nisu vezani žrtvama Mojsijevog zakona (Tore), već su

umjesto toga vezani za Hrista.

U 3. stihu Pavle prelazi na osudu tri područja koja su grešna za vjernike. Ona su grupisana zajedno kao da su dio zajedničke teme. Ako je tako, onda je Pavlov naglasak u ovom odlomku seksualni nemoral.

Prvo, Pavle direktno spominje blud. Ovaj opšti pojam može uključivati bilo koje seksualno nedolično ponašanje, uključujući neprikladnu komunikaciju i pornografiju. Uopšteno, međutim, kako se ovdje koristi, to znači fizičko seksualno ponašanje, uključujući predbračni seks, preljubu i istopolne radnje.

Drugo, „nečistota“ se odnosi na bilo koju vrstu nečistog ili nesvetog života (Efescima 4:19). U 4. poglavlju, Pavle je detaljno raspravljao o tome kako su nevjernici upleteni u različite grijehе (Efescima 4:17-19). Hrišćani mogu i trebaju nastojati da se oslobode ove vrste pokvarenosti. Ovo se proteže dalje od „seksualnog nemorala“ u očiglednom smislu, do onih stvari koje bi nehrišćani mogli smatrati „sivim“ područjima seksualne čistote.

Treće, Pavle govori o „pohlepi“. Ovaj koncept dolazi direktno iz Dekaloga (Izlazak 20:17), i znači strastvenu želju za nečim što pripada drugoj osobi. U tom kontekstu najčešće uključuje požudu za tuđom ženom. Tu je i konotacija „pohlepe“. Ovo nastavlja da proširuje Pavlovo upozorenje o seksualnom grijehu i uključuje otvorene postupke, suptilne postupke, a sada čak i nečije misli i stavove.

Pavle je rekao da takve stvari ne bi trebalo postojati među vjernicima. Kao hrišćani, sposobni smo za grijeh i neuspjeh, ali nikada ne bismo trebali biti pasivni u vezi s tim. Kada smo osuđeni za grijeh, kao vjernici, trebamo ga priznati i nastojati da ga se oslobodimo (1. Jovanova 1:9).

Potreba da vjernici jedni druge smatraju odgovornima ne znači da se osuđuju. To je pitanje zdravlja cijele zajednice. Pavle naziva čistu zajednicu „prikladnom među svetima“. Pavle je nastojao da izbjegne probleme koje je doživio Korint (1. Korinćanima 5). Tamo se seksualni nemoral tolerisao u skupštini i stvarao probleme cijeloj

zajednici. Uspostavljanje ravnoteže između zajedništva i čistote može biti teško, ali je neophodno.

U 4. stihu Pavle govori o tri vrste neprikladnog govora.

Prvo, on osuđuje „sramotno ponašanje“. Ovo se spominje odmah nakon rasprave o seksualnom nemoralu, tako da se može odnositi posebno na prljave viceve koje uključuju seksualne reference. Grčki izraz je *aishrotēs*, što doslovno znači „opscenost“. Takve riječi nisu samo usko vezane za nemoralne postupke i stavove, već su i uvredljive i štetne za druge.

Drugo, Pavle osuđuje „bezuman govor“. Ovaj grčki izraz je *mōrologia*, kombinacija dva uobičajena pojma: *moros* (glup) i *lego* (govor). Ovo čini značenje prilično jasnim. Čini se da je Pavlova ideja govor koji je idiotski, apsurdan ili očigledno besmislen. Ovo se vjerovatno preklapa sa „prljavošću“ i „prostačkom šalom“. Osim toga, „glupa priča“ može uključivati stvari kao što su opadanje, govorenje u neznanju (Izreke 18:13) ili govorenje bez samokontrole (Izreke 12:16; 29:20).

Treće, Pavle spominje izbjegavanje „prostačke šale“. Grčka *eutrapelija* je referenca na vulgaran, razvratan, grub ili nepristojan humor. Bog svakako dopušta humor, a ovaj stih ni u kom smislu ne govori vjernicima da budu kameni i kruti. Ali nema potrebe za šalom koja je nepristojna, prljava ili podla. Kao i kod drugih navedenih tipova govora, bezobrazne šale imaju blisku vezu sa grijesima uma, kao što je požuda, i treba ih izbjegavati. Kao što Pavle piše u 1. Solunjanima 5:11, vjernici treba da „ohrabruju jedni druge i jedni druge izgrađuju“.

U Efescima 2:2 je objašnjeno da su oni koji ustraju u grešnom životu pod uticajem Sotone, a ne Hrista. Pavle u Efescima 4:5 pravi razliku između onih koji „hode“ u ovakvim vrstama grijeha i onih koji su dio kraljevstva Božjeg. Očito Pavle implicira da će oni koji upražnjavaju takve grijeha – blud, nečistotu i pohlepu koja se izjednačava sa idolopoklonstvom – izgubiti svoje spasenje.

U širem kontekstu Poslanice Efescima, Pavlova namjera je da

napravi razliku između života vjernika i nevjernika. Vjernici bi trebali živjeti sasvim drugačije. Umjesto seksualnog nemoralna i vulgarnog govora, vjernici trebaju pokazati čist život i živjeti sa zahvalnošću. Nevjernici su obilježeni svojim zlim postupcima i neće naslijediti kraljevstvo Božije. Međutim, vjernici koji imaju dar vječnog života (Jovan 3:16; Efescima 2:8-9) trebali bi živjeti na način koji oponaša Boga (Efescima 5:1), okrećući se od grešnih običaja svog života Hristu.

Hrišćani su sposobni za grijeh (1. Jovanova 1:8), ali Hrist je voljan da oprost (1. Jovanova 1:9).

Pavle potom podsjeća svoje čitaoce na budućnost onih koji ih žele prevariti ispraznim riječima: na Božji sud. Kakve su to „isprazne riječi“? Možemo postati žrtve lukave ljudske filozofije koja relativizuje grijeh. Ili možemo biti zavedeni životima grešnika koji izgledaju „srećni“ nasuprot nama koji vodimo hrišćansku borbu. „Gnjev Božji“ spominjao je Isus (Jovan 3:36), a često i Pavle (Rimljanima 1:18; 5:9; 12:19; Kološanima 3:6), kao i apostol Jovan (Otkrivenje 14:19; 15:1; 16:15). Ovaj sud ponovo odražava vjerovanje da će nevjernici doživjeti Božji gnjev. Nasuprot tome, vjernici su spaseni od Božjeg gnjeva Hristovom krvlju (Rimljanima 5:9). Opet, ovo nije referenca na povremene grijeha, već na one koji „žive“ ili imaju naviku takvog ponašanja.

Vjernici i nevjernici ne smiju biti blisko povezani. Grešni postupci nevjernika mogu se povezati i s vjernikom, nanijeti štetu ugledu zajednice (Efescima 5:3-4).

Naravno, to ne znači da hrišćani trebaju izbjegavati svaki kontakt ili druženje s nehrišćanima. Isus je bio prijatelj grešnika (Matej 11:19). Oponašanje njega zahtijeva od nas da pokažemo ljubav i dobar primjer ljudima (Matej 5:16), dok ih evangeliziramo (Matej 28:19). Međutim, postoje određena ograničenja. Dolazi tačka u kojoj se linija prelazi, i možemo ostaviti utisak da odobravamo ono što je Bog nazvao grijehom.

Vjernici moraju biti poznati po svetim životima (Efescima 5:3-

4) koji su različiti od svijeta (Efescima 5:5-6). Zajednica, uključujući sve one koji vjeruju u Hrista, je Hristova nevjesta (Matej 25:1; Otkrivenje 19:7) i stub istine (1. Timoteju 3:15-16). Vjernici više ne mogu živjeti kao prije poznavanja Hrista (Efescima 5:8), već moraju činiti ono što je Bogu drago (Efescima 5:9). Pavlove upute u Efescima 5:8-21 i dalje naglašavaju ove teme, suprotstavljajući živote vjernika i nevjernika.

Život vjernika trebao bi izgledati sasvim drugačije od života nevjernika. U mnogim slučajevima to znači održavanje određenog nivoa udaljenosti između vjernika i nevjernika (vidi 2. Korinćanima 6:14-17).

Kontrast tama/svjetlo star je koliko i Postanje 1 i obično se povezuje sa zlom naspram dobra, upravo onako kako ga Pavle koristi u ovom kontekstu.

Na osnovu njihovog novog statusa, Pavle nalaže svojim čitaocima da „hode kao djeca svjetlosti“. Pavle koristi ovu frazu u jednom drugom odlomku, 1. Solunjanima 5:5, gdje opisuje hrišćane kao „djecu svjetlosti, djecu dana. Mi nismo ni od noći ni od tame.“ U tom odlomku, naglasak je na tome da živimo „budno“, da budemo spremni na poslušnost Gospodu. Ovo je tema koju će Pavle ponovo zapaziti u Efescima 5:14.

Pavle u ovom pismu često spominje „dobro“. Vjernici su stvoreni da čine „dobra“ djela (Efescima 2:10), koriste „dobre“ riječi (Efescima 4:29), imaju „dobru“ volju (Efescima 6:7) i biće blagosloveni što čine „dobro“ (Efescima 6:8). Činiti ono što je „ispravno“ je takođe koncept koji se ponavlja u poslanicama Efescima. Vjernici treba da žive u istinskoj pravednosti (Efescima 4:24), da slušaju svoje roditelje jer je to „ispravno“ (Efescima 6:1) i da nose oklop pravednosti (Efescima 6:14). Treće, vjernici treba da čine ono što je „istinito“, kao što je navedeno u Efescima 4:24: „po Bogu stvoreno u pravednosti i istinskoj svetosti.“ To su sve plodovi Duha ili svjetlosti.

Vjernici trebaju biti razboriti, sposobni da razlikuju i ispituju stvari. Molitva uključuje razlučivanje (Filipljanima 1:9). Sveto pismo

takođe raspoznaje misli i namjere ljudi (Jevrejima 4:12). Ovo zato što trebamo da ugodimo Gospodu. Nevjernici ne mogu ugoditi Bogu (Rimljanima 8:8). Trebamo živjeti da bismo uzdizali i služili drugima (Rimljanima 15:2; Jevrejima 11:6). Međutim, krajnji cilj vjernika je da ugodi Bogu, a ne ljudima (1. Solunjanima 2:4; 4:1).

U 11. stihu rečeno je da vjernici trebaju potpuno izbjegavati sudjelovanje u grijehu. To implicira da je grijeh gubljenje vremena i povezan sa tamom, koja je suprotna svjetlosti onih koji žive za Hrista.

Ali ne možemo se zadržati samo na pukom izbjegavanju grijeha, već trebamo razotkriti ili ukazati na ono što je grešno. To ne znači govoriti u grafičkim detaljima o određenim grešnim radnjama (Efescima 5:12), jer bi i to bila jedna vrsta promocije grijeha, nalik onome kako se to radi u senzacionalističkim medijima ili filmovima koji slikaju nasilje i nemoral. Međutim, vjernici moraju definisati ispravno i pogrešno i ohrabriti druge (i sebe) da žive u skladu s onim što je ispravno. Ovo je snažan protivnik čestim optužbama protiv hrišćana da su „osuđivački“. Iako moramo koristiti pravedno, ponizno prosuđivanje (Jovan 7:24), zapravo kao vjernici imamo nalog da ukazujemo na grijeh, za dobrobit drugih (Jakov 5:20).

Ova potreba za razotkrivanjem grijeha (i njegovih nosilaca) zahtijeva od vjernika da izbjegavaju određene radnje, podstičući čistotu i jedinstvo u Hristovom tijelu. Ovo uključuje pažljiv lični život (Efescima 5:15), mudrost (Efescima 5:15), produktivno korišćenje vremena (Efescima 5:16), fokusiranje na Božju volju (Efescima 5:17) i udruživanje s drugim vjericima u službi Bogu (Efescima 5:18-20).

Pavle ne opisuje svaki mogući grijeh do jezivih detalja. Umjesto toga, on napominje da je ono što nevjernici pokušavaju sakriti od ostatka svijeta još pokvarenije od onoga što se radi otvoreno. Ovaj pristup nudi važnu mudrost o tome kako se pozabaviti osjetljivim pitanjima u vezi s grijehom i njegovim uticajem na vjernike.

Prvo, vjernici mogu osuditi određene grijeha ne ulazeći u detalje o njima. Na primjer, silovanje je očito grešna radnja. Međutim, nije

potrebno koristiti živopisne detalje kada raspravljate o tome. U stvari, ovo može biti kontraproduktivno. Isto vrijedi i za grijeh seksualnog nemoralna ili nasilja. Dovoljno je podučavati protiv grijeha i izbjegavati sramne detalje. U praktičnijem smislu, to takođe znači da hrišćani ne moraju istraživati svaki prljavi detalj nečega kako bi utvrdili da li je prikladno ili ne.

Drugo, vjernici mogu govoriti protiv grijeha bez direktnog ličnog iskustva u toj oblasti. Postao je uobičajen odgovor, na primjer, da neki kažu: „Ne možete govoriti protiv ovog problema (seksualni grijeh, zavisnost, itd.) jer nikada niste prošli kroz njega.“ Ili, sugerisati da oni koji nikada nisu probali određene grijeha nisu u poziciji da ih obeshrabre u drugima.

Iako je istina da oni koji su učestvovali u borbi mogu biti u mogućnosti da efikasnije pomognu drugima u istoj oblasti, jednostavno je nelogično sugerisati da bismo trebali izbjegavati govoriti protiv bilo kojeg grijeha koji nismo lično iskusili. Ne treba imati lično iskustvo s ubistvima, silovanjem, zavisnošću, krađom ili drugim pitanjima da bismo bili tačni kada osuđujemo te radnje. Hrist je bio bez grijeha, ali je govorio protiv mnogih grešnih djela. On služi kao savršen primjer koji svi vjernici trebaju slijediti. Poniznost i milost su važni, ali ne znače da ne možemo govoriti o određenom grijehu ako nemamo direktno iskustvo s njim.

Pavle se u 13. stihu ponovo poziva na „svjetlost“ kako bi prenio duhovni princip (Efescima 3:9; 5:8, 9, 14). Vjernici treba da „razotkriju“ grijeh, praveći jasnu razliku između ispravnog i pogrešnog (Efescima 5:11). Svjetlost otkriva ono što tama pokušava da sakrije. Ideja „razotkrivanja“ je jaka u Starom savezu (Izlazak 20:26; Izreke 26:26; Plač 2:14; Ezekiel 28:17) i često se koristi u vezi sa hodanjem bez odjeće (Izlazak 20:26; Otkrivenje 16:15). Kada su Adam i Eva sagriješili, prepoznali su svoju golotinju i pokušali da se pokriju (Postanje 3).

Grijeh, međutim, mora biti razotkriven da bi bio poražen. Jovan 3:20 nudi Isusovo učenje da osoba koja čini zlo ne želi doći na svjetlo

i biti razotkrivena. Tama i zlo su blisko povezani u Svetom pismu, kao i svjetlost i dobrota. Vjernici trebaju hoditi u svjetlosti (1. Jovanova 1:7), jer u Gospodu nema tame (1. Jovanova 1:5).

Pavle se zatim poziva na zajedničku izreku sa frazom: „Zato je rečeno“. Ove riječi se često shvataju kao rana himna ili pjesma poznata i Pavlu i efeškim vjernicima. Ove riječi su možda bile poznate drugima, posebno ako je ovo pismo Efescima bilo namijenjeno za više skupština. Grčke riječi prevedene sa „spavati“ i „mrtav“ imaju isti rimovani završetak. Treća fraza završava se riječju Hristos za završetak himne. Upotreba ima za cilj da prenese koncept da kada se okrenemo od svojih grijehova ka Gospodu, Hrist nas oživljava i „obasjava“ nas, ponovo povezujući se sa temom svjetlosti.

Pavle se u 15. stihu još jednom vraća temi „hodanja“ odnosno življenja. Pažljivo posmatranje našeg duhovnog života smatra se „mudrim“. Ova mudrost dolazi od Boga (Efescima 1:8), koji vjernicima daje Duh mudrosti (Efescima 1:17). Bog daje mudrost zajednici, obznanjujući je drugima (Efescima 3:10). I ovdje Pavle želi da vjernici rastu u zrelosti. Evangelizacija je važna, ali i duhovni rast postojećih vjernika. Pavle veliku pažnju usmjerava na duhovni rast postojećih vjernika u zajednici. Njihova zrelost je važna za doseganje dodatnih ljudi za Hrista. Njihov primjer je bio metod evangelizacije.

Pavle je lično bio upoznat s perspektivom da svaki dan može biti njegov poslednji. Bio je pretučen, brodolomac, kamenovan i zatvoren, ne znajući da li će doživjeti još jedan dan (2. Korinćanima 11:24-28). Vjernici treba da žive svetim životom i dijele jevanđelje u pripremi za naš neizbježni odlazak.

Pavle takođe primjećuje još jednu svrhu vjernika da na najbolji način iskoriste vrijeme: vrijeme u kome je živio bilo je divlje u grijehu. Baš kao što je Noje živio pobožnim životom prije vremena suda globalnim potopom, Pavle je podsticao svoje čitaoce da žive svetim životom u poslušnosti Gospodu, znajući da zli dani u kojima su živjeli ukazuju na to da bi sud mogao doći uskoro.

Nadalje, Pavle je dobro poznao Izreke, koje često primjećuju

negativnosti povezane s glupošću (Izreke 10:1; 14:17; 15:20; 17:25; 19:13; 21:20; 30:32). Oni koji su mudri se uzdržavaju od bezumnog života.

Nasuprot tome, Pavle je podsticao čitaoce da prepoznaju Božju volju. On govori o Božjoj volji kroz ovo pismo (Efescima 1:1, 5, 9, 11; 6:6). Pavle je sebe vidio kao apostola Božjom voljom. Svi vjernici su usvojeni kao sinovi kroz Isusa Njegovom voljom (Efescima 1:5). Božje otkrivenje sadrži jasnu Božju volju. Oni koji proučavaju Božju Riječ će se upoznati sa Božjom perspektivom o životnim pitanjima (2. Timoteju 3:16).

Nadalje, molitva i mudre riječi drugih zrelih vjernika mogu nam pomoći. Ovi alati nam pomažu da bolje odredimo specifične primjene Božje volje na područja našeg života. Kada se okrenemo od ludosti, možemo se jasnije usredotočiti na razumijevanje Božjih želja za naše živote.

Da li je pijanstvo bilo poseban problem u Efesu ili ne, ne možemo reći iz 18. stiha. Pavle se osjeća podstaknutim da upozori da se alkoholizam ne može kontrolisati. Pavlova zabrinutost bila je da oni koji se opijaju ne iskoriste svaku priliku i da donose nemudre odluke. Što je još gore, pijanstvo čini donošenje odluka mnogo lošijim – stanje koje se samootežava.

U uobičajenoj raspravi o ulozi alkohola u životu hrišćanina, stihovi poput ovog su poučni. Čini se da Pavle ne insistira da se njegovi čitaoci uzdrže od svakog alkohola. Da mu je to bila namjera, mogao je to lako reći, a vjerovatno bi i učinio. U tim okolnostima, on im jednostavno kaže da se ne opijaju.² Međutim, njegova namjera nije samo upućivanje na alkohol. Sa svime što ima moć da kontroliše, povrijedi ili ošteti hrišćanina treba postupati s krajnjom pažnjom.

Pavlova pozitivna alternativa pijanstvu je „ispunjavati se Duhom“. Baš kao što puno pijenja može uzrokovati da osoba bude pod kontrolom vina, fokusiranje na Duh može uzrokovati da osoba bude

² Ovdje valja napomenuti da mi danas imamo naučna saznanja o štetnom uticaju alkohola, te je utoliko naša odgovornost veća.

ispunjena ili kontrolisana od strane Duha. Međutim, ova kontrola ili punjenje nije „izmaknuti kontroli“ u smislu nekog harizmatičnog ispoljavanja ekstatičnih osjećaja. Biti pod kontrolom Duha znači živjeti na način dostojan Božjeg poziva.

Kako ovo izgleda u praksi? 19. stih nudi tri izraza.

Prvo, Pavle spominje „psalme i himne i duhovne pjesme“. To može uključivati i čitanje odlomaka Svetog pisma naglas, govornu poeziju ili pjevanje, bilo u maloj grupi ili većoj grupi vjernika. Pominju se tri vrste pjesama. Psalmi se odnose na starosavezne pjesme koje pjevaju Jevreji i koje se dijele među hrišćanima. Himne su vjerovatno bile formalnije pjesme, namijenjene poučavanju, slične onoj koju je Pavle citirao u 14. stihu. Duhovne pjesme se mogu odnositi na spontaniju muziku čiji su stihovi fokusirani na Boga.

Pjevanje se samo povremeno spominje u Novom savezu, ali ima važnu ulogu u ranoj zajednici. Pavle i Silas pjevali su himne u zatvoru (Djela 16:25). Pavle je pisao o pjevanju rimskim vjernicima (Rimljanima 15:9), Korinćanima (1. Korinćanima 14:15), i Kološanima (Kološanima 3:16). Jakov upućuje vjernike da pjevaju hvalu Bogu (Jakov 5:13). Otkrivenje bilježi izraze pjevanja (14:3; 15:3-4). Konačno, Pavle dodaje: „pjesmom hvalite Gospoda u svojim srcima“. Vjernici mogu i pjevati glasom, i živjeti sa „pjesmom“ iznutra. Bog unosi radost u one koji su kontrolisani u Duhu.

Stih 20 dodaje još jedan izraz, a to je stav univerzalne zahvalnosti. Biti pod kontrolom Duha uključuje zahvalnost. Vjernik ispunjen Duhom je osoba koja je redovno zahvalna za ono što je Bog učinio u njegovom ili njenom životu.

Obratite pažnju kome treba da se zahvalimo kao vjernici ispunjeni Duhom: „Bogu Ocu u ime Gospoda našeg Isusa Hrista“. Ne zahvaljujemo se samo sebi ili drugim ljudima; zahvaljujemo Bogu. Otac je kroz Hrista primalac naše zahvalnosti u Duhu svetom. Bogu Ocu se pristupa preko Hrista. Otac je Izvor svega, a Hrist Kanal svega (1. Korinćanima 8:6).

Zanimljivo je da Pavle koristi tačnu frazu „Gospod Isus Hrist“

šest puta u ovom kratkom pismu (Efescima 1:2, 3, 17; 5:20; 6:23, 24). Prevedeno na savremeni jezik, u poslovnom vokabularu značenje izraza „Gospod“ odgovaralo bi pojmu „izvršni direktor“, dok Bog Otac ima funkciju „predsjednika“ ili vrhovnog autoriteta.

Pokornost u kontekstu hrišćanskog odnosa uključuje ideju stavljanja nekog drugog i njegovih potreba iznad nas samih. Ovo nije za ličnu korist, već radije iz „(straho)poštovanja prema Bogu“. Kada služimo drugima, služimo Gospodu (Matej 25:35-40).

Ovaj pristup je u oštroj suprotnosti sa svjetskom mudročću. U poslu se princip često uči da ili sebe stavimo na prvo mjesto ili da pomognemo drugima kako bismo imali koristi. Ipak, Pavle nudi bolji i viši put, napominjući da je naše služenje drugima služenje Gospodu. Ovo je važan princip u zajednici, na radnom mjestu i, kao što će pokazati sledeći stihovi, u kontekstu braka (Efescima 5:22-33). Ovo je važan dio oponašanja primjera Hrista, koji se podredio volji Očevoj i dao sebe kao žrtvu za nas.

22. stih započinje novi dio, koji se proteže do 33. stiha, na temu žena i muževa. Pavle je upravo spomenuo važnost međusobnog pokoravanja svih vjernika, u stihu 21. Ovdje on posebno primjenjuje ovaj princip u kontekstu braka.

On počinje sa ženama. Efescima 5:22-24 se često drastično izvlači iz konteksta i uveliko pogrešno tumači. Prvo, žene se trebaju pokoriti svom mužu. Ženama nije rečeno da se pokoravaju na sličan način svim muškarcima. Međutim, svi vjernici su pozvani da praktikuju oblik poniznog pokoravanja jedni drugima, kao što je navedeno u stihu 21.

Drugo, ovaj princip se posebno primjenjuje u braku. Oni u društvenom ili radnom kontekstu ili žena u odnosu na muža druge žene nisu uključeni. Ti muško-ženski odnosi ne nose isti nivo očekivanja koji Pavle dijeli u ovom stihu.

Treće, pokornost je zasnovana na tome da bude „kao Gospodu“. Pavle koristi odnos Hrista prema zajednici kao model odnosa hrišćanskog doma, tj. odnosa muža prema ženi i obrnuto. To ukazuje na ljubav

i poštovanje kao načelo, umjesto promjenljivog odnosa zasnovanog na osjećanjima ili trenutnom učinku. Ne potčinjavamo se Bogu rop-ski ili iz straha u smislu da će nas On kazniti. Žene ne treba da se pokoravaju svom mužu kao da im je robovlasnik. To nije ono što Pavle govori, već u ljubavi. Baš kao što se pokoravamo Hristu u ljubavi. Grčka riječ „hipotaso“ znači „staviti se na raspolaganju kao podrška“. Očito, Biblija uči određenoj hijerarhiji koja mora postojati da bi se održalo domaćinstvo i zdravi odnosi. Zbog pada u grijeh ljudska priroda je postala pokvarena i grešna, te stoga postoji i posebna potreba za glavom porodice. Ali uvijek se moramo podsjetiti da „vladanje“ u hrišćanstvu podrazumijeva najveću službu za druge (Matej 10:25-28). Dakle, lako je pogrešno tumačiti izjave da je muž glava kuće i dati im „tjelesno“ tumačenje.

Takođe treba napomenuti da se ovdje radi o braku, a ne o zlostavljanju. Svako u situaciji zlostavljanja mora tražiti ličnu sigurnost kao prvi prioritet. Ništa u Pavlovim učenjima, ovdje ili negdje drugdje u Bibliji, ne nalaže ženi da drži sebe ili svoju djecu fizički dostupnim za zlostavljanje od strane supružnika.

Pavle daje duhovnu osnovu za svoje pouke. On koristi analogiju Hrista (muža) sa zajednicom (ženom). Hrist je volio zajednicu pozvanih i dao svoj život za nju. Slično, muževi treba da vole svoje žene i da budu spremni da se odreknu sebe u njihovo ime (Efescima 5:25-29). Žene treba da pokazuju odanost svojim muževima slično pozivu zajednici da voli Gospoda.

Pavle takođe primjećuje da je zajednica Hristovo „tijelo, a on je sam njen Spasitelj“. Koristeći ovu analogiju, muž i žena su jedno tijelo (Efescima 5:31). Pozvani su da žive ujedinjeni, služeći jedno drugom zajedno. Ne radi se o tome da je jedna osoba bolja od druge. Umjesto toga, ovo je uzajamno pokoravanje koje poštuje Boga i pokazuje ljubav. Isus je poglavar zajednici i ovo je model bračnog pokoravanja koji Pavle ima u vidu.

Pokornost od strane supruge uključuje sve aspekte odnosa. To ne znači da su žene obavezne da se odreknu svih svojih preferencija,

uvijek radeći ono što njihovi muževi žele. Pokornost, kada je povezana s Hristom, fokusira se na pokazivanje ljubavi i služenje njemu. Isto tako, žene koje se pokoravaju „u svemu“ fokusirane su na pokazivanje ljubavi i služenje svojim muževima. Žena koja pokaže ovu dubinu ljubavi smatra se pobožnom. Izreke 31:10-31 nude slične osobine za opisivanje principa pobožne žene. Sveto pismo takođe pruža primjere pobožnih žena kao što su Sara, Ruta i Marija koje su voljele Gospoda i pokazivale odgovarajuću ljubav svojim muževima.

Kao i kod stihova 22 i 23, ova uputstva se ne mogu izvući iz konteksta stihova od 25 do 29. Muškarci su takođe pozvani na bračne obaveze. Konkretno, da vole svoje žene na isti način na koji je Isus volio zajednicu. To znači požrtvovano, ponizno vođstvo s puno ljubavi. Pavle ne zagovara mušku diktaturu ili žensko ropstvo.

Pavle prebacuje fokus na muževe. Prvi i najvažniji prioritet za pobožnog muža je da voli svoju ženu – s posebnim naglaskom na akciju. Pavle takođe pruža visok standard za ljubav koju muž treba da izrazi svojoj ženi: Hristov primjer za zajednicu vjernika. Muževljeva ljubav treba da uključuje duboku, doživotnu posvećenost i spremnost da se u njeno ime podnese sve potrebne žrtve.

Muževi su pozvani na nivo posvećenosti koji uključuje ljubav do smrti. Iako mu se kao vođi porodice daje autoritet, adekvatna odgovornost se često zanemaruje. Muž mora voljeti svoju ženu, posvetiti svoj život ostanku sa svojom ženom i biti spreman umrijeti za svoju ženu ako je potrebno. Žene su u braku obavezne na pokornost (Efescima 5:22-24). Savremeni humanizam odbacuje ovo načelo, snažno propagirajući „rodnu ravnopravnost“ i protivljenje „patrijarhatu“. Bez obzira na to, biblijski standard za muževe svakako bi mogao bolje da se primijeni među današnjim hrišćanskim muškarcima, ako hoće da „oponašaju Boga“ (Efescima 5:1).

Pavle duhovnim riječima objašnjava šta je Hrist uradio za zajednicu pozvanih u stihovima 26-27. Hrist je posvetio zajednicu „kupaњem u vodi“, što je simbolika pranja od grijeha i krštenja. On je posvetio i u Riječi, što se uopšteno može odnositi na čitavo Sveto

pismo, ali i specifično na Hristov nauk učenicima dok je bio na zemlji (Jovan 6:63). To su riječi vječnog života (Jovan 6:68).

Cilj Hristove misije je dovođenje zajednice pozvanih do čistote i konačnog spasenja. On je u tom smislu posvećuje kako bi bila „bez mane“.

Baš kao što Hrist tretira zajednicu vjernika, muževi treba da vole svoje žene. Govoreći ovo, Pavle postavlja ultimativni standard u poređenju bračnog odnosa sa Hristom i zajednicom. Takav stav onemogućava opravdanje zlostavljanja, maltretiranja ili napuštanja. U stvari, Pavle traži da muževi vole svoje žene „kao svoja tijela“. Ovo uključuje ličnu njegu, vrijeme i opskrbu. Čovjek ne bi ostavio svoje tijelo „bez nadzora“ ili bez brige dugo vremena. Isto tako, ne bi se trebao ponašati prema svojoj ženi na ovaj način. Stari savez je čak opisao napuštanje od strane muža kao čin nasilja (Malahija 2:16).

Važno je zapamtiti da „ljubav“, kako se koristi u Bibliji, znači mnogo više od jednostavnih osjećaja. To uvijek dolazi sa očekivanjem akcije: činiti dobro u ime te osobe. Ovaj stih koristi grčki korijen riječi *agape*, koja se odnosi na nesebičnu, požrtvovanu brigu za dobrobit nekog drugog.

Iz tog razloga, Pavle primjećuje da ljubav prema svojoj ženi – kroz postupke – ima praktične koristi i za muža. Ako muž želi bolji život, on to može učiniti dijelom tako što će više ulagati u vlastitu ženu. Ljubav iskazana ženi sigurno nudi brojne prednosti mužu, uključujući jedinstvo, bolje roditeljstvo, manje sukoba, manje stresa i druge faktore.

Jedan razlog zašto Pavle kaže muževima da vole svoje žene kao same sebe je taj što nas ljudska priroda neizbježno vuče da se brinemo o sebi spremnije nego o bilo kome drugom. Čovjek instinktivno „hrani i njeguje“ svoje tijelo. Slično, muž bi trebao imati instinktivnu želju da njeguje svoju ženu. Ovo se dešava u kontekstu žive samopožrtvovanja, kao što je detaljno opisano u stihu 25.

Još jednom, poređenje je sa Hristovim odnosom sa vjericima. Standard je Hrist, a ne neki ljudski odnos koji je sklon neuspjehu.

Ovo uključuje ideju kontinuiranog učenja i rasta. Nikada ne postoji tačka u kojoj muž može tvrditi da savršeno voli svoju ženu i da nema prostora za poboljšanje. Voljeti svoju ženu je doživotna težnja koja nalikuje doživotnoj potrazi za ličnim duhovnim rastom.

Vjernici su ujedinjeni u Hristu i sa Hristom. Naš identitet se nalazi u njemu. Pavlova namjera u ovom dijelu je pomoći muževima i ženama da shvate da dijele sličan „tjelesni“ međusobni odnos. To nisu dvije osobe koje žive u istom domaćinstvu; oni su sada jedna jedinica ili „jedno tijelo“.

Ovaj koncept jednog tijela nalazi se u Postanju 2:24 kad su Adam i Eva ujedinjeni u braku. Isus je potvrdio ovaj plan za brak i u svojoj službi (Matej 19:5-6; Marko 10:8). Pavle na drugim mjestima primjećuje ovo načelo u 1. Korinćanima 6:16 kako bi naglasio potrebu za seksualnom čistotom i bježanje od preljube i prostitucije.

Kao i kod ostalih Pavlovih komentara o muškarcima i ženama u braku, kontekst je kritičan. Ništa u Pavlovim uputstvima ne dopušta muškarcima da budu zlostavljači ili tirani u svom braku, uprkos želji određenih kultura da opravdaju upravo to. Istovremeno, ovi odlomci ne ostavljaju prostora suprotnom stavu: da žena treba da očekuje od muža da udovoljava svakom njenom hiru. Postoji očekivanje uzajamne brige, nesebičnosti i duhovnosti koje Pavle zahtijeva od bračnih parova. Kada se ovo proživi, različiti problemi koje društvo stvara između muževa i žena prirodno nestaju.

Iako je Pavlovo pismo nadahnuto, dodatno je ojačano njegovom upotrebom i doslednošću s prethodnim otkrivenjem. Brak je definisan za Božji narod od najranijih vremena i nije promijenjen u ranoj zajednici. Umjesto toga, Pavle je ponovio ovo učenje i dao još viši standard upoređujući bračni odnos sa Hristom i zajednicom vjernika.

U 32. stihu Pavle ponovo koristi izraz „tajna“, uobičajenu riječ u ovom pismu (Efescima 1:9; 3:3, 4, 6, 9; 6:19). Tajna koju ovdje ima na umu nije brak, već odnos između „Hrista i zajednice“. To nije bilo otkriveno – objašnjeno – prije Hristovog vremena, ali sada je bilo jasno da je Isus došao da ponudi spasenje svim ljudima, čineći jednu

porodicu od svih koji vjeruju u Isusa kao Spasitelja.

Ovo je glavna tema Pavlovog pisma hrišćanima u Efesu: da su svi ljudi jedno u Hristu. Naglasak više nije samo na Jevrejima kao Božjem narodu; sada su svi koji vjeruju u Isusa jedno tijelo (Efescima 3:6). Pavle ovu tajnu u ovom stihu naziva „velikom“, riječju koja se odnosi na važnost ovog principa za vjernike u ranoj zajednici. I danas se možemo radovati što ljudi svih nacija, plemena i jezika mogu biti ujedinjeni u Hristu (Otkrivenje 7:9).

Ova ideja se takođe primjenjuje u kontekstu braka. Pavle je upravo opisao kako žene treba da se pokoravaju svojim muževima kao Hristu, a muševi treba da vole svoje žene kao što je Hrist volio zajednicu. Ovdje on povezuje ove niti u ideju da su svi vjernici, bez obzira na rasu ili pol, jednako naslednici Božji kroz Isusa Hrista.

Pavle zaključuje svoje riječi o braku 33. stihom, sumirajući s dvije izjave.

Prvo, on ponavlja da muškarcima treba da vole svoje žene – što znači na djelu, ne samo u emocijama – koliko i sami sebe. Muševi moraju brinuti o svojim ženama sa istom brigom koju pokazuju za održavanje vlastitih interesa. Kada muševi vole svoje žene kao same sebe, oni nude primjenu Velikog uputa za brak (Matej 22:34-40).

Ovo je u suprotnosti sa prirodnim odnosom čovječanstva prema muškarcima i ženama. Istorijski gledano, većina društava žene smatra inferiornim i manje zaslužnima za brigu od muškaraca. Žene su kroz svjetsku istoriju prolazile nemjerljivo bolje jer je hrišćanstvo zamijenilo paganizam. Danas žene koje žive u nacijama sa hrišćanskim nasleđem uživaju daleko veća prava od onih koje žive u nacijama bez takve istorije.

Drugo, Pavle uči žene da budu marljive u iskazivanju poštovanja prema svojim muževima. Opet, ovo je u suprotnosti sa mnogim kulturnim preferencijama. Čini se da moderno društvo posebno uživa u ideji žena koje su pokroviteljske, bez poštovanja ili nerazumne prema svojim muževima. Ono što bi neki nazvali „osnaživanjem“ rodne ravnopravnosti i ljudskih prava, Biblija bi smatrala otrovom. Međusobna

ljubav, poštovanje, jedinstvo i pokornost su recept za brak koji poštuju Boga.

S obzirom da je Pavle tako jasan jezik fokusirao na temelje hrišćanskog braka, vjerovatno je bilo problematičnih brakova među efeškim vjernicima. Ovo nije iznenađujuće, s obzirom na to da su mnoge kulture, posebno stari Rim, podučavale koncept braka drastično u suprotnosti s Božjim planom.

Hrišćanski brak ne garantuje da će biti bez problema, ali postoje pobožna rješenja. Pavle nudi nadu onima koji se bore da poštuju Boga u braku, ističući Isusov primjer kao mjerilo za one koji žele pokazati veću ljubav između muževa i žena.

6. Božja ratna oprema za hrišćane

Stihovi od 1 do 3 nude kratak skup uputstava za djecu. 1. stih nudi sažetak jasno napisan djeci koja još uvijek žive pod starateljstvom svojih roditelja. Ovdje je naglasak na pobožnoj poslušnosti. Ovo nije slijepa ili bezumna saradnja (Djela 5:39). Umjesto toga, ovo je pokornost utemeljena na ljubavi prema Bogu.

Za djecu da slušaju svoje roditelje izričito se kaže da je to „pravedno“ ili „ispravno“. Bog često daje jasne moralne upute u Svetom pismu. Poslušnost djece roditeljima je jedan od ovih mandata o kojima se ne može pregovarati. Ne bi trebalo biti neobično očekivati od djece da slijede upute svojih roditelja. Ne samo da su roditelji odgovorni za dovođenje djeteta na svijet, oni imaju mnogo bolji pogled na ono što je najbolje za dijete. Čak i kada je instrukcije roditelja teško razumjeti, djeci je dobro da vjeruju i slušaju ih. Na ovaj način, dinamika roditelj-dijete treba da bude snažna alegorija za odnos između svakog od nas i Boga.

Pavle se ponovo poziva na Dekalog, konkretno na Peti uput koji se nalazi u Izlasku 20:12, gdje stoji: „Poštuj svog oca i svoju majku da ti se produže dani na zemlji koju ti daje Gospod, tvoj Bog.“

Pavle napominje da je od Deset uputa ovo uputstvo prvo koje ima eksplicitnu posledicu. Obećanje je blagosloven, dug život. Konkretno, ovo je obećanje svima koji poštuju Boga na ovaj način. Ali, u opštem smislu, ovo je zdravorazumska istina koja se odnosi na sve. Djeca koja prerastu u nepoštovanje i neposlušnost prema roditeljima obično imaju mnogo teži život. Učenje poštovanja legitimnog autoriteta ključno je za lični uspjeh.

U isto vrijeme, Pavlove upute ovdje će naglasiti da roditelji imaju odgovornost podsticati poslušnost kod svoje djece, umjesto da ih frustriraju. Poštovanje i ljubav moraju biti obostrani.

Nakon tri stiha posvećena tome kako djeca treba da slušaju

roditelje, jedan stih je dat posebno za očeve. Kao glava domaćinstva, otac je zadužen za krajnju odgovornost za način na koji se djeca odgajaju. U praksi, ovo uputstvo je namijenjeno za oba roditelja i Pavlovi čitaoci bi ga tako razumjeli.

Očevima je rečeno da ne uznemiravaju i ne iritiraju svoju djecu. Grčka riječ je *parorgizete*, što implicira razdraženost ili frustraciju. U praksi, to znači izbjegavanje nepravednog i okrutnog ponašanja, ili očiglednog favorizovanja. Pobožni očevi ne treba da guraju svoju djecu ka gnjevu. Ljutnja ponekad može biti zdrava emocija, ali često može dovesti do grijeha (Efescima 4:26).

Umjesto toga, očevi (roditelji) dobijaju pozitivni nalog da ih „odgajaju“. Drugim riječima, od hrišćana se očekuje da budu snažno uključeni u podizanje vlastite djece. Pominju se dvije oblasti. Prvo, Pavle uključuje disciplinu. Disciplina je uključivala učenje samokontrole i sposobnost suzdržavanja od ličnih želja kako bi se učinilo ono što je ispravno. Drugo, Pavle dodaje „pouku Gospodnju“. Trebali bismo biti uključeni u poučavanje naše djece o Božjim putevima kroz obrazovanje i primjer. Imamo veliku odgovornost kao roditelji da vaspitavamo našu djecu da upoznaju Boga i Isusa Hrista. Mnogo je roditelja koji pokušavaju odgajati svoju djecu na sekularan način i time odstranjuju Boga iz njihovog života. Drugi daju o Bogu vrlo pogrešnu sliku. Djeca često projektuju svoju sliku oca na Boga i, ako je otac okrutan, ako je otac nerazuman, ako se otac uvijek obrušava na svoju djecu za svaku njihovu grešku, to je vrsta slike koju će projektovati na Boga. I Bog im više neće biti ljubazan, dobronamjeran Otac, već tiranin od kojeg žele pobjeći. Oni to rade onog trenutka kad dođu u godine kada mogu napustiti dom.

Prema Svetom pismu, otac odgaja dijete koje voli (Izreke 3:12), poučava ga (Izreke 13:1) i brine o svojoj djeci (Izreke 19:14).

Stihovi od 5 do 9 pružaju Pavlove upute za sluge i gospodare. Dok Novi savez ne podstiče ropstvo, niti ga napada ni osuđuje, jevanđelje je protiv ropstva. Ali Hrist nije došao da promijeni društveni poredak, sistem ovog svijeta jer zna da se svijetu bliži kraj. Jevanđelje

je promjena iznutra, a kada se to dogodi onda se i sve drugo mijenja na bolje. Bog će jednog dana stvoriti novo nebo i novu zemlju u kojima će vladati pravednost, mir i ljubav. U 5. stihu, Pavle primjećuje važnost poslušnosti prema gospodarar. Zabilježena su tri specifična aspekta. Prvo, Pavle spominje „strah i poštovanje“. Termini ne impliciraju teror ili život u strahu. Umjesto toga, ovo nosi ideju poštovanja.

Drugo, Pavle dodaje da služenje treba da se vrši sa „iskrenim srcem“. Sluga ne treba da pokušava da prevari gospodarar, već da se iskreno trudi da dâ sve od sebe.

Treće, Pavle postavlja najviši mogući standard u izjavi da poslušnost sluge treba da bude kao služenje Hristu. Ovo bi bio težak izazov, posebno za sluge pod vlašću surovih ili iritantnih gospodarar. Iako su sluge u Efesu živjele u relativno prijatnim uslovima, u poređenju sa afričkim robovima koji su radili u Americi, nisu svi živjeli tako. Čak i u najgorim situacijama, Pavle je želio da sluge pokažu Hristovu ljubav. Pavle je često tražio slobodu za robove (Filimonu 1:15-16), ali je takođe ohrabrivao one u ropstvu da i dalje žive za Hrista.

Pavle se bavi problemom činjenja stvari samo radi dobijanja tuđeg odobravanja. On to naziva doslovno „način usluživanja očiju“, ili problem napornog rada samo kada su oči gazde direktno uprte u nas. Pavle takođe bilježi ovaj tip ponašanja kao „ugodan ljudima“. Neki služe, ali to rade iz pogrešnih motiva. Ovo može biti da se osjećaju dobro u vezi sa sobom ili da impresioniraju nekog drugog, kao u ovom kontekstu. Ovo može uključivati i one koji nastoje da urade što je manje moguće, dok „priređuju šou“ kako bi nadglednik pomislio da rade više nego što zaista jesu. Pavle osuđuje sve ove postupke, nazivajući robove umjesto toga „Hristovim robovima“.

Hristov sluga, ili sluga Gospodnji (kao što je Ilija ili Jovan Krstitelj), ne bi služio samo kada ga drugi vide, već u svako doba i na slavu Božju. Kao što Pavle kaže, Božje sluge treba da služe „vršeci volju Božju iz srca“. Nije pogrešna služba, već je pogrešan stav, kada sluga radi samo da bi ga drugi primijetili, ali ne i na slavu Božju.

Hrišćanski sluga treba raditi s pobožnim stavom bez obzira na okolnosti. Pavle je dao ogroman primjer u ovoj oblasti. Iako je bio u zatvoru, pisao je ohrabrujuća pisma vjernicima i dijelio jevanđelje dok je bio u kućnom pritvoru. Nije dopustio da ga ropstvo spriječi da živi s pobožnim stavom i upućivao je druge da čine isto.

Pobožan stav je mnogo lakši kada sluga na svoj posao gleda kao na rad „Gospodu“. Sve treba da činimo na slavu Božju (Kološanima 3:17). Iz ove perspektive, možemo odgovoriti stavom i životom koji poštuje Boga i pokazuje ljubav prema drugima u najtežim kontekstima.

Ovo je još lakše kada i onaj kome služimo ima pobožan pristup. Međutim, bez obzira na to da li naš šef radi ispravno, mi kao hrišćani pozvani smo da budemo dobri primjeri.

Pavle u 8. stihu proširuje princip koji je upravo dao za sluge na sve vjernike. Kad god hrišćanin služi dobrim djelima, iz dobrog srca, „dobiće to od Gospoda, bilo da je rob ili slobodan.“ Oni koji blagosiljaju druge biće blagosloveni od Gospoda.

Ovo se ponekad miješa sa idejom karme, iako to nije ista stvar. Karma je vjerovanje u istočnjačkim religijama da će sve što osoba čini biti vraćeno nazad. Preciznije, da radnje osobe stvaraju ravnotežu dobra i zla na šta moraju računati u svojoj sledećoj reinkarnaciji. Ovo nije ono što Pavle misli. Umjesto toga, Gospod nagrađuje one koji služe drugima. On može blagosloviti vjernike i u ovom i u budućem životu za dobra djela, iako će mnoge nagrade biti poznate samo na nebu.

Ovaj stih takođe pojašnjava da se princip primjenjuje na bilo koju vrstu radnika, robove ili druge. Mnogi danas uživaju u zapošljavanju koje je dobrovoljno. Ipak, princip činjenja dobra za druge, u kontekstu svog rada, i za slavu Božju, i dalje je važan. Pobožne radne navike odaju čast Gospodu, pokazuju pozitivan primjer drugima, pružaju bolje radno okruženje i otvaraju mogućnosti da se Hrist dijeli s nevjernicima.

Pavle se napokon obraća gospodarima i sugeriše im da „prestanu

sa prijetnjama“. U kulturi u kojoj su gospodari i robovlasnici dobili slobodu da zlostavljaju svoje sluge, Pavle je učio direktno protiv ove prakse. Njegov rezon je zasnovan na njihovom zajedničkom Gospodu. Ovo je snažan podsticaj za gospodara, odnosno robovlasnika, da pazi kako se ponaša prema onima nad kojima ima moć. Gospodari su bili (i jesu) odgovorni Bogu za svoja djela prema onima koje vode. Dok Pavle na drugim mjestima poziva da se robovi oslobode (Filimonu 1:15-16), osnovna ideja vrijedi bez obzira na kulturu ili zakone.

Pavle zatim podsjeća gospodare da „nema pristrasnosti“ s Bogom. On neće pokazati naklonost onima koji imaju više novca ili uticaja. Bog sudi savršeno i pravedno, podsjećajući gospodare da se od njih zahtijevaju pobožna djela bez obzira na njihov zemaljski status. Zlostavljanje drugog, u Božjim očima, ne opravdava se odnosom gospodar-rob, niti odnosom poslodavac-zaposleni. Ovo se sasvim uklapa sa Pavlovim sličnim učenjem o uzajamnim odgovornostima muževa i žena (Efescima 5:22-33), te djece i roditelja (Efescima 6:1-4).

Oblačenje kompletne Božje ratne opreme

Stihovi od 10 do 20 su poznati i dobro korišteni dio Svetog pisma. Pavle završava svoja praktična učenja nizom analogija, upoređujući aspekte hrišćanske vjere sa opremom koju nosi vojnik.

10. stih predstavlja opštu motivaciju za Pavlove upute. Naime, to je snaga, kroz Gospoda i od Gospoda. Pavle je svoje pismo otvorio molitvom da efeški hrišćani dobiju mudrost i znanje (Efescima 1:15-23). Ovdje, nakon što je raspravljao o primjeni te mudrosti u stvarnom svijetu, Pavle primjećuje da se vjernik ne oslanja na vlastitu snagu, već na Božju moć da bi izvojevao pobjedu u životnim bitkama.

Sledeći stihovi će ponuditi nacrt svakog dijela metaforičkog Božjeg oklopa. Svaki komad povezuje se s područjem duhovnog života važnom za oslanjanje na Božju snagu. Pavlov prikaz ovih komponenti će se završiti fokusiranjem na molitvu (Efescima 6:18-20), opet moleći Boga za snagu i uspjeh u borbi. Samo oslanjajući se na

Boga, kroz ove duhovne alate, možemo pobijediti duhovno zlo i uspjeti živjeti Božju volju.

Pavle je lično sebe vidio i kao duhovnog ratnika. U stvari, on je često bio ratni zarobljenik, u određenom smislu (Efescima 6:20), ali je još uvijek bio uključen u bitku da dopre do drugih sa radosnom viješću o Isusu.

Pavle počinje sa dva važna kvalifikatora u 11. stihu. Oni daju korisnu perspektivu o tome kako ove različite komponente treba da funkcionišu i zašto su važne. Njegovo upozorenje da se „obuče“ ova oprema je takođe poučno: hrišćani moraju biti promišljeni u korišćenju ovih oruđa.

Prvo, vjernici moraju planirati korišćenje svih alata koji su im dostupni. Jedan ili dva komada nisu dovoljni, posebno u svjetlu druge kvalifikacije, a to su planovi Sotone. Samo sa svakim komadom Božjeg oklopa vjernik se može adekvatno suprotstaviti đavolskim planovima. Baš kao što rimski vojnik nije mogao razumno ući u bitku s djelimičnim oklopom ili samo sa nekim svojim oružjem, vjernik neće biti tako uspješan u duhovnoj borbi osim ako nije uključen svaki dio Božjeg oklopa.

Drugo, Pavle rad đavola protiv vjernika naziva „šemama“ ili „spletkama“. To ukazuje na koordiniran plan napada na vjernike. Jasno je da Pavle nema na umu fizičko nasilje, već duhovnu bitku (Efescima 6:12). Nadalje, čini se da đavo posebno nastoji uništiti dobro djelo svih vjernika. Srećom, njegova moć ne može se porediti sa moći dostupnom preko Boga. Međutim, vjernici se moraju moliti i u potpunosti se osloniti na Božije resurse kako bi bili čvrsti (Efescima 6:13) protiv njegovih napada. Potpuno korišćenje Božjeg oklopa ključno je za preživljavanje ovog duhovnog napada.

Zanimljiva je i činjenica da su ovi alati namijenjeni hrišćanima da se „suprotstave“ đavolu. To ne sugerise osvajanje, vođenje napada ili druge vrste atakovanja. Dok su vjernici pozvani da govore protiv zla (2. Korinćanima 10:5), trijumf nad Sotonom prvenstveno uključuje čvrstu odbranu i dopuštanje Hristu da odnese konačnu pobjedu.

Pavle u 13. stihu potvrđuje da je naša bitka zaista duhovna, a ne fizička. Neprijatelji sa kojima se suočavamo, na kraju krajeva, nisu ljudi ili predmeti. Đavo ih može koristiti kao dio svog napada (ljudi ili ljudske ustanove mogu služiti kao ekspoziture Sotone), ali naš pravi protivnik nisu drugi ljudi: to je grijeh i sila zla. Mi smo na teritoriji koja pripada Sotoni, neprijatelju Boga i čovjeka, i on će učiniti sve da zadrži lojalnost svojih podanika ili da povrati lojalnost onih koje je izgubio kad su prešli na Hristovu stranu.

Drugo, Pavle identifikuje naše duhovne neprijatelje. Ova lista se obično tumači kao neodređeno navođenje „činova“ unutar demon-skih legija. Čini se da „vrhovni poglavari“ ukazuju na najviši nivo zlih duhovnih sila. „Vladari“ se odnose na opšte snage zla koje napadaju vjernike. Čini se da se „kosmičke sile“ odnose na univerzalnu prirodu ove duhovne bitke. „Sile zla na nebesima“ ponovo naglašava bitku izvan ovog svijeta. Duhovne bitke se mogu odvijati na svim nivoima, bilo gdje širom svijeta i šire.

Ne bi trebalo da nas iznenadi postojanje hijerarhije među palim anđelima, kao ni različiti rangovi ili zaduženja demona. Oni imaju višemilenijumsko iskustvo u bavljenju ljudima i stoga je razložna pretpostavka da su „specijalizovani“ u određenim oblastima i da „pokrivaju“ određena područja.

Zbog širokog opsega i moći duhovnog zla s kojim se suočavaju vjernici, Pavle podsjeća hrišćane da su sva ova oruđa od ključne važnosti.

Pavle često grupiše međusobno povezane duhovne ideje kako bi naglasio njihovu važnost. Primjer je njegovo upućivanje na „rod“ Duha, koji spominje kao ukupno devet atributa (Galatima 5:22-23). Ovo je književna tehnika koja podrazumijeva da su sva navedena područja bitna za vjernika. Time se izbjegava pogrešno tumačenje odabira instrukcija koje osoba želi slijediti, a zanemarujući druge.

Onima koji obuku puni Božji oklop obećavaju se određene beneficije. „Zli dan“ se može odnositi na bilo koji trenutak duhovnog napada. Ne odnosi se na budući scenario „poslednjih dana“. Vjernici

moraju stalno biti na oprezu, živeći pripremljeni s Božjim oklopom. Takođe, vjernici koji nose Božji oklop mogu „stajati čvrsto“, fraza koja se koristi u vezi s uspjehom s Bogom u Starom savezu (Izlazak 14:13; 2. Dnevnika 20:17; Psalam 89:28; Isaija 46:8; Danilo 11:32).

Kao i kod 11. stiha, fraze korištene u 13. stihu snažno impliciraju odbranu nad napadom. Ovo ne znači da hrišćani nikada nisu pozvani da se aktivno bave obmanama (2. Korinćanima 10:5). Umjesto toga, to je podsjetnik da će u našoj duhovnoj borbi Bog izvojevati pobjedu. Nismo pozvani da se tužimo protiv Sotone, već da izdržimo njegove napade dok Hrist ne osvoji konačni trijumf.

U nastavku Pavle opisuje djelove odjeće rimskog vojnika onim redosledom kojim bi bili obučeni.

Prvo, Pavle spominje „pojas istine“. U to vrijeme, kaiš se vezivao oko struka, a ne kopčao. Stoga je bio „učvršćen“ kao što Pavle primjećuje. To nisu bile tanke, lijepe trake tkanine. Vojnički pojas je bio debeo i čvrst, pomalo kao ono što bi moderni ljudi nazvali „pojasom dizača tegova“. Ostatak vojničkog oklopa povezan je sa ovim pojasom. Za hrišćanina, istina mora da bude sigurno povezana s nama, za naš uspjeh. Istina, kako ju je Pavle definisao, uključuje tačne informacije o Bogu i Isusovoj radosnoj vijesti (Efescima 1:13; 4:15, 21, 25). Sa logičkog stanovišta, ovo je takođe razumna izjava. Istina „spaja“ sve ostalo u šta vjerujemo. Bez ujedinjene istine, imamo samo nepovezane djelove.

Drugi je „oklop (naprsnik) pravednosti“. Pomenuti pojas bi držao naprsnik na mjestu, kao i korice za držanje mača (Efescima 6:17). Rimski naprsnik bi se obično pravio od bronzne i pokrivao bi vitalne djelove tijela (srce, pluća, stomak). Ispravnost, ili činjenje onoga što je ispravno, ključna je za zaštitu života vjernika kroz duhovnu borbu. Takođe, oklop je primarno sredstvo identifikacije: ovo je jedan od jasnijih načina da se vojnici međusobno prepoznaju u borbi. Isto tako, hrišćansko ponašanje ima za cilj da ih svijetu i drugim vjericima identifikuje kao Hristove sledbenike.

Rimski vojnici su obično nosili sandale koje su im omogućavale

da se brzo kreću tokom bitke i pružale zaštitu njihovim stopalima. Ovdje Pavle zamišlja obuću kao „spremnost koju daje jevanđelje mira“. Cipele su činile vojnika „spremnim“ za ulazak u bitku. Jevanđelje mira isto tako čini vjernika spremnim za duhovnu borbu. Svako ko je hodao vani bez cipela zna da su neka područja gotovo zabranjena kada ste bos. Cipele vam daju mogućnost da idete skoro svuda. Cipele takođe pružaju vuču. Jevanđelje učvršćuje našu vjeru u određene osnovne, univerzalne istine. Bez toga, otkrili bismo da nam temelj klizi.

Jedan od najčešćih problema savremenog svijeta je stres. Ipak, mir dat kroz jevanđelje je odgovor na većinu naših svakodnevnih briga. Svoju brigu možemo prepustiti Bogu jer se On brine za nas (1. Petrova 5:7). Nadalje, povezivanje koncepta „cipela“ s jevanđeljem mira može takođe sugerisati ideju da vjernici uzimaju jevanđelje u svakodnevne bitke, dijeleći ga gdje god da idu (Matej 28:18-20). Vjernicima je dato jevanđelje mira kako bi bili spremni za bitku i pomogli drugima koji su suočeni s duhovnim napadom.

Oni koji uče borilačke vještine znaju da je postavljanje nogu početak svake borbe. One utiču na ravnotežu, хват, snagu i kretanje. Na isti način, temelj našeg svakodnevnog hrišćanstva je jevanđelje.

Jedno od najvažnijih oruđa drevnih vojnika bio je štit. Bilo je bitno zaštititi se od neprijateljskih napada, bilo mačevima, strijelama, kamenjem, kopljima ili drugim napadima. Ovo je bilo tako moćno oruđe da se štitovi često povezuju sa snagom u Starom savezu. Bog sebe naziva štitom Abram (Postanje 15:1) i služio je kao štit Izraelu (Ponovljeni zakon 33:29). Korišteni u formacijama, saradujući s drugim vojnicima, štitovi su bili odlučujuća oprema u mnogim bitkama.

Vjera je, u ovom slučaju, ono što odbija napade neprijatelja. Ostali djelovi oklopa će zaštititi vojnika ako se zaobiđe štit. Ali najjača odbrana je štit: on zapravo štiti ostatak oklopa! Imajte na umu, međutim, da se analogija sa „štitom vjere“ takođe suprotstavlja čestoj kritici religije kao „slijepe vjere“. Štitovi su svrsishodni instrumenti, a ne zidovi iza kojih se treba sakriti. Štitovi, po svojoj prirodi, imaju

za cilj da se koriste sa strategijom, sviješću i saradnjom.

Ljepota rimskog štita bila je njegova sposobnost da se odupre gotovo svakoj vrsti napada. U tom kontekstu, Pavle primjećuje da štit vere „može ugasiti sve plamene strijele zloga“. Napad koji spominje su vatrene strijele, uobičajena taktika u drevnom ratu. Čak je i rimski oklop mogao biti proboden strijelom. Štitovi skloni da se zapale bili su ranjivi. Rimski štitovi bili su obloženi kožom i obično su natopljeni vodom prije bitke. Drugim riječima, onaj koji pruža oklop daje svojim trupama opremu savršeno prikladnu za preživljavanje neprijateljskog napada.

Takođe primijetite da je napad od „zlog“, Sotone. Na drugim mjestima, Isus uči da se molimo za zaštitu od Sotone kao zloga (Matej 6:13). Sotona ne može biti posvuda odjednom jer on nije Bog, ali čini se da Pavle ukazuje na to da Sotona pokušava da napadne svakog vjernika kojeg može. Poput vojnog komandanta, on može napasti hrišćane indirektno preko svojih demona.

Zanimljivo je da je štit jedini odbrambeni dio oklopa koji može zaštititi i druge ljude. Drevni vojnici su se obično borili u formaciji, spajajući svoje štitove. To je značilo da je svaki čovjek štitio i sebe i druge svojim štitom. U zajednici vjernika ključna je saradnja, jedinstvo i svetost. Kada radimo „u formaciji“, mi formiramo zid vjere koji cijelu zajednicu čini sigurnijom i jačom.

Kaciga su neophodne u borbi. Kaciga može zaštititi od kamenja, ručnog oružja, projektila, šaka, udara o tlo ili drugih napada usmjerenih na glavu. Vojnici su znali da jedan udarac u glavu može značiti katastrofu u borbi. Iz tog razloga, kaciga čini više za opuštanje vojnika nego gotovo bilo koji drugi komad oklopa. Pavle povezuje kacigu u oklopu Božijem sa spasenjem. Spasenje je u konačnici najbolja zaštita od Sotone, budući da nas ništa, čak ni Sotona, ne može odvojiti od ljubavi Božje u Hristu (Rimljanima 8:37-39).

Osim toga, Pavle spominje „mač Duha, koji je riječ Božja“. Ovo je prvo spomenuto ofanzivno oružje. Mač se koristio za ubijanje i poraz neprijatelja tokom napada. Tipični rimski mač nije bio dugo,

glomazno oružje. Umjesto toga, bile su kratke oštrice, lake za siječanje i brze u borbi. Pavle ovdje koristi izraz *machairan*, koji se posebno odnosi na mač s kratkim oštricama ovog tipa. Na isti način, Božja Riječ pomaže da pobijedimo naše neprijatelje tokom duhovnih napada. Tokom Isusovih iskušenja od strane Sotone, Isus je koristio Sveto pismo u sve tri prilike da savlada iskušenje (Matej 4:1-11). Oni koji proučavaju i poznaju Sveto pismo najbolje mogu „uzvratiti udarac“ iskušenju i spriječiti đavola da ih skine s položaja.

Takođe treba napomenuti da su mačevi, kao moćno oružje, podložni zloupotrebi. Mač kojim se pravilno rukuje, koji se koristi kako je vojnik poučen, djelotvorno je oruđe. Ali, vojnik koji zama-huje mačem divlje ili nemarno, podložan je da ozljedi sebe ili druge. Isto važi i za Bibliju, „mač Duha“. Nepravilna, nemarna ili buntovna upotreba Biblije uzrokuje bol, štetu i duhovno propadanje.

Nakon što je opisao djelove Božjeg oklopa, Pavle dodaje još jedan važan dio duhovne bitke: molitvu. Ovo nije dio duhovnog oklopa, ali je od suštinskog značaja za pobjedu u duhovnim bitkama. Zašto? Molitva nas povezuje sa Božjom snagom, koja je neophodna da bismo pobijedili duhovne neprijatelje. Komunikacija u borbi je često razlika između pobjede i poraza. Ovo je posebno tačno kada se govori o vojnicima koji slušaju uputstva svog komandanta.

Pavle zatim bilježi neke specifične primjene molitve u stihovima 18-19. Prvo, vjernici treba da se mole „u Duhu“. Naše molitve nisu samo naše misli ili naše želje, već ih treba upražnjavati u pokornosti Bogu.

Sledeće, treba da budemo „budni“. Iako se možda ne molimo doslovno svake budne sekunde, nikada nije dobro vrijeme da se molitva ostavi po strani. To je oruđe koje moramo imati u stalnoj upotrebi (1. Solunjanima 5:17).

Treće, molitva je nešto što treba raditi „sa svom istrajnošću“. Ne molimo se jednom svaki dan, a onda prestanemo. S Bogom treba da razgovaramo uporno i o svim stvarima. Ništa nije preveliko ili premalo da bi se razgovaralo sa Gospodom.

Na kraju, Pavle ističe važnost molitve za potrebe drugih vjernika. Mi slavimo Boga u molitvi, molimo se za svoje potrebe, a molimo se i za potrebe drugih. Svaka od ovih oblasti je važna.

Uz područja molitve koja se spominju u 18. stihu, Pavle dodaje zahtjev za ličnu molitvu. Dok se Pavle sprema da završi svoje pismo, odvaja vrijeme da zatraži molitvu za svoj život i rad u Rimu. Prvo područje molitve koje spominje je za smjelost. Njegov cilj nije bio lični komfor, već efektivna sposobnost da evangelizuje one oko sebe.

Obratite pažnju i na to da je njegova molitva da podijeli jevanđelje uključivala zahtjev za pravim riječima za dijeljenje. Mi trebamo dijeliti svoju vjeru kroz svoja djela, ali smo također pozvani dijeliti svoju vjeru svojim riječima. Postalo je uobičajeno čuti izreku: „Uvijek dijelite jevanđelje i kada je potrebno koristite riječi.“ S obzirom na sve, ovo je nekako kao da kažete, „hranite gladne uvijek, a kada je potrebno koristite hranu“. Pavle pokazuje važnost zajedničkog djelovanja djela i riječi. Hrabro dijeljenje vjere uključuje djelotvornu upotrebu govora za prenošenje dobre vijesti o Hristu. Bez istine riječi, nema jevanđelja.

Pavle je sebe posmatrao ne samo kao poniznog zatvorenika, već i kao „poslanika (ambasadora) u okovima“. Bio je predstavnik Kralja nad kraljevima, iako je bio u zarobljeništvu. Kao zatvorenik u kućnom pritvoru, Pavle je možda još uvijek bio bukvalno vezan u svom stanu. U nekim slučajevima, zatvorenci su bili vezani za rimskog vojnika, što je možda potaknulo Pavlovu analogiju o Božjem oklopu. Drugi smatraju da je spominjanje lanaca generička metafora za njegovo zatvaranje. Bez obzira na to, Pavle je prethodno vrijeme već proveo u doslovnim lancima za vjeru i mogao je s pravom koristiti ovu titulu.

Dalje, Pavle je primijetio da je hrabro objavljivanje Božje istine bila prava stvar. Nije smatrao da je ćutanje o svojoj vjeri časno. Umjesto toga, tražio je vjeru da još hrabrije govori o Hristu. Ovo je bilo prilično vrijedno divljenja, s obzirom na činjenicu da je već bio u zatvoru zbog svog propovijedanja jevanđelja. Pavle je odbio da

odustane, i radije je želio da postane još hrabriji u iznošenju dobre vijesti o Isusu Hristu.

21. stih započinje završni dio pisma, koji se proteže do 6:24. Pavle izražava želju da ponudi dodatne informacije o svojoj situaciji u Rimu. Pored ovog pisma, čini se da šalje određenu osobu, Tihika, u Efešku skupštinu. Tihik je više nego vjerovatno dao dodatne informacije, zajedno sa Pavlovim pisanim pozdravima.

Tihik je služio sa Pavlom, kao što se spominje u Djelima 20:4. Osim što je poslao pismo Efežanima, tokom istog putovanja predao je pismo i vjernicima Kološanima. Tamo je nazvan „voljenim bratom, vjernim slugom koji sa mnom služi Gospodu“ dok je putovao s Onisimom (Kološanima 4:7). Ovo snažno sugerije da je Filimonovo pismo dostavljeno tokom ovog istog putovanja, oko 62. godine nove ere. Pred kraj Pavlovog života, nekoliko godina kasnije, on će spomenuti slanje Tihika u Efes (2. Timoteju 4:12) i njegove planove da pošalje Tihika Titu (Titu 3:12). Po tome možemo zaključiti da je Tihik bio vjerni pomagač Pavlu u poslednjim godinama njegova života.

Stih 22 izražava razloge zbog kojih je Pavle poslao Tihika u Efes sa ovim pismom. Navedena su dva razloga. Prvo, „da znate kako smo.“ „Mi“ u ovom stihu se takođe može odnositi na druge koji služe s Pavlom u Rimu tokom tog vremena. Među njima su bili Aristarh, Marko, Isus zvani Just, Epafras, Luka i Dimas (Kološanima 4:10-14).

Drugo, Pavle je poslao Tihika da „ohrabri vaša srca“. Tihik je vjerovatno bio nadaren kao ohrabrivač. Pavle je želio da izgrađuje efeške vjernike ohrabrujućim pričama i učenjima pored onih iz Pavlovog pisanog pisma. Tihik je takođe zapažen kao osoba koja bi ohrabrila srca vjernika u Kolosu (Kološanima 4:8). Iako nije bio najviši vođa, Tihik je služio kao važna figura i imao je ogroman uticaj u ranoj zajednici, putujući na nekoliko lokacija i sa Pavlom i bez njega da bi podijelio jevanđelje i ohrabrio prve vjernike.

Pavle nudi svoje zaključne riječi u stihovima 23 i 24, uključujući još jedno spominjanje mira. Ovaj stih koristi grčku riječ *adelphois*, koja doslovno znači „braća“ i uopšteno se odnosi na muškarce. U ovom

kontekstu, međutim, čini se da znači i muškarce i žene, kao „braću i sestre“ u Hristu. Ranije u Efescima, Pavle se osvrnuo na hrišćane u terminima koji obuhvataju sve ljude, bez obzira na pol (Efescima 4:8). Pavlova želja za mirom proteže se na sve vjernike u Efesu.

Osim mira, Pavle je ponudio „ljubav s vjerom“. Ove osobine su priznate „od Boga Oca i Gospoda Isusa Hrista“. Pavle je otvorio pismo s dvostrukim naglaskom na Oca i Hrista i zaključuje s njima zajedno.

Zanimljivo je da je u ovom stihu data posebna simetrija. Mir je muškarcima i ženama u zajednici, s vjerom i ljubavlju, od Boga Oca i Isusa Hrista (braća/sestre, ljubav/vjera, Otac/Sin). Neka od drugih Pavlovih pisama završavaju se sličnim izjavama (2. Korinćanima 13:11-14).

Kao i sa mnogim svojim pismima, Pavle završava blagodaću Božjom i riječima: „Blagodat vam sa svima koji vole našeg Gospoda Isusa Hrista nepropadljivom ljubavlju.“ Ovo je ljubav koja je čista i trajna. U korumpiranom društvu, Božja ljubav nije mogla biti iskvarena.

Blagodat je pokretačka tema u Pavlovoj službi, a posebno u ovom pismu. Počinje s blagodaću (Efescima 1:2), poučava o blagodati (Efescima 1:6, 7), bilježi da je spasenje po Božjoj blagodati (Efescima 2:5, 7, 8; 3:2), sebe naziva propovjednikom Božje blagodati (Efescima 3:7, 8), uči da se blagodat daje kao dar (Efescima 4:7), riječi treba da daju blagodat drugima (Efescima 4:29), a završava ovdje prenošenjem blagodati svim vjernicima.

Pavle je lično iskusio Božju blagodat da primi spasenje (Djela 9), i posvetio se ostatku svog života prenošenju ovog divnog plana spasenja (Rimljanima 1:16) drugima.